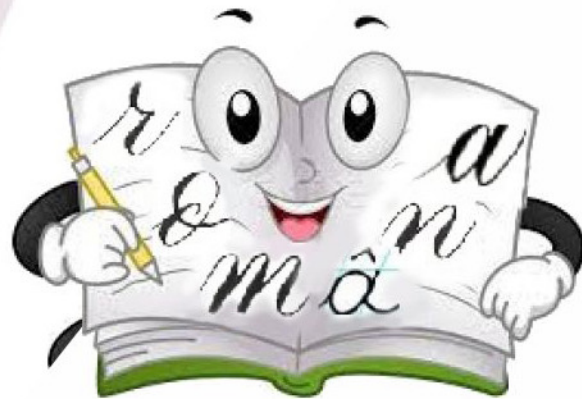

Viorica Popa
Victoria Revenco
Elena Banari

DIDACTICA LIMBII ROMÂNÊ II

Colegiul „Mihai Eminescu” din Soroca

Viorica POPA

Victoria REVENCO

Elena BANARI

Didactica limbii române II
Suport de curs

Bălți, 2024

CZU 37.091:811.135.1(075.3)

P 79

Discutat și recomandat pentru publicare la ședința Catedrei de limba română și filologie romanică, proces-verbal nr. 4 din 12 decembrie 2023.

Discutat și recomandat pentru publicare la ședința Consiliului metodic-științific al Colegiului „Mihai Eminescu” din Soroca, proces-verbal nr. 6 din 22 ianuarie 2024.

Discutat și recomandat pentru publicare la ședința Consiliului Profesorat al Colegiului „Mihai Eminescu” din Soroca, proces-verbal nr. 7 din 26 ianuarie 2024.

Recenzenți:

Mariana MARIN, dr. conf. univ., Universitatea de Stat din Moldova

Dorina ROTARI, dr., conf. univ., Universitatea de Stat din Moldova

Vera BUTNARAȘ, profesoară de limba și literatura română, grad didactic superior, IP Colegiul „Vasile Lupu” din Orhei

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA

Popa, Viorica.

Didactica limbii române : Suport de curs / Viorica Popa, Victoria Revenco, Elena Banari ; Colegiul «Mihai Eminescu» din Soroca. – Bălți : [S. n.], 2024 (Tipografia din Bălți) – . – ISBN 978-9975-161-57-2.

[Partea] 2. – 2024. – 135 p. – Referințe bibliogr.: p. 120-122. – 100 ex. – ISBN 978-9975-161-59-6.

37.091:811.135.1(075.3)

P 79

Lucrarea apare în cadrul proiectului „Învățământul Superior din Moldova”, subproiectul „Instruirea modernă – atribut al succesului profesional” (IMASP)

Format: 1000x700/16. Tipar digital.

Garnitura Times New Roman.

Coli de tipar: 8,44.

Comanda 51331. Tirajul 100.

3100, Republica Moldova, mun. Bălți,

S.R.L. «Tipografia din Bălți», str. 31 August, 22

ISBN 978-9975-161-59-6

CUPRINS

I. Conexiuni didactice	5
1.1. Conceptul de <i>competență școlară</i>	5
1.2. Corelația <i>competențe specifice – unități de competențe – unități de conținut</i>	6
1.3. Comunicarea orală: între receptare de text și producere de text	8
1.4. Comunicarea scrisă: între receptare de text și producere de text	9
1.5. Elemente de construcție a comunicării: între cunoaștere și formare de competență gramaticală	18
II. Limba și literatura română în viziune integratoare	22
2.1. Organizarea activităților inter-, pluri-/transdisciplinare la <i>Limba și literatura română</i> : repere teoretice și practice	22
2.2. Proiectarea integrată a lecțiilor de <i>Limba și literatura română</i>	28
III. Didactica limbii	52
3.1. Studiul limbii române	52
3.2. Activități de predare-învățare a limbii române	60
IV. Didactica comunicării orale și scrise	77
4.1. Comunicarea orală. Repere conceptuale: verbală, nonverbală, paraverbală	77
4.2. Comunicarea scrisă. Tipuri de texte redactate	87
V. Evaluarea. Evaluarea criterială prin descriptorii	104
5.1. Evaluarea: aspecte generale	104
5.2. Specificul procesului de evaluare criterială prin descriptorii în clasele I-IV	107
5.3. Tipuri de evaluare din perspectiva ECD	108
5.4. Metode tradiționale și alternative de evaluare a rezultatelor școlare la disciplina <i>Limba și literatura română</i>	110
Concluzii și recomandări	119
Bibliografie	120

Volumul de față constituie partea a doua a unității de curs *Didactica limbii române*, conceput pentru elevii Colegiilor, viitoarelor cadre didactice, tinerilor specialiști.

Această lucrare valorifică perspectivele studiului integrat, precum și aspectele metodologice ale comunicării orale și scrise, ale predării-învățării-evaluării gramaticii, ortografiei și punctuației, determinate de formarea și dezvoltarea competențelor specifice ale disciplinei *Limba și literatura română* în ciclul primar.

Orientate să-i inițieze în a deveni profesioniști în educație, să-i învețe a acționa și a deveni profesori-facilitatori, ghizi, modele, suporturile de curs, *Didactica limbii române I* și *Didactica limbii române II*, propun deschideri teoretice; detalieri în aplicarea noțiunilor, metodelor, tehnicilor; exemplificări în organizarea și desfășurarea procesului de predare-învățare-evaluare la *Limba și literatura română* în clasele primare etc.

Tema I. Conexiuni didactice

Conținuturi

- 1.1. Conceptul de *competență școlară*
- 1.2. Corelația *competențe specifice – unități de competențe – unități de conținut*
- 1.3. Comunicarea orală: între receptare de text și producere de text
- 1.4. Comunicarea scrisă: între receptare de text și producere de text
- 1.5. Elemente de construcție a comunicării: între cunoaștere și formare de competență gramaticală

Obiective:

- să identifice competențele specifice ale disciplinei *Limba și literatura română*;
- să coreleze competențele specifice cu unitățile de competență;
- să valorifice rolul comunicării orale și scrise;
- să distingă demersurile de abordare a scrierilor;
- să delimiteze tipurile de cititori, ascultători;
- să determine elementele de construcție a comunicării;
- să argumenteze rolul competențelor specifice în formarea/dezvoltarea personalității elevilor.

Cuvinte-cheie: *competență școlară, competență specifică, unitate de competență, comunicare orală, comunicare scrisă, receptare, elemente de construcție a comunicării.*

1.1. Conceptul de *competență școlară*

Sistemul de învățământ din Republica Moldova este orientat să răspundă așteptărilor societății și să pregătească un adolescent capabil să se implice în viața cotidiană.

Schimbarea de fond care s-a produs/ se produce are drept obiect cadrul curricular, care este dezvoltat, decongestionat, redimensionat, modernizat. Astfel, se justifică trecerea de la curriculumul axat pe obiective la curriculumul de formare a competențelor.

Implementarea noii variante de curriculum la *Limba și literatura română* „se focalizează, în continuare, asupra extinderii aspectului funcțional-aplicativ și asupra necesității de a valorifica la maximum experiențele trăite de copil în varii contexte” [Ghid de implementare..., p. 20].

Termen de referință în sistemul de învățământ, *competența* este deseori descrisă drept capacitate intelectuală ce dispune de variate posibilități de transfer (capacitate de a comunica, decide, detecta, selecta, evalua date, informații, relații), capacitate care-și asociază componentele afective și atitudinale de motivare a activității. Odată cu reforma curriculară (1996), prin *competența școlară* se înțelegea ansamblu integrat de cunoștințe, capacități, deprinderi și atitudini dobândite de elev prin învățare și mobilizate în contexte specifice de realizare, adaptate vârstei elevului și nivelului cognitiv al acestuia, în vederea rezolvării unor probleme cu care acesta se poate confrunța în viața reală.

În ceea ce privește învățarea limbii materne și/sau limbilor străine, *Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi* stipulează că „utilizarea unei limbi, inclusiv, învățarea ei, cuprinde un șir de acțiuni îndeplinite de persoane care, în calitate de indivizi și de actori sociali, își dezvoltă un ansamblu de competențe generale, dar mai ales, o competență de comunicare bazată pe exploatarea mijloacelor lingvistice. Ei utilizează competențele de care dispun în contexte și condiții variate, conformându-se diferitelor constrângeri în vederea realizării activităților comunicative, care permit receptarea și producerea textelor pe anumite teme asupra unor domenii specifice, aplicând strategiile corespunzătoare cele mai adecvate, pentru îndeplinirea sarcinilor date” [CERL, p. 15].

1.2. Corelația competențe specifice – unități de competențe – unități de conținut

În clasele primare, s-a conturat următorul sistem de competențe (cunoștințe, capacități, atitudini manifestate prin comportamente și direcționate spre rezolvarea unor probleme) de formare lingvistică și literar-artistică a elevilor:

1. Receptarea mesajului oral în situații de comunicare, manifestând atitudine pozitivă, atenție și concentrare.

2. Producerea mesajului oral, demonstrând abordare eficientă în diferite contexte de comunicare.

3. Receptarea textelor literare și nonliterare prin tehnici de lectură adecvate, dând dovadă de citire corectă, conștientă, cursivă și expresivă.

4. Producerea de mesaje scrise în situații de comunicare, demonstrând tendințe de autocontrol și atitudine creativă.

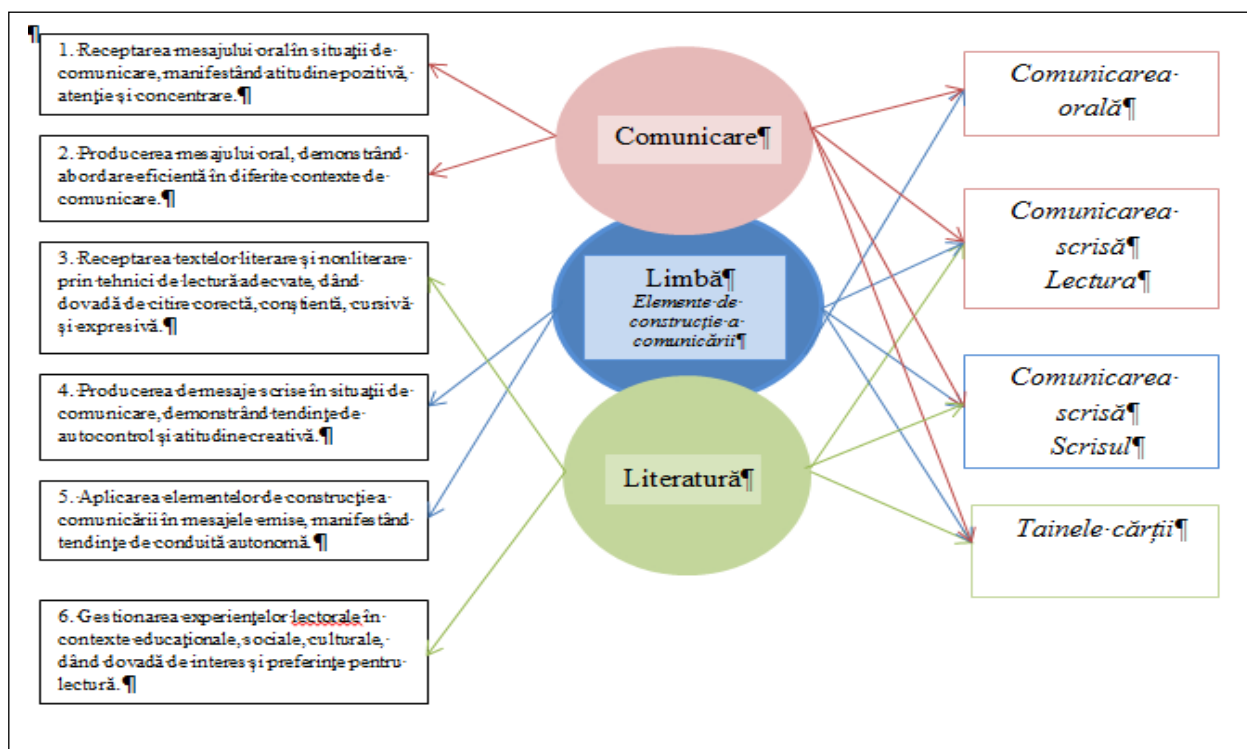
5. Aplicarea elementelor de construcție a comunicării în mesajele emise, manifestând tendințe de conduită autonomă.

6. Gestionarea experiențelor lectorale în contexte educaționale, sociale, culturale, dând dovadă de interes și preferințe pentru lectură.

În *Repartizarea orientativă a orelor pe unități de conținut*¹ s-a optat pentru o abordare holistică a disciplinei *Limba și literatura română*, ce presupune „interacțiunea și corelarea elementelor de construcție a comunicării (unități fonologice, lexicale și gramaticale), precum și echivalența proceselor ce definesc exprimarea orală (vorbirea) și a celor ce definesc exprimarea scrisă (redactarea), implicând în mod pregnant funcțiile *afectivă, motivațională și atitudinală* ale comunicării și ale comportamentului elevului, în general. Realizarea acestora se produce inclusiv în baza textului literar/nonliterar, care profilează și dezvoltă necesitatea și utilitatea de învățare a limbii române pe coordonatele lingvistică, comunicativă, literar-artistică” [*Ghid de implementare...*, p. 20].

¹Cf. [*Curriculum Național...*, p. 18].

Corelarea competențelor specifice cu unitățile de conținut, în principiu, se realizează astfel:

Competența de comunicare lingvistică poate fi considerată ca fiind alcătuită din mai multe părți componente: componenta lingvistică, componenta sociolingvistică și componenta pragmatică.

Competența de comunicare, așa cum stipulează *Codul Educației*, este și o competență-cheie. Despre importanța acesteia remarcă și Alina Pamfil: „competența de comunicare este o categorie supraordonată cunoștințelor și capacităților, fiind considerată un *modus operandi*, adică o modalitate de a pune în acțiune, de a activa și corela, de a mobiliza cunoștințele și capacitățile necesare comunicării” [Pamfil 2009, p. 43].

Modul de organizare a competențelor specifice, în clasele primare, se justifică și prin componentele propriu-zise ale competenței de comunicare. A se observa restructurarea schematică a componentelor competenței de comunicare după Cl. Simard, realizată de Alina Pamfil:

	COMPETENȚA DE COMUNICARE					
Specific	<i>modus vivendi</i>					
Resurse	Cunoștințe (a ști), capacități (a ști să faci), atitudini (a ști să fii)					
Arii	Receptare și producere de text scris și oral					
Componente	Competența verbală (lingvistică, textuală, discursivă)	Componenta cognitivă	Componenta literară	Componenta enciclopedică (limbaje de specialitate)	Componenta ideologică	Componenta socio-afectivă

[Pamfil 2009, p. 43]

În context didactic, profesorul trebuie să valorifice rolul și rostul atât ale comunicării orale, cât și a celei scrise:

Comunicarea orală	Comunicarea scrisă
mijloc de comunicare (a se vedea – <i>activitățile de învățare</i>)	
– urmărește formarea și dezvoltarea capacității de comunicare orală a elevilor, cunoașterea, practicarea și îmbunătățirea unor forme variate de comunicare orală;	– are rolul de a facilita scrierea de liste, scrisori, pentru a înregistra și transmite mesaje; – mijloc de dialog cu sine – dezvoltă înțelegerea noastră asupra lumii (jurnal intim);
mijloc de învățare (a se vedea – <i>unitățile de conținut</i>)	
– are rolul de a intermedia dialogul profesor – elev/elevi, elev – elev/elevi, elevi – elev/elevi.	– permite realizarea interdependenței cu activitățile de comunicare orală și de citire/lectură; – dezvoltă capacități de luare a notițelor, a scrierii de referate, lucrări, teste etc.

[Norel, p. 58, 111].

Desfășurarea procesului formativ, deopotrivă complex, la *Limba și literatura română*, este susținută de aplicarea consecventă a principiilor didactice, precum coerența, accesibilitatea, transparența, organizarea unor parcursuri de învățare deschise, complete² etc.

1.3. Comunicarea orală: între receptare de text și producere de text

Competența de comunicare orală reprezintă ansamblul de cunoștințe, capacități și atitudini, formate și dezvoltate prin învățare, care permit receptarea și producerea de mesaje orale. O analiză a *Curriculumului Național* și *Ghidului de implementare*, privind *comunicarea orală*, permite să distingem:

– formarea și dezvoltarea competențelor specifice: 1. Receptarea mesajului oral în situații de comunicare, manifestând atitudine pozitivă, atenție și concentrare și 2. Producerea mesajului oral, demonstrând abordare eficientă în diferite contexte de comunicare.

– formarea și dezvoltarea unităților de competențe pe clase a câte 5, valorificând conceptele operaționale:

– ale comunicării propriu-zise:

– *semnificații ale unui mesaj oral*,

– *situații de comunicare cunoscute/varii situații de comunicare/situații noi de comunicare*;

– *sensul cuvintelor/sensul cuvântului prin raportare la mesajul audiat*;

– *informații/informații esențiale/informații principale și secundare*;

– ale proceselor gândirii ierarhizate (conform Taxonomiei lui Bloom):

– *identificare* (1.1);

– *recunoaștere – explicare – deducere* (1.2);

– *distingere – determinare* (1.3);

– *stabilire – distingere* (1.4);

– *evidențiere – receptare – aplicare* (1.5).

– repartizarea a 114 ore pentru formarea capacităților de înțelegere/dobândire a cunoștințelor, capacităților: 30 ore – clasa I, 30 ore – clasa a II-a, 24 ore – clasa a III-a, 30 ore – clasa a IV-a.

²Structurarea unor trasee didactice conform principiilor evidențiate a se vedea în [Pamfil 2009, p. 64-69].

– perceperea și înțelegerea (domeniului cunoașterii) comunicării orale prin unitățile de conținut: Comunicarea orală (înțelegerea după auz, comunicarea dialogată, monologată, descriptivă, nonverbală).

– activități de învățare în funcție de procesul de comunicare implicat: de receptare (ascultare) și producere (exprimare orală);

– demersul didactic al lecției/secvențe de lecții de comunicare orală.

Implicarea în procesul de comunicare orală înseamnă pentru elev, în primul rând, identificarea sa ca auditor, ce receptează și prelucrează un mesaj oral produs de un/mai mulți locutor/ locutori (audierea și comprehensiunea vorbirii orale), în al doilea rând, ca vorbitor, ce produce un/mai multe mesaj/ mesaje (vorbirea). Mai mult, în *Ghidul de implementare*, se remarcă: „Receptarea mesajului oral semnifică formarea și dezvoltarea capacității de ascultare activă și contribuie la promovarea unui climat de înțelegere și de cooperare între interlocutori” [*Ghid de implementare...*, p. 27].

În contextul identificării unui profil al elevului care receptează și produce un mesaj, conturăm, pentru diversitate, și mai multe tipuri de ascultători:

Ascultătorul leneș	se receptează mesajele, dar nu se depun eforturi susținute pentru a le atribui semnificațiile cuvenite.
Ascultătorul prefăcut	se mimează o ascultare activă din cauza unor posibile consecințe apărute în cazul în care persoana respectivă s-ar deconspira.
Ascultătorul nesigur	nu este preocupat atât de mesajele pe care le primește din partea vorbitorului, cât de mesajele proprii pe care ar trebui să le expedieze acestuia.
Ascultătorul egocentric	este vorba de un comportament de ascultare extrem de selectiv, grație căruia, se conferă atenție sporită numai mesajelor cu referire directă la persoana ascultătorului, în timp ce mesajele de altă natură sunt ignorate în totalitate.
Ascultătorul competitiv	reprezintă o ultimă raportare la actul ascultării și obiectivează comportamente prin intermediul cărora ascultătorul echivalează acest proces cu o competiție autentică.

[Hybels, p. 68].

1.4. Comunicarea scrisă: între receptare de text și producere de text

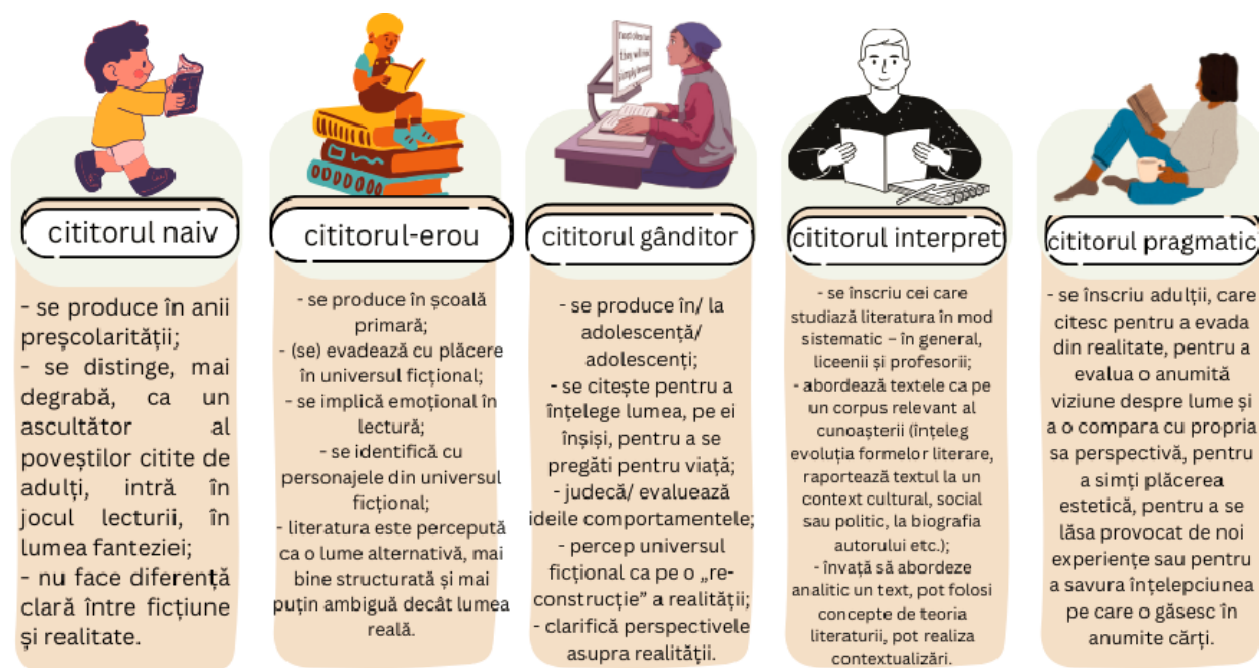
Competența de comunicare scrisă, la fel ca și cea orală, reprezintă ansamblul de cunoștințe, capacități și atitudini, formate și dezvoltate prin învățare, care permit receptarea și producerea de mesaje scrise. Abordarea curriculară prezintă dezvoltarea comunicării scrise pe două dimensiuni: lectura (receptarea de text) și scrierea (producerea de text). Dezvoltarea acestor dimensiuni se realizează într-un context complex, determinat de formarea și dezvoltarea competențelor specifice:

Comunicarea scrisă Lectura	3. Receptarea textelor literare și nonliterare prin tehnici de lectură adecvate, dând dovadă de citire corectă, conștientă, cursivă și expresivă.
	6. Gestionarea experiențelor lectorale în contexte educaționale, sociale, culturale, dând dovadă de interes și preferințe pentru lectură.
Comunicarea scrisă Scrisul	4. Producerea de mesaje scrise în situații de comunicare, demonstrând tendințe de autocontrol și atitudine creativă.
	5. Aplicarea elementelor de construcție a comunicării în mesajele emise, manifestând tendințe de conduită autonomă.

Competența literară implică complexe integrate de cunoștințe de teorie a literaturii, de istorie literară, abilități și capacități de a opera cu textul, de a aplica, în mod creator, aceste cunoștințe și, nu în ultimul rând, o atitudine pozitivă față de domeniul literar.

Studiul textului literar urmărește, printre altele, formarea unui cititor autonom³, dezvoltarea gândirii critice și analitice, a capacităților de evaluare și ierarhizare a fenomenului literar.

Am evidențiat mai sus tipuri de ascultători, remarcăm și o tipologie a cititorilor, elaborată de J. Appleyard, care accentuează latura interacțională și tranzacțională a lecturii. Florentina Sâmihișian arăta că modelul lui J. Appleyard este un mod evident de construcție ideală a dezvoltării competențelor de lectură ale unui cititor⁴. Modelul nu este însă identic cu experiența individuală a fiecărui cititor, căci un cititor poate trece progresiv de la primul rol la al doilea și la al treilea, pentru a se întoarce apoi la un rol anterior.

(apud [Sâmihișian, p. 281-282])

Competența de receptare adecvată a sensului unui text literar implică comprehensiunea și interpretarea acestuia, solicitând elevului imaginație, dar și solide cunoștințe de limbă sau despre structurile specifice textului.

Definirea celor două concepte, comprehensiunea și interpretarea, este, în mod sensibil, influențată de cadrele de referință. Considerate fie acte simultane, fie acte complementare, comprehensiunea și interpretarea sunt întotdeauna interdependente. Comprehensiunea poate fi definită drept atribuire de sens textului, în vreme ce interpretarea presupune judecata despre semnificația sau semnificațiile operei. Ambele concepte sunt legate de actul lecturii, proces extrem de complex, prin care cititorul ia în stăpânire opera. Comprehensiunea este, de regulă, considerată anterioară interpretării și asociată primei lecturi sau primei relecturi. Lectura „proces

³Cititorul de vârstă școlară nu se va deosebi de cititorul adult, de arhetipul cititorului; el va fi implicat în actul lecturii cu întreaga sa cultură, cu mediul social în care trăiește, cu dispozițiile psihologice ale momentului; cititorul de vârstă școlară va fi capabil, ca pornind de la creația originală tipărită și asimilând-o, să-și creeze propria sa carte; va afla că semnificația textului se naște în cursul actului de lectură.

⁴J. Appleyard subliniază că acest parcurs al dezvoltării unui cititor nu este universal valabil, el depinzând de factori precum: mediul cultural și social al cititorului, tipul de școală urmat, textele pe care le-a citit, propriile motivații față de lectură, capacitățile cognitive etc.

personal de constituire de sens”, implică și cunoștințe anterioare, reacții afective, scopuri bine precizate, din perspectiva cărora cititorul parcurge textul. Într-o variantă simplificată, Alina Pamfil, nota că „actul lecturii presupune două procese: 1. procesul de comprehensiune, centrat asupra decelării conținutului – ceea ce textul spune/povestește/redă/descrie; 2. procesul de interpretare, focalizat asupra construcției semnificațiilor – ceea ce textul (îmi) transmite prin și dincolo de ceea ce spune” [Pamfil 2009, p. 144].

P. Cornea afirma că elucidarea teoriei și a practicilor lecturii se realizează bazându-se pe complementaritatea dintre explicare și comprehensiune. Această dublă abordare o teoretiza, în Franța, Ed. Morin: „A înțelege înseamnă a sesiza semnificațiile existențiale ale unei situații sau ale unui fenomen (prin transfer proiectiv-identificatoriu); a explica înseamnă a situa un obiect sau un eveniment în raport cu originea, modul de producție, părțile componente, organizarea, finalitatea sa, înseamnă a-l situa într-o cauzalitate determinată și într-o ordine coerentă [...]. Comprehensiunea și explicația pot și trebuie să se controleze între ele, să se completeze reciproc (fără a-și elimina însă opoziția), să se cheme una pe alta într-o buclă constructivă a cunoașterii” (*apud* [Cornea, p. IV]).

Pe măsură ce lectura progresează, iar cititorul e din ce în ce mai angajat în confruntarea cu textul, comprehensiunea tinde să se apropie tot mai mult de receptare, scrie P. Cornea. Cele două demersuri nu pot fi separate decât la modul ideal, ele interpretându-se și interacționând unul asupra celuilalt. Totuși deosebirea de accent rămâne: în cel dintâi predomină procesele cognitive, în cel de-al doilea, cele emoționale și valorizante.

Cadrul curricular propune dezvoltarea dimensiunii lecturii, în principiu, prin competența specifică 3 și 6, menționăm însă că redactarea textelor, prevăzute de competența specifică 4. *Producerea de mesaje simple în situații de comunicare, demonstrând tendințe de autocontrol și atitudine creativă* nu se poate realiza fără un act prealabil de lectură.

A se observa, în continuare, relațiile dintre unitățile de competență – unitățile de conținut și activitățile de învățare recomandate în contextul formării și dezvoltării competenței specifice 3 și 6.

Competența specifică 3. Receptarea textelor literare și nonliterare prin tehnici de lectură adecvate, dând dovadă de citire corectă, cursivă și expresivă

a) Unități de competență

Clasa I	Clasa a II-a	Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<p>3.1. Citirea corectă și conștientă a silabelor, cuvintelor și propozițiilor scrise cu litere de tipar sau de mână.</p> <p>3.2. Citirea corectă, cursivă, fluentă a unui text literar/nonliterar.</p> <p>3.3. Raportarea argumentată a imaginilor la textul citit.</p> <p>3.4. Reproducerea poeziilor propuse și a celor alese la dorință.</p> <p>3.5. Reproducerea ghidată a unui fragment dintr-un text literar.</p>	<p>3.1. Utilizarea tehnicilor de lectură corectă, conștientă și fluidă.</p> <p>3.2. Distingerea informațiilor esențiale dintr-un text citit.</p> <p>3.3. Recitarea poeziilor propuse și a celor selectate în mod independent.</p> <p>3.4. Identificarea trăsăturilor fizice și morale ale personajelor principale dintr-un text literar citit.</p> <p>3.5. Exprimarea în cuvinte proprii a ideilor și a atitudinilor față de textul citit și față de personajele textului.</p> <p>3.6. Relatarea selectivă a textelor citite, conform fragmentelor indicate sau ilustrate.</p>	<p>3.1. Utilizarea adecvată a tehnicilor de lectură corectă, conștientă și fluidă.</p> <p>3.2. Distingerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit.</p> <p>3.3. Recunoașterea modului de expunere utilizat într-un text literar și a speciilor literare în baza celor mai simple trăsături de structură specifice.</p> <p>3.4. Desprinderea unor trăsături fizice și morale ale personajelor unui text literar citit.</p> <p>3.5. Exprimarea gândurilor, emoțiilor și a sentimentelor față de mesajul unui text citit sau a unor secvențe textuale.</p> <p>3.6. Povestirea unui text literar citit după un plan simplu de idei.</p> <p>3.7. Utilizarea vocabularului din textul literar/ nonliterar (cuvinte, expresii) în exprimarea orală și scrisă.</p> <p>3.8. Identificarea mijloacelor artistice în textul citit.</p>	<p>3.1. Utilizarea eficientă a tehnicilor de lectură corectă, conștientă și fluidă.</p> <p>3.2. Extragerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit.</p> <p>3.3. Formularea ideilor principale ale unui text narativ.</p> <p>3.4. Recunoașterea unor specii literare în baza celor mai simple trăsături de structură specifice.</p> <p>3.5. Caracterizarea personajelor dintr-un text literar, după algoritmul propus.</p> <p>3.6. Povestirea unui text literar sau informativ după un plan simplu de idei.</p>

b) Unități de conținut

Clasa I	Clasa a II-a	Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<p>Textul. Citirea textului.</p> <p>Vocabularul textului.</p> <p>Cuvinte noi din text. Cuvinte cu sens asemănător. Cuvinte cu sens</p>	<p>Citirea corectă, conștientă și fluidă.</p> <p>Viteza și ritmul citirii.</p> <p>Textul. Componentele textului: titlul, autorul, conținutul propriu-zis.</p>	<p>Tehnica citirii (cu voce și în gând).</p> <p>Calitățile citirii: corectă, conștientă, cursivă, expresivă (dezvoltarea lor).</p> <p>Textul literar. Semnificația</p>	<p>Automatizarea tehnicii lecturii cu voce și în gând.</p> <p>Calitățile citirii: corectă, conștientă, cursivă, expresivă.</p>

<p>opus. Textul și imaginea. Textul-poezie: strofă, vers. Personajul literar și faptele sale. Atitudinea față de comportamentul personajelor descrise în textele citite. Învățătura textului. Tematica textului. Emoțiile trăite. Reproduceri ghidate ale unor fragmente de text. Poezia. Memorarea și recitarea expresivă. Textul nonliterar informativ. Textul nonliterar funcțional. Specii literare (pentru textele din manual): povestea, poezia, ghicitoarea, proverbul.</p>	<p>Textul literar: alineatul și semnificația lui. Ideile textului (după alineate). Textul literar (fragmentul de text) și imaginea asociată. Personajele literare pozitive și negative. Atitudinea față de comportamentul personajelor descrise. Atitudinea cititorului față de cele citite. Valori în textele literare. Aprecierea textelor literare (acceptă/nu acceptă; susține/nu susține). Învățătura textului. Tematica textului. Emoțiile trăite. Povestirea (orală, liberă, în succesiune și selectivă), imitând tonul, intonația și timbrul vocii. Versificația: poezia, strofa, versul, rima. Citirea textului nonliterar/ informativ (articole informative, afișe, articole de ziar, reviste, enciclopedii pentru copii, instrucțiuni de joc, scrisori, bilețele, felicitări). Specii literare (pentru textele din manual): povestea, fabula, poezia, ghicitoarea, proverbul.</p>	<p>componentelor textului: titlul, autorul, conținutul. Structura conținutului: introducerea, cuprinsul, încheierea. Modurile de expunere: narațiune, dialog, descriere. Alineatul în text. Personajele literare pozitive și negative. Calitățile (însușirile, trăsăturile) personajului literar. Atitudinea față de comportamentul personajelor descrise. Idea principală, ideile secundare (ghidat). Reproducerea orală a textelor citite (succesiunea pe baza unor repere logice sau a unui plan de idei dat). Povestirea selectivă a fragmentului indicat sau a unei ilustrații la text. Versificația. Poezia cu tematică diversă. Textul nonliterar informativ. Textul nonliterar funcțional. Specii literare (pentru textele din manual): povestea, povestirea, legenda, fabula, poezia, ghicitoarea, proverbul.</p>	<p>Înțelegerea și interpretarea celor citite în gând. Textul literar. Textul literar narativ. Descrierea. Fragmentul de text ce conține descriere. Organizarea logico-semantică a textului. Componentele textului: titlul, autorul, conținutul. Tema, ideea, locul și timpul acțiunii. Personajele literare. Însușiri/trăsături fizice, trăsături morale (conform faptelor descrise). Atitudinea cititorului față de comportamentul, activitățile, preocupările personajelor. Delimitarea textului în fragmente. Formularea ideilor principale. Planul simplu de idei. Planul dezvoltat de idei. Ideile secundare. Povestirea orală (integrală, succesivă, selectivă). Mijloacele expresive ale comunicării orale. Dialogul și descrierea ca elemente constitutive ale unor</p>
--	--	--	---

			<p>texte (analiza contextuală). Tablourile naturii descrise în text. Versificația: poezia, pastelul. Citirea textului nonliterar/informativ, nonliterar de tip utilitar, nonliterar funcțional. Specii literare: povestea, povestirea, fabula, snoava, poezia, ghicitoarea, proverbul, pastelul.</p>
--	--	--	--

c) Activități de învățare

Clasa I	Clasa a II-a	Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<p>Poezia recitată; Textul literar povestit; Antrenamente de dicție; Exerciții de automatizare a citirii; Prezentarea unui text literar cunoscut; Citirea multiplă: citirea în perechi, citirea în lanț, citirea în ștafetă, citirea ghidată și/sau selectivă; Jocuri literare; Jocuri-dramatizare; Jocuri didactice; Tehnici de lectură interpretativă etc.</p>	<p>Citirea cu voce a unui text cunoscut; Textul (literar/nonliterar) citit la prima vedere; Textul analizat (în limita standardelor); Planul de idei (elaborare); Textul literar povestit; Raportarea imaginii la fragmentul respectiv al textului; Poezia recitată; Compararea structurii poeziei cu structura textului în proză; Mini-proiectul în grup; Citirea subtitrelor din filme, emisiuni informative accesibile copiilor; Jocuri literare; Jocuri-dramatizări; Jocuri didactice etc.</p>	<p>Citirea cu voce a unui text cunoscut; Textul (literar/nonliterar) citit la prima vedere; Textul analizat (în limita standardelor); Poezia recitată; Mijloacele artistice; Textul literar povestit; Planul de idei (elaborare); Jocuri literare; Jocuri-dramatizări; Jocuri didactice; Personajul literar caracterizat etc.</p>	<p>Textul (literar/nonliterar) citit la prima vedere; Citirea cu voce a unui text cunoscut; Lectura interpretativă; Textul analizat (în limita standardelor); Povestirea despre textul literar; Planul de idei (elaborare în colectiv, în grup, încercări individuale, în mod ghidat); Exerciții de transformare a dialogului în povestire (oral); Textul literar povestit; Personajul literar caracterizat; Mesajul argumentativ;</p>

			Mijloace artistice (identificare); Notițe de lectură; Jocuri literare; Jocuri-dramatizări; Jocuri didactice; Exerciții de utilizare a diferitelor formule de solicitare potrivite situațiilor cotidiene; Poezia recitată; Colaborarea în echipă etc.
--	--	--	---

Competența specifică 6. *Gestionarea experiențelor lectorale în contexte educaționale, sociale, culturale, dând dovadă de interes și preferințe pentru lectură*

Responsabilă de organizarea și desfășurarea orelor de *Tainele cărții*, care deschid perspectivele lecturii dincolo de cadrul școlii prin lecturi în doi, lecturi în familie etc.

Activitățile de învățare propuse creează profesorului posibilitatea de a organiza activități de învățare eficiente în studiul textelor literare și nonliterare:

Clasa I	Clasa a II-a	Clasa a III-a	Clasa a IV-a
Atelierul de lectură; Atelierul de discuție; Atelierul de creație; Excursie la biblioteca școlii, comunității; activități cu bibliotecara; Completarea unui jurnal de lectură al clasei, folosind desene și enunțuri scurte; Citirea unor reviste pentru copii;	Atelierul de lectură; Atelierul de discuție; Atelierul de creație; Agenda de lectură; Informații prezentate succint; Mesajul argumentativ; Mini-proiectul în grup; Prezentarea unui text literar cunoscut; Prezentarea unei cărți citite; Jocuri literare;	Atelierul de lectură; Atelierul de discuție; Atelierul de creație; Agenda de lectură; Informații prezentate succint; Mini-proiectul în grup; Prezentarea unui text literar cunoscut; Prezentarea unei cărți citite; Organizarea unei expoziții de cărți; Întâlniri cu scriitorii;	Atelierul de lectură; Atelierul de discuție; Atelierul de creație; Agenda de lectură; Compararea copertelor diferitor cărți și analiza stilurilor de ilustrare; Discuții despre aspectul literelor folosite în scrierea unor titluri, în texte din cărți,

<p>Audierea poveștilor cu e-bookul; Memorări de versuri; Jocuri literare; Jocuri-dramatizare; Jocuri didactice etc.</p>	<p>Jocuri-dramatizări; Jocuri didactice; Organizarea unei expoziții de cărți etc.</p>	<p>Activități specifice de lectură etc.</p>	<p>reviste, enciclopedii de la bibliotecă, din clasă; Analiza ilustrațiilor cărții, realizate prin diferite procedee artistice: desen, pictură, colaj, foto; Lectura imaginilor; Analiza colecțiilor de cărți; Informații prezentate succint; Prezentarea unei cărți citite; Participarea la diverse activități literare: lansări de carte, întâlniri cu scriitori, cercuri literare, recitaluri poetice; Organizarea unor expoziții de cărți, Organizarea bibliotecilor personale; Colaborarea în echipă etc.</p>
---	---	---	---

Comunicarea scrisă la nivelul producerii mesajelor/textelor, în literatura de specialitate, se configurează ca didactică a scrierii/redactării. Din cele mai vechi tradiții ale instruirii/educației, scrierea reprezenta procesul de alfabetizare a indivizilor:

Clasa I	Clasa a II-a	Clasa a III-a	Clasa a IV-a
4.1. Scrierea corectă, lizibilă a literelor mari și mici, de mână și de tipar, cu păstrarea spațiului, înclinării și a aspectului îngrijit.	4.1. Scrierea corectă, lizibilă a propozițiilor și textelor mici, cu litere de mână și de tipar, respectând spațiul, înclinația și aspectul îngrijit.	4.1. Scrierea corectă, lizibilă a propozițiilor și textelor mici cu litere de mână și de tipar, cu respectarea spațiului, înclinației și a aspectului îngrijit.	4.1. Scrierea corectă, lizibilă a propozițiilor și a textelor mici, cu litere de mână și de tipar, cu respectarea spațiului, înclinației, a aspectului îngrijit.
<ul style="list-style-type: none"> – Regulile scrisului: spațiul, înclinația uniformă. – Aspectul îngrijit al scrisului. – Aranjarea în pagină: data, titlul, alineatul. – Poziția corectă a corpului, a mâinii, a caietului. – Scrierea literelor mari și mici, izolat și combinate în silabe. – Scrierea cuvintelor. Despărțirea cuvintelor în silabe. – Scrierea propozițiilor enunțiative, interogative și exclamative. 	<ul style="list-style-type: none"> – Scrisul – necesitate în viața omului. – Înclinația uniformă, acuratețea, așezarea estetică în pagină a scrisului. – Aranjarea textului în pagina caietului: plasarea titlului, a autorului, folosirea alineatelor, respectarea spațiului dintre cuvinte. 	<ul style="list-style-type: none"> – Tehnica scrisului (intensificare și automatizare). – Lizibilitate, înclinație uniformă, acuratețe, poziția corpului și a caietului, igiena scrisului. – Organizarea estetică a scrisului pe caiete, în pagină. 	<ul style="list-style-type: none"> – Organizarea estetică a textului în pagină. – Redactarea conținutului textului.

Domeniul scrierii s-a extins la tipurile de texte pe care le receptăm (literare/nonliterare, multimodale (alcătuite cu ajutorul mai multor coduri de comunicare (de exemplu, verbal și vizual)), precum și mijloace digitale pe care le utilizăm pentru a scrie (în această categorie se înscriu: sms, e-mailul etc.).

Trecem în revistă cele cinci paradigme pentru dezvoltarea competenței de comunicare scrisă (distincte de Van de Ven), întrucât acestea pot fi folosite ca modele/demersuri în abordarea scrierilor:

- abordarea *imitativă*, *modelatoare* este abordarea cea mai veche și este asociată paradigmei literar-gramaticale a limbii și literaturii; considerate a oferi cele mai potrivite modele pentru scrierile elevilor. Aceștia, prin scris, realizează exerciții de stil, învață și aplică reguli de construcție a textului. Respectarea regulilor gramaticale este foarte importantă, abordarea fiind una de tip normativ. Profesorul este un expert care îi conduce, îi ghidează pe elevi, oferindu-le

modele și evaluând textele acestora, pe baza unor standarde clare, ce vizează corectitudinea și coerența lucrurilor.

– abordarea *creativă* poate fi asociată modelului dezvoltării personale și accentuează capacitățile native, în special, creativitatea elevilor; este o alternativă pentru abordarea imitativă, considerată prea rigidă; este stimulativă și oferă șansa fiecărui elev de a scrie o varietate de texte imaginative (povestiri, poezii, piese de teatru). Profesorul încearcă să dea un feedback pozitiv și să se concentreze, în primul rând, pe capacitatea elevilor de a crea universuri ficționale și, doar în plan secundar, pe greșelile de scriere din textele acestora. Această perspectivă accentuează scrierea ca proces, profesorul ghidând elevii în fiecare etapă cu sugestii.

– abordarea *liniară* apare în anii `70 și pleacă de la ideea că există niște etape ale redactării, care, în școală, trebuie urmărite, pentru ca elevii să poată învăța să redacteze texte. Ordinea etapelor redactării este următoarea:

- ✓ realizarea unui brainstorming pentru căutarea informațiilor necesare scrierii și pentru discuții privitoare la cum poate fi abordată o temă;
- ✓ selectarea informației în funcție de tipul textului, de audiență etc.;
- ✓ realizarea planului textului;
- ✓ scrierea textului (realizarea unei ciorne);
- ✓ revizia textului (corectarea);
- ✓ editarea textului (scrierea pe curat sau realizarea formei finale).

– abordarea *cognitivă*, conturată în anii `80, contrazice ideea că procesul scrierii este liniar, afirmând în schimb, că acesta este recursiv și că implică multe subprocesse mentale. Astfel, revizia nu este neapărat ultima etapă a redactării, ci poate fi și un pas pentru un nou proces de scriere, atunci când găsim conexiuni noi sau perspective noi din care să abordăm tema. Această abordare accentuează aspectele textuale (tiparele structurale ale fiecărui tip de text) și pe cele pragmatice (adaptarea scrierii la audiență și scop). În această viziune, există trei etape importante:

- ✓ pregătirea (găsirea, selectarea informației, stabilirea scopului scrierii);
- ✓ scrierea;
- ✓ revizia (etapă foarte importantă, care include reacțiile profesorului sau ale colegilor).

– abordarea *socială* reflectă o perspectivă care implică adaptarea scrierii la comunitate (*anunț, afiș* etc.), la anumite funcții și standarde ale acesteia. Scrierea este practică ca act de colaborare, dialogul fiind un mijloc important de construire a textului. Standardele de evaluare a textelor au în vedere cu prioritate adecvarea la context [Sâmihăian, p. 177-179].

1.5. Elemente de construcție a comunicării: între cunoaștere și formare de competență gramaticală

Comunicarea orală și scrisă se perfecționează, după cum notează Mariana Norel, prin aplicarea în vorbire și scriere a cunoștințelor de limbă, vizând corectitudinea gramaticală, ortoepică, ortografică și de punctuație a comunicării. Utilizarea cunoștințelor gramaticale pentru dezvoltarea și nuanțarea exprimării orale și scrise formează comunicarea gramaticală [Norel, p. 183].

„Prin comunicarea gramaticală înțelegem, scria Ilinca Anton, formarea abilităților de înțelegere a funcționării limbii, precum și utilizarea conștientă a sistemului de relații gramaticale în vederea deprinderii unei exprimări elaborate, atât în variantă normativă (standard), cât și în cea expresivă, afectivă, subiectivă. Acest fapt presupune o atitudine a celui ce se exprimă în

raport cu exercitarea normei corecte, dar și a abaterii de la normativ în comunicare” [Anton, p. 117-118].

Achizițiile din domeniul limbii sunt foarte importante în comunicarea curentă și elevii sunt obișnuiți, treptat, cu transferul cunoștințelor în comunicarea cotidiană. A se observa, în această ordine de idei, unitățile de competențe ce disting competența specifică 5. *Aplicarea elementelor de construcție a comunicării în mesajele emise, manifestând tendințe de conduită autonomă*, ierarhizate pe clase, organizate în funcție de complexitate și de potențialul de cunoaștere al elevilor:

Clasa I	Clasa a II-a	Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<p>5.1. Identificarea consoanelor, vocalelor și a silabelor în cuvinte.</p> <p>5.2. Realizarea analizei sonore în cuvintele ce nu conțin grupuri de litere.</p> <p>5.3. Recunoașterea cuvântului și a pozițiilor, ca elemente de construcție a comunicării.</p> <p>5.4. Pronunțarea corectă a cuvintelor limbii române.</p>	<p>5.1. Distingerea cuvintelor noi și a sensului lor în diverse texte și enunțuri.</p> <p>5.2. Aplicarea regulilor învățate de despărțire a cuvintelor în silabe și la capăt de rând.</p> <p>5.3. Respectarea normelor fonetice și gramaticale elementare.</p> <p>5.4. Pronunțarea corectă a cuvintelor limbii române.</p>	<p>5.1. Utilizarea eficientă a lexicului învățat în diferite situații de comunicare orală și scrisă.</p> <p>5.2. Aplicarea regulilor învățate de despărțire a cuvintelor în silabe și la capăt de rând.</p> <p>5.3. Aplicarea normelor fonetice și gramaticale în contexte cunoscute.</p> <p>5.4. Utilizarea formelor flexionare ale părților de vorbire în contexte de comunicare cunoscute.</p> <p>5.5. Identificarea părților principale ale propoziției și a celor secundare.</p> <p>5.6. Pronunțarea corectă a cuvintelor limbii române.</p>	<p>5.1. Utilizarea adecvată a elementelor de construcție a comunicării studiate în exprimarea orală proprie.</p> <p>5.2. Aplicarea normelor fonetice și gramaticale în contexte variate.</p> <p>5.3. Utilizarea formelor flexionare ale părților de vorbire în diferite contexte de comunicare orală și scrisă.</p> <p>5.4. Identificarea părților principale și secundare ale propoziției.</p> <p>5.5. Pronunțarea corectă a cuvintelor limbii române.</p>

Dimensiunea lingvistică (importantă atât în comunicarea orală, cât și în cea scrisă) determină cunoașterea și utilizarea aspectelor de ordin lexical, morfologic, sintactic, ortografic, ortoepic.

Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi extinde aspectele nivelurilor limbii, considerându-le, la rândul lor, competențe:

– competența *lexicală* – capacitatea de a folosi vocabularul unei limbi care se compune din elemente lexicale și din elemente gramaticale [CERL, p. 92];

– competența *semantică* se referă la conștiința și controlul pe care elevul le are asupra organizării sensului. Semantica lexicală examinează chestiunile privind sensul cuvintelor, de

exemplu: relația dintre cuvânt și context, relațiile interlexicale (sinonimele/antonimele etc.) [*ibidem*, p. 96];

– competența *gramaticală* include cunoașterea resurselor gramaticale ale limbii și capacitatea de a le folosi. Din punct de vedere formal, gramatica limbii poate fi considerată ca totalitatea principiilor ce determină îmbinarea unor elemente în secvențe semnificative marcate și definite (frazele) [*ibidem*, p. 94];

– competența *fonologică* presupune o cunoaștere a percepției și producerii și o aptitudine de a percepe și a produce: unitățile sonore ale limbii (foneme) și realizarea lor în contexte specifice (alofone); trăsăturile fonetice care disting fonemele (trăsături distinctive ca, de exemplu, sonoritatea, nazalitatea, ocluziunea, labialitatea); compoziția fonetică a cuvintelor (structura silabică, succesiunea fonemelor, accentuarea cuvintelor, tonurile etc.) [*ibidem*, p. 96];

– competența *ortografică* presupune o cunoaștere a percepției și producerii simbolurilor ce alcătuiesc textele scrise și abilitatea corespunzătoare. Pentru sistemele alfabetice, elevii vor trebui să cunoască și să fie capabili de a percepe și de a produce: forma de litere tipărite sau de scris cursiv cu minuscule și majuscule; ortografia corectă a cuvintelor, inclusiv normele curente; semnele de punctuație și utilizarea lor [*ibidem*, p. 97];

– competența *ortoepică* vizează capacitatea de a produce o pronunțare corectă pornind de la forma scrisă. Acest lucru presupune cunoașterea convențiilor ortografice, capacitatea de a consulta un dicționar și cunoașterea convențiilor ce sunt aplicate acolo pentru a reprezenta pronunția, cunoașterea implicațiilor formelor scrise, în special, ale semnelor de punctuație, pentru ritm și intonație; capacitatea de a soluționa echivocurile (omonimele, ambiguitățile sintactice etc.) în varii contexte [*idem*].

În concluzie, remarcăm faptul că, pentru a se comporta ca *locutor*, *scriptor*, *auditor* sau *lector*, ca rezultat al dezvoltării competențelor specifice menționate, elevul trebuie să fie capabil de a duce la bun sfârșit o serie de activități, care necesită anumite aptitudini.

✓ Pentru a vorbi, elevul trebuie să fie capabil de:

- a prevedea și organiza un mesaj (aptitudini cognitive);
- a formula un enunț (aptitudini lingvistice);
- a pronunța acest enunț (aptitudini fonetice).

✓ Pentru a scrie, elevul trebuie să fie capabil de:

- a organiza și formula mesajul (aptitudini cognitive și lingvistice);
- a scrie acest text cu mâna sau la mașină (aptitudini motrice) și în plus de a-l

transcrie.

✓ Pentru a audia, elevul trebuie să fie capabil de:

- a percepe enunțul (aptitudini perceptiv auditive);
- a identifica mesajul lingvistic (aptitudini lingvistice);
- a înțelege mesajul (aptitudini semantice);
- a interpreta mesajul (aptitudini cognitive).

✓ Pentru a citi, lectorul trebuie să fie capabil de:

- a percepe textul scris (aptitudini vizuale)
- a recunoaște grafia (aptitudini ortografice)
- a identifica mesajul (aptitudini lingvistice)
- a înțelege mesajul (aptitudini semantice)
- a interpreta mesajul (aptitudini cognitive) [*ibidem*, p. 77].

Achizițiile obținute ca rezultat al dezvoltării competenței de comunicare (orală, scrisă, gramaticală) sunt folosite și în cadrul altor discipline de studii. Succesul școlar este determinat în mare măsură de dezvoltarea competenței de comunicare la orele de *Limba și literatura română*.

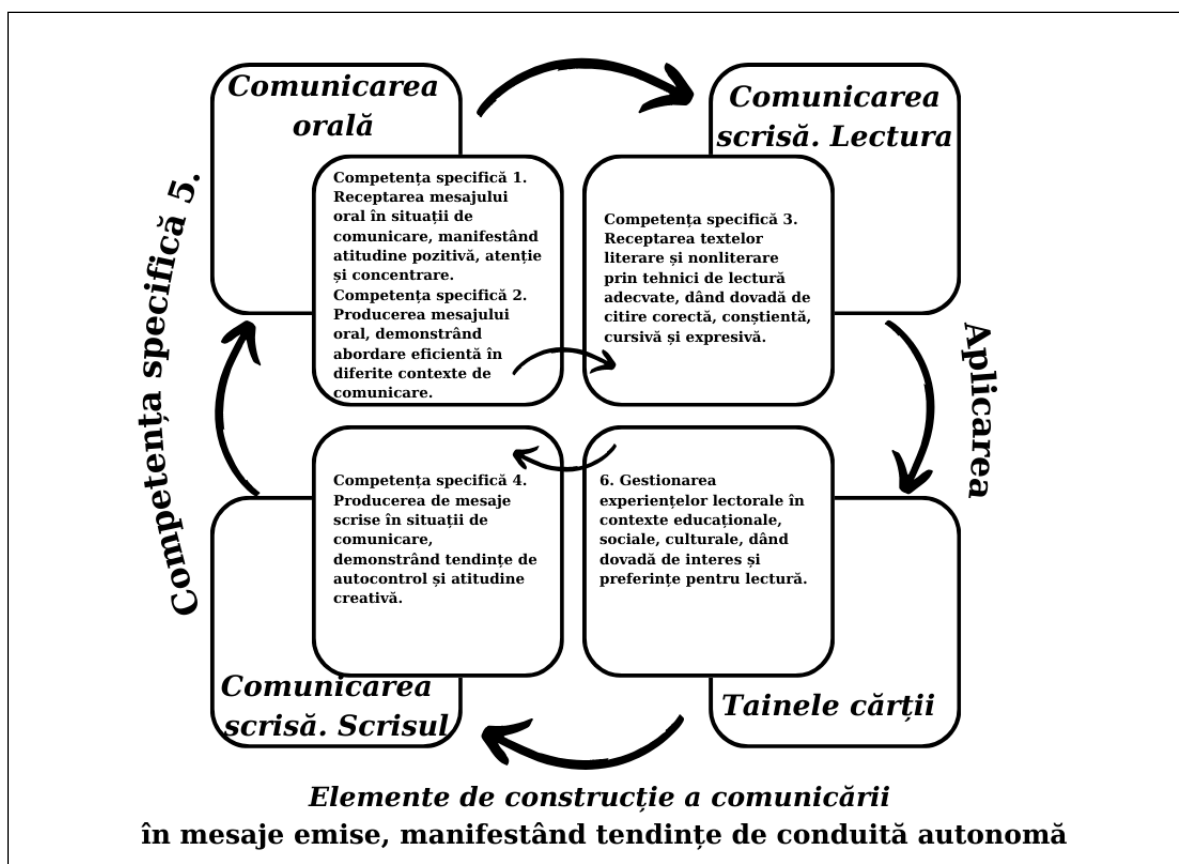
Activități de învățare:

– **teoretice**

1. Numiți competențele specifice ale disciplinei *Limba și literatura română*;
2. Determinați cărui tip de cititor corespunde un elev de clasa I? Ce fel de cititor sunteți dvs.?
3. Prezentați rolul comunicării orale/scrise.
4. Descrieți paradigmele în abordarea scrierilor.
5. Reflecțați asupra scrierii, ca deprindere, din clasa I în clasa a IV-a.

– **experiențiale**

1. Reprezentați, printr-o schemă, formarea unei competențe.
2. Explicați corelația dintre competențele specifice și unitățile de conținut, având ca reper schema de mai jos:

3. Determinați 2-3 activități de învățare (conform *Curriculumului Național*, manualului) pentru a dezvolta tipul de elevi ascultători pe care vi-l doriți în clasă la dvs.
4. Dezvoltați cele două procese ale actului lecturii: comprehensiunea și interpretarea.
5. Demonstrați că, în cadrul unei lecții, poți dezvolta maximum 3 unități de competențe (conform *Ghid de implementare ...*)

Studiul individual

1. Realizați un conspect în baza temei, aplicând metoda SINELG.

Tema II. Limba și literatura română în viziune integratoare

Conținuturi

2.1. Organizarea activităților inter-, pluri-/transdisciplinare la *Limba și literatura română*:
repere teoretice și practice

2.2. Proiectarea integrată a lecțiilor de *Limba și literatura română*

Obiective:

- să definească noțiunile inter-/pluri-/transdisciplinaritate;
- să valorifice necesitatea proiectării integrate a lecțiilor de *Limba și literatura română*;
- să aplice inteligențele multiple la analiza unui text literar/nonliterar;
- să propună activități pentru analiza diverselor texte, formulate în paradigma abordării inter-/pluri-/transdisciplinare a învățării.

Cuvinte-cheie: *interdisciplinaritate, pluridisciplinaritate, transdisciplinaritate, inteligențe multiple, viziune integratoare.*

2.1. Organizarea activităților inter-, pluri-/ transdisciplinare la *Limba și literatura română*: repere teoretice și practice

Preocupat de activitatea și activizarea elevilor, învățământul (post)modern creează numeroase deschideri în a organiza și desfășura procesul de predare-învățare-evaluare cât mai eficient, (inter)activ, creativ. Concepte fundamentale în didactica generală, *predarea, învățarea, evaluarea*, acestea devin funcționale în ariile curriculare.

Elevul însă trebuie pregătit pentru viață, pentru diverse contexte sociale, pentru circumstanțe capabile să-l dezvolte ca personalitate, de aceea politicile educaționale promovează abordarea intra-, pluri-, inter-, transdisciplinară. Astfel, s-au valorificat noi orientări, reconceptualizări în predare-învățare-evaluare.

Disciplinaritatea este studierea centrată pe discipline de studiu independente; *monodisciplinaritatea* este studierea a două sau mai multe conținuturi interdependente ale învățării, aparținând aceluiași domeniu de studiu.

Pluridisciplinaritatea este studierea unei teme/ probleme ce aparține unui domeniu; *multidisciplinaritatea* este studierea din perspectiva mai multor discipline, care nu este neapărat nevoie să fie înrudite, dar care stabilesc legături ale unor teme/ probleme.

Interdisciplinaritatea este studierea unor teme comune ale disciplinelor din arii curriculare diferite.

Transdisciplinaritatea este studierea unor probleme din perspectiva complexă a disciplinelor; „descoperă dimensiunea poetică a existenței”; studiază „unitatea în indiviziune și diversitatea prin unitate” (cf. [Ciolan, p. 10]).

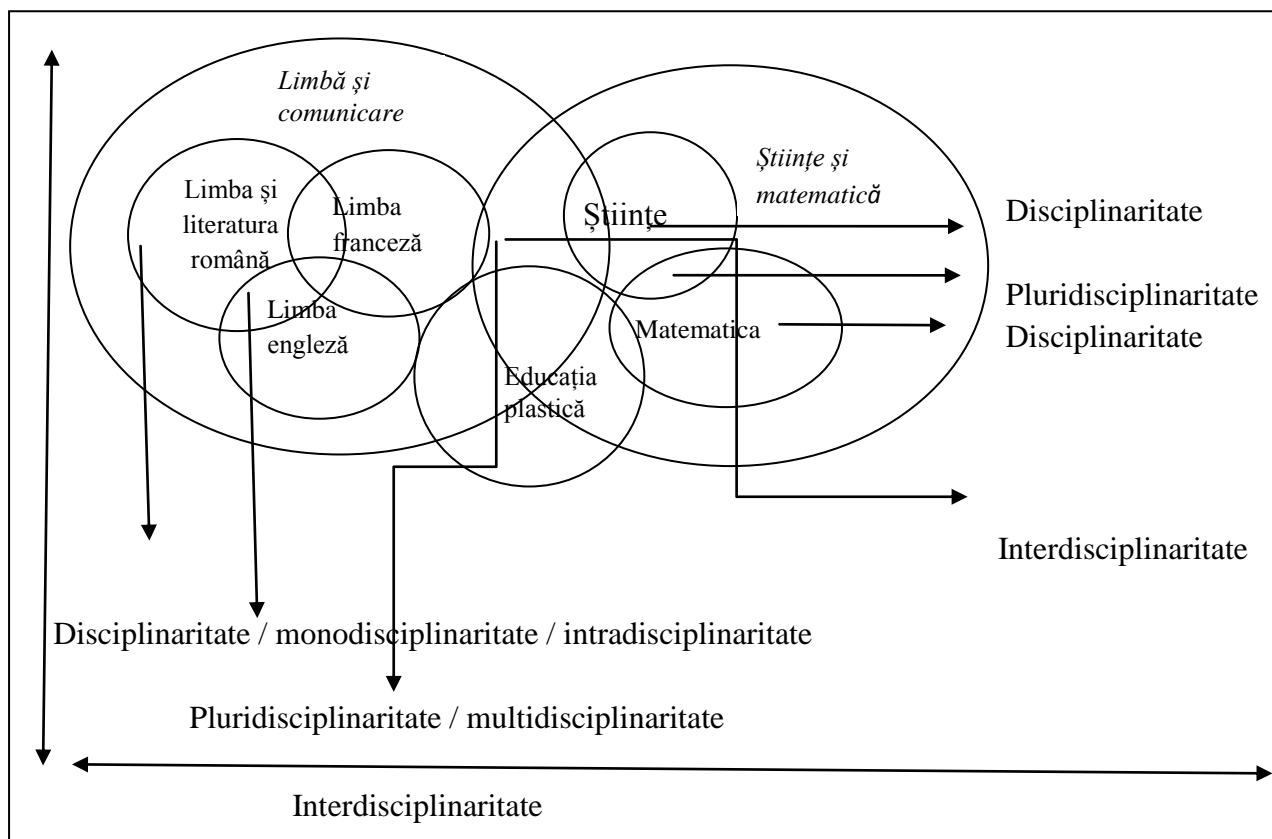
Remarcăm și specificul relațiilor interdisciplinare evidențiat de B. Nicolescu: „interdisciplinaritatea multiplică granițele disciplinare, pe când transdisciplinaritatea le transgresează; finalitatea interdisciplinarității și pluridisciplinarității este întotdeauna cunoașterea disciplinară, finalitatea transdisciplinarității este înțelegerea lumii prezente” (cf. [Nicolescu 2006]).

Din *Curriculum Național. Învățământul primar*, la *Limba și literatura română*, ce promovează viziunea integratoare, este important să reținem perspectivele studiului interdisciplinar, întrucât *disciplinaritatea* remarcă specificul limbii și literaturii române,

pluridisciplinaritatea semnaleză reperele de învățare-predare-evaluare a limbilor (cf. [CERL]), iar *transdisciplinaritatea* se implementeză la nivelul așa-numitor activități transdisciplinare, organizate în zilele fără manuale.

Determinat de nivelul dezvoltării științelor, orientat spre cooperarea dintre social, natural, tehnologic, studiul integrat-interdisciplinar permite pregătirea elevilor pentru soluționarea problemelor complexe.

Contextul relaționării disciplinelor școlare poate fi reprezentat astfel:

Integrarea interdisciplinarității înaintează însă cadrului didactic mai multe cerințe:

- să dezvolte elevilor un tablou științific al lumii contemporane;
- să determine teme/unități de conținut comune;
- să utilizeze tehnici și metode apte să dezvolte elevul de mâine pentru societatea de viitor;
- să creeze condiții pentru a dezvolta personalități creative, active etc.

În continuare, propunem câteva dintre activități:

*Teoria inteligențelor multiple*⁵ permite abordarea unui text literar/nonliterar, dar și a altor unități de conținut din diferite perspective, menite să stimuleze cât mai multe potențialități/apitudini individuale ale elevilor. Teoria inteligențelor multiple răspunde nevoii de a preda, învăța, evalua prin procedee care relaționează *cuvintele, numerele sau logica, imaginile, muzica, introspecția, experiența fizică, experiența socială, experiența în natură*.

Clasa a II-a

Textul *Povestea celor trei purceluși* după James Orchard Halliwell Phillipps

Inteligența vizuală/spațială: Reconstruiți imaginea din piesele puzzle-ului și stabiliți locul acesteia în conținutul poveștii.

⁵În 1983, H. Gardner dezvoltă *Teoria inteligențelor multiple*, pornind de la definirea inteligenței: „abilitatea omului de a-și rezolva problemele în viață sau de a crea produse care sunt valorizate în unul sau mai multe contexte culturale”. Pașii pe care ar trebui să-i urmeze cadrul didactic în aplicarea *Teoriei* a se vedea în [Oprea, p. 72-94].

Inteligența verbală/lingvistică: Alcătuiți un dialog, prin care să stabiliți motivele conflictului dintre lup și purceluși, cerându-i lupului să nu le facă purcelușilor vreun rău.

Inteligența logico-matematică: Rezolvați problema cu justificări: Distanța de la casa lui Nuf-Nuf până la casa lui Naf-Naf este de 31m. Ce distanță a parcurs Nif-Nif până la casa lui Nuf-Nuf, știind că distanța totală de la casa lui Nif-Nif până la casa lui Naf-Naf este de 78m?

Inteligența intrapersonală: Stabiliți sentimentele purcelușilor din poveste în timp ce erau urmăriți de lup, apoi descrieți emoțiile voastre în timpul lecturii acestor secvențe.

Inteligența interpersonală: Descrieți relațiile fraților purceluși, reieșind din comportamentul acestora în momentele grele de viață.

Inteligența naturalistă: Descoperiți câți ani avea copacul din care era construită căsuța lui Nuf-Nuf:

– Cum aflăm vârsta copacului?

– Alcătuiți 2 propoziții cu diferite sensuri ale cuvântului *inel*.

Inteligența muzicală/ritmică: Improvizați cântecul și mișcările dansului preferat de cei trei purceluși.

Inteligența corporală/kinestezică: Construiți o căsuță din materialele propuse (paie, nuiele etc.).

Din perspectiva paradigmei centrării pe elev, putem vorbi, inclusiv, de un șir de metode de predare-învățare, care presupun, totodată, și abordarea pluri-, inter-, transdisciplinară:

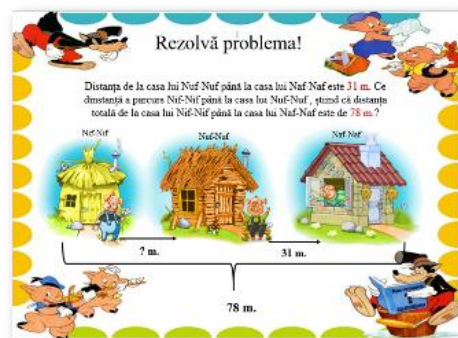
Metoda dramatizării se bazează pe utilizarea mijloacelor și procedeele artei dramatice. Elevii sunt îndemnați să interpreteze roluri ale unor personaje autentice sau din viața reală: implicat, apărător – susținător, acuzator. Elevii încearcă să exprime stările, trăirile, sentimentele personajelor interpretate. Se comentează și se valorifică mai puțin jocul de rol și, mai ales, se comentează sentimentele trăite de elev când a jucat rolul respectiv. De cele mai multe ori, se aplică la învățarea poeziilor dialogate (de exemplu, *Puiul isteț* de Spiridon Vangheli), fabule etc.

Lecție – proces judiciar

Clasa a II-a

Subiectul lecției: Fabula „Greierul și furnica” de Alecu Donici. Atitudinea față de comportamentul personajelor descrise în textele citite. Învățătura textului⁶.

Tipul lecției: atelier de discuție – proces de judecată⁷

⁶Propunem acest tip de lecție pentru clasa a II-a (deși, în funcție de clasă, opțiunea aparține cadrului didactic), înainte de unitatea de învățare în care se propune textul *Greierul și furnica* de Petru Cărare. Un alt model de proces-judiciar la fabula „Greierul și furnica” de Alecu Donici poate fi urmărit în [Niculcea *et alii*, p. 40-42].

⁷Ca metodă interactivă, procesul de judecată este un „ansamblu de procedee și mijloace integrate la nivelul unor acțiuni implicate în realizarea obiectivelor pedagogice concrete ale activității de instruire/educație proiectate de educatoare, învățător, profesor” [Cristea, p. 29].

Lecțiile-proces de judecată, în funcție de criteriul priorității, pot fi de mai multe tipuri: a) lecții ce vizează prioritar realizarea unor transferuri operaționale; b) lecții ce vizează prioritar realizarea unor produse care exprimă personalitatea elevului; c) lecții ce vizează prioritar achiziționarea/ înțelegerea/ analiza/ sinteza/ evaluarea critică a unor cunoștințe și capacități; d) lecții ce vizează prioritar dobândirea unor strategii cognitive; e) lecții ce vizează prioritar dobândirea unor atitudini cognitive, comportamentale/ afective, motivaționale, caracteriale [Vîlcu, p. 73].

Unități de competență:

3.2. Distingerea informațiilor esențiale dintr-un text citit.

3.4. Identificarea trăsăturilor fizice și morale ale personajelor principale dintr-un text literar citit.

3.5. Exprimarea în cuvinte proprii a ideilor și a atitudinilor față de textul citit și față de personajele textului.

Obiective:

- să deosebească rolurile personajelor fabulei;
- să argumenteze comportamentul personajelor;
- să integreze în contexte adecvate replicile personajelor;
- să utilizeze elementele comunicării verbale, nonverbale, paraverbale pentru redarea rolurilor.

Strategii didactice

- forma de învățământ: frontală;
- metode și procedee: proces-judiciar
- materiale didactice: decor potrivit contextului, costume pentru interpretarea rolului; obiecte relevante pentru reproducerea unei ședințe de judecată.

Judecătorul: Bună ziua, onorată audiență! Declar deschisă această ședință de judecată! Sunt prezente ambele părți implicate în proces.

Grefiera: Stimate domnule judecător,

Reclamanta – Furnica – prezentă;

Inculpatul – Greierul – prezent;

Sunt prezenți la proces Avocații ambelor părți.

Domnul Procuror – prezent.

Cauza se află la primul termen de judecată.

Judecătorul (solemn): Onorat public, furnica îl acuză pe greier de obrăznicie, întrucât nu înțelege cum a putut să îndrăznească să vină să-i ceară de mâncare. Îi oferim cuvântul reclamantei. Jurați să spuneți adevărul.

Reclamanta-Furnică: Jur să spun doar adevărul, onorată instanță! Este adevărat că anume eu îl acuz pe greier de nerușinare, pentru că nu este corect să venim și să cerșim provizii. Fiecare ființă ar trebui să fie responsabilă și să-și asigure existența, să-și facă provizii.

Inculpatul-Greier (intervine): Oare nu este drăguț să ne ajutăm...

Judecătorul: Liniște, vă rog! (către greier) Vorbește reclamanta. (către furnică) Continuați, vă rog!

Reclamanta-Furnică: Consider că greierul ar trebui să-și revadă comportamentul și să-și aibă de grijă.

Judecătorul: Mulțumim, stimată furnică! Invităm inculpatul – greierul să-și expună punctul de vedere. Jurați să spuneți adevărul.

Inculpatul-Greier: Adevăr și doar adevăr, onorată instanță! Într-adevăr, eu recunosc că, fiind flămând și înghețat, am îndrăznit să merg la harnica furnică, pentru că nu duce niciodată lipsă de nimic, să-mi împrumute de mâncare până la primăvară.

Lecția-proces de judecată urmărește „formarea orientată a cititorului de literatură artistică prin cunoașterea axiologică a literaturii de ficțiune, ca sistem artistic-estetic immanent și prin angajarea apropiată a cititorului în producerea valorilor *in actu* ale literaturii” [Pâslaru, p. 23].

Reclamanta-Furnică (întrerupe): Repet: „Ai cântat, îmi pare bine,/ Acum joacă, dacă poți”.

Inculpatul-Greier: Observați se gândește doar la ea, nu-i pasă de cei din jur, ai să ajungi singură, fără prieteni. Dragă furnică, la cât ești de muncitoare, poți hrăni mii de greieri!

(în sală se discută, martorii la proces confirmă spusele greierului)

Judecătorul: Liniște. Să dăm dovadă de respect.

Procurorul: Stimată instanță, cazul fiind de rezonanță, vă rog să ascultăm și martorii, dacă sunt, pentru a lua o decizie corectă.

Judecătorul: Onorată audiență, să ascultăm și părerea martorilor cu privire la caz.

Albina: Cunosc aceste viețuitoare, suntem buni prieteni. Ambii sunt săritori la nevoie, ajutând și pe alții atunci când este cazul. Dar cum s-a ajuns la această situație, nu putem înțelege, mai ales că nu a existat, niciodată, între ei vreun conflict sau o neplăcere. Aceasta este tot ceea ce pot să spun.

Avocatul inculpatului: Stimată instanță, poate martora să ne spună dacă greierul cere de multe ori ajutor de la alții?

Judecătorul: Rog martora să ne răspundă la această întrebare!

Albina: Nu, greierul nu este persoana care să ceară ajutor de la alții; dacă o face, se întâmplă foarte rar și atunci se comportă frumos cu cel de la care cere și îl răsplătește cu un cântec deosebit.

Judecătorul: Stimate avocat al furnicii, dumneavoastră aveți întrebări la martoră?

Avocatul reclamantei: Onorată instanță, aș vrea doar să-mi spună albina ce a făcut greierul toată vara?

Albina: Pot confirma că greierul, din păcate, aproape toată vara a dansat și a jucat.

Judecătorul: Stimate avocat, mai aveți întrebări la martoră?

Avocații: Nu, onorată instanță, nu mai am întrebări.

Judecătorul: Atunci, stimate martoră, te rog să iei loc în sală. Să între alți martori.

Buburuza: Stimată audiență, ceea ce pot menționa este faptul că greierul și furnica au o relație frumoasă de prietenie. Nu cunosc niciun caz de neînțelegere.

Judecătorul: Stimați avocați, aveți întrebări către martori.

Avocatul inculpatului: Onorată instanță, poate să ne spună martorul dacă greierul este, deseori, leneș?

Judecătorul: Vă rog să răspundeți la întrebare!

Buburuza: Nu, de obicei, este cel care muncește ca să nu-i lipsească nimic.

Avocatul inculpatului: Vă mulțumesc, stimată martoră.

Judecătorul: Mai aveți întrebări, domnule avocat?

Avocatul inculpatului: Nu, nu am nicio întrebare.

Judecătorul: Domnule avocat al furnicii, dumneavoastră aveți întrebări la martoră?

Avocatul reclamantei: Onorată instanță, poate martora să ne spună dacă furnica a refuzat vreodată să ajute pe cineva?

Judecătorul: Vă rog să răspundeți la întrebare!

Buburuza: Nu, dimpotrivă, furnica ajută, mereu, pe fiecare cu ce poate și nu îi pare rău de nimic.

Avocatul reclamatului: Vă mulțumesc.

Judecătorul: Mai aveți întrebări, domnule avocat?

Avocatul reclamantei: Nu, nu mai am întrebări la martoră.

Judecătorul: Oferim cuvântul procurorului.

Procurorul: Viața este frumoasă doar atunci când ai prietenii alături. Se poate întâmpla ca uneori cineva să treacă prin momente mai puțin plăcute și doar ei, prietenii, sunt cei „săritori la nevoie”. Aș vrea să rog instanța să fie loială cu greierul și să nu-l judece aspru totuși. Greierul a primit o lecție bună și de aici încolo nu va mai îndrăzni să rămână fără provizii. Furnica ar trebui să dea dovadă de toleranță cu cei mai triști.

Grefiera: Instanța se retrage pentru deliberări.

O pauză de 1-2 minute.

Grefiera: Vă rugăm să vă ridicați, intră instanța!

Judecătorul: Stimată audiență, în timpul procesului, s-a constatat că e bine să trăim în înțelegere, să ne ajutăm. Se spune: harnic ca o furnică, harnic ca o albină. De data aceasta greierul nu va fi pedepsit, îl îndemnăm să fie mai responsabil. Cântatul este o meserie frumoasă, pe care trebuie s-o respectăm, dar să avem grijă să ne asigurăm cu rezerve. Trăiți în armonie unii cu alții și nu uitați că munca e cheia succesului în viață.⁸

Grefiera: Procesul se declară închis!

Dezbaterea constă în prezentarea de argumente *pro* și *contra* în legătură cu o idee. Elevii se vor împărți în grupul *pro* și grupul *contra* pentru a examina o cauză propusă.

Acest tip de itemi dezvoltă capacitatea elevilor de a gândi critic, dar și exprimarea argumentată a unei opinii, competență necesară pentru integrarea în viața socială.

Clasa a IV-a

Textul *Cei trei prieteni* (poveste populară)

Problema pentru dezbatere: *Expuneți-vă părerea în raport cu reacțiile celor doi prieteni ai omului învinuit, care au refuzat să meargă cu el la judecată. Propuneți argumente pro și contra pentru susținerea sau combaterea comportamentului acestora.*

Metoda proiectului se folosește pentru soluționarea/îmbunătățirea unei situații reale.

Elevii intră în contact direct cu sursa de informare, fiind îndemnați la căutări, explorări, cercetări, care să-i conducă la redescoperirea adevărului, pe cât de posibil, prin forțe proprii. În acest context, sensul învățării trece de la „ce învățăm?” la „cum învățăm?”, la asigurarea acelor instrumente și mecanisme care să-i ajute pe elevi „să învețe cum să învețe”. Proiectul permite centrarea instruirii pe elevi și creează condiții de „a învăța cu mintea, inima și mâinile” (J.H.Pestalozzi).

Clasa a III-a

Textul „Culesul porumbului” de I. Agârbiceanu.

Activități de învățare de tip proiect:

1. Realizați pașaportul plantei – *porumbul*.
2. Reprezentați prin desen fragmentul care v-a impresionat.
3. Pregătiți și desfășurați un interviu cu părinții/bunicii, prin care să stabiliți perioada, activitatea, pe care o realizează ei în cultivarea porumbului (semănatul, îngrijirea, culesul etc.).
4. Enumerați beneficiile porumbului pentru sănătatea omului.

⁸În cazul în care lecția-proces de judecată se va propune după explorarea textului *Greierul și furnica* de Petru Cărare (clasa a II-a) se poate interveni în scenariu cu o replică a reclamantei:

Reclamanta-Furnică: Stimată instanță, conștientizez cât de importantă este compasiunea. Îmi cer scuze de la greier că nu l-am ascultat. Îmi dau seama că poate nu avea de mâncare, pentru că nu mai știa ce să pregătească și în acest caz îi ofer cartea mea de bucate.

Inculpatul-Greier: Mulțumesc, dragă furnică. Adânci plecăciuni către procuror și judecător care nu m-au condamnat. Promit să vă invit la o cină pregătită ca la carte cu bucatele din carte.

5. Recomandați 2-3 feluri de bucate pe care le putem prepara din porumb.

2.2. Proiectarea integrată a lecțiilor de limba și literatura română

Valorificăm, în continuare, viziunea integratoare de organizare a unor ore de *Limba și literatura română* în casele primare, pornind de la textele-suport din manuale.

Textul propus	Lecția I	Lecția a II-a	Lecția a III-a	Lecția a IV-a
Clasa a II-a				
<i>Puișorii de soare</i> de Spiridon Vangheli	Lectura și înțelegerea textului	Explorarea textului	Predarea Elementelor de construcție a comunicării – <i>Dialogul simplu</i>	Excursie în podgorii – la culesul de struguri
<i>Gospodina Dina</i> de Iulian Filip	Lectura și înțelegerea textului	Explorarea textului	Predarea Elementelor de construcție a comunicării – <i>Cuvinte care denumesc obiecte, ființe și fenomene ale naturii</i>	Activitate interdisciplinară/transdisciplinară (prepararea la cantina școlii a colțunașilor). Concurs: – cel mai gustos colțunaș; – cea mai frumoasă farfurie (idee de pleiting); – cel mai îngrijit loc de preparare a bucatelor; – cea mai interesantă publicitate pentru colțunașii făcuți etc.
<i>Povestea omului de zăpadă</i> după Hans Christian Andersen	Lectura și înțelegerea textului	Explorarea textului	Excursie în parc sau în curtea școlii – Realizarea unui <i>Om de zăpadă</i>	Atelier de scriere Descrieri și caracterizări – <i>Omul meu de zăpadă</i>
Clasa a III-a				
<i>Ce te legeni</i> de Mihai Eminescu	Lectura și înțelegerea textului	Explorarea textului	Fixarea/consolidarea Elementelor de construcție a comunicării – <i>Propoziția,</i>	Buchet din frunze de toamnă/ Aplicații din frunze de toamnă/

			<i>intonarea propoziției</i>	Confecționarea florilor din frunze de toamnă etc.
<i>Culesul porumbului</i> după Ion Agârbiceanu	Lectura și explorarea textului	Predarea Elementelor de construcție a comunicării – <i>Cuvântul. Sensurile cuvântului</i>	Excursie în câmpul de porumb/ Interviuri cu oamenii ce cultivă porumbul etc./ Familiarizarea cu părțile plantei – porumbul.	Atelier de scriere <i>Compunere după un plan de idei</i>
<i>Ghiocelul</i> după Hans Christian Andersen Sau oricare text din unitatea „Salutare, primăvară,/ Timp frumos, bine-ai venit!”	Lectura și explorarea textului	Predarea Elementelor de construcție a comunicării – <i>Subiectul/ Predicatul</i>	Atelier de scriere Felicitarea	Produs curricular – colaj de imagini (Primăvara pe meleagurile noastre; Dimineața de primăvară; Florile de primăvară etc.)
<i>Veverița</i> după Mihail Sadoveanu	Lectura și explorarea textului	Fixare/consolidare Elementelor de construcție a comunicării – <i>Adjectivul. Acordul adjectivului cu substantivul</i>	Excursie la menajerie	Atelier de scriere Descrierea unei viețuitoare

Clasa a II-a

Subiectul lecției: Textul „Gospodina Dina” de Iulian Filip. Emoțiile trăite.

Lecția I.

Tipul lecției: Lecția de formare a capacităților de înțelegere a cunoștințelor

Durata: 45 min.

Unități de competență:

3.1. Utilizarea tehnicilor de lectură corectă, conștientă și fluidă.

3.2. Distingerea informațiilor esențiale dintr-un text citit.

3.5. Exprimarea în cuvinte proprii a ideilor și a atitudinilor față de textul citit și față de personajele textului.

Obiectivele operaționale:

La sfârșitul orei, elevul va fi capabil:

O1 – să citească expresiv, corect, fluent;

O2 – să distingă informațiile esențiale din text;

- O3** – să-și exprime starea postlecturală;
O4 – să alcătuiască propoziții cu lexemele necunoscute;
O5 – să creeze un dialog;
O6 – să caracterizeze personajul principal.

Strategii didactice:

Metode și procedee: conversația euristică, demonstrația, lectura selectivă, Cvintetul, tehnica VAS.

Materiale: spice de grâu, produse alimentare, imagini (colțunași), planșa cu tehnica VAS, manual clasa a II-a.

Forme de organizare: frontal; individual.

Strategii de evaluare:.

Produsul evaluat	Criterii de succes
Textul citit la prima vedere	1. Citesc cursiv și fluent textul. 2. Articulez corect toate cuvintele. 3. Respect intonația impusă de conținut și de semnele de punctuație.

Referințe bibliografice:

Curriculum Național. Învățământ primar, Chișinău, Editura Lyceum, 2018.

Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar, Chișinău, Editura Lyceum, 2018.

Mariana Marin, Daniela State, Tatiana Neculcea, *Limba și literatura română*. Manual pentru clasa a II-a, Chișinău, Editura Cartier, 2019.

Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar. Clasele I-IV, Chișinău, 2019 // https://mecc.gov.md/sites/default/files/mecd_14_15.11.2019_site.pdf

O	Elemente de conținut		t'	Strategii didactice			Strategii de evaluare
	Activitatea profesorului	Activitatea elevului		Forme	Metode	Mijloace	
Momentul organizatoric							
	Se creează condiții optime pentru desfășurarea activității.	Elevii își pregătesc manualul și cele necesare pentru oră.	-				
Captarea atenției							
	– Bună dimineața, dragi elevi! Azi, în drum spre școală, m-am întâlnit cu un plugar. A aflat că am elevi harnici și că au învățat zilele acestea poezia „Spicul și prietenii lui” de Iulian Filip, de aceea ne-a transmis niște spice de grâu. - Cum sunt spicele de grâu?	– Bună dimineața, doamnă învățătoare! – Spicele de grâu sunt aurii. – Spicele de grâu au boabe mari. – Spicele de grâu sunt țepoase.	1	Frontal	Conversație euristică	Mesaj Spice de grâu	Aprecieri verbale
Enunțarea obiectivelor operaționale							
	Astăzi vom descoperi ce putem face din boabele de grâu prin noul text „Gospodina Dina” de același autor, Iulian Filip; vom identifica cuvintele-rimă, vom caracteriza personajul principal, vom alcătui cuvinte cu lexemele necunoscute etc.	Elevii ascultă obiectivele lecției	1	Frontal	Explicația		
Actualizarea cunoștințelor asimilate anterior							
O2	– Drați elevi, ce obținem din boabele de grâu? – Cine sunt prietenii spicului de grâu, conform textul studiat „Spicul și prietenii lui” de Iulian Filip?	– Din boabe de grâu facem făină, apoi – pâine. – Prietenii spicului de grâu sunt plugarul, soarele și ploaia.	5	Frontal	Conversația	Manualul	

O5	<p>– De ce spicul de grâu consideră că plugarul, soarele și ploaia sunt prietenii lui?</p> <p>Lucru în perechi.</p> <p>– Improvizați, în 5-6 replici, un dialog dintre spicele de grâu.</p>	<p>– Plugarul este prietenul spicului de grâu, deoarece acesta îl ajută să fie semănat la timp.</p> <p>– Ploaia și soarele îl ajută pe spic să crească mare și voinic, pentru că îi oferă căldură și apă.</p> <p>– Bună! Cât mă bucur de soarele de astăzi!</p> <p>– Salut! Și eu sunt încântată că ne încălzesc razele soarelui.</p> <p>– Crezi că ne va zâmbi mai multe zile?</p> <p>– Sper să fie generos și să ne încălzească, ca să putem crește mari.</p> <p>– M-aș bucura și de puțină ploaie, ca să ne întărească spicul.</p> <p>– Peste câteva zile, când voi prinde ploaia, îmi voi crește boabele.</p> <p>– Sper că și anul acesta vom aduce pacea în casele plugarilor.</p>		Lucru în perechi			
Prezentarea optimă a conținutului învățării							
	<p>Astăzi, vom descoperi ce putem face din boabele de grâu și, respectiv, făina obținută din acestea.</p> <p>– Ce mai putem face din făină, în afară de pâine?</p> <p>– Din făină putem face colăcei, covrigei, pesmeți, prescură, biscuiți,</p>	<p>– Din făină putem face chifle, prăjituri etc.</p>	10	Frontal	Conversația	Produse alimentare	Aprecieri verbale

<p>fursecuri, colțunași etc.</p> <p>– Am niște ingrediente pe masă: făină, brânză, ouă, apă, sare. Ce am putea prepara?</p> <p>– Vouă vă plac colțunașii? Cu ce vă plac colțunașii?</p> <p>– Astăzi vom descoperi cum se fac colțunașii în textul „Gospodina Dina” de Iulian Filip.</p> <p>– Ce ați reținut despre Iulian Filip.</p> <p>Iulian Filip s-a născut la 27 ianuarie 1948, în satul Sofia, raionul Drochia; este scriitor român din Republica Moldova.</p> <p>Observați cărțile scrise de Iulian Filip:</p> <p><i>Cenușar-Voinicul și Cenușăreasa-Mireasa</i>, Chișinău, 1981</p> <p><i>Teatrul popular</i>, Chișinău, 1981</p> <p><i>Primiți „Căluțul”?</i>, Chișinău, 1983</p> <p><i>Din neamul lui Păcală</i>, Chișinău, 1996</p> <p><i>Vrei să crești mare?</i>, Chișinău, 1997</p> <p><i>Ruga iezilor celor trei</i>, Chișinău, 1998</p> <p>etc.</p> <p>Iulian Filip a primit următoarele distincții:</p> <p>Maestru în Arte (1993)</p> <p>Medalia „Mihai Eminescu” (1998)</p> <p>Premiul „Simion Florea Marian” al</p>	<p>– Am putea prepara colțunași.</p> <p>– Mie îmi plac colțunașii cu brânză de vaci.</p> <p>– Mie îmi plac colțunașii cu cartofi.</p> <p>– A scris textul „Spicul și prietenii lui”</p>			Explicația		
--	---	--	--	------------	--	--

	<p>Academiei Române Premiul special al Festivalului Internațional de poezie „Lucian Blaga”, Cluj (2001) Premiul „Ilie Gravorul” (1996) Ordinul de Onoare (2010) Premiul „Ion Creangă”, pentru întreaga activitate în domeniul cărții pentru copii (instituit și înmânat de către Președintele Parlamentului RM – 2012)</p>			Demonstrația		
O4	 				Expoziția de cărți Manualul	
O1	<p>– În continuare, vom studia textul „Gospodina Dina” de Iulian Filip. Deschideți manualul la pagina 46. – Citiți în gând textul. Marcați cuvintele necunoscute. Lucrul cu vocabularul. Ce cuvinte necunoscute ați întâlnit în text? <i>Moțate</i> – animale care poartă moț (șuviță mai deasă și mai lungă), aici:</p>	Elevii citesc în gând textul și rețin cuvintele necunoscute	Individual	Lectura în gând		

	<p>găini; <i>Uscături</i> – crengi subțiri și uscate; <i>Turtă</i> – pâine rotundă și plată din mălai sau aluat.</p> <p>– Alcătuiți propoziții cu lexemul „moțate”? – Alcătuiți propoziții cu lexemul „turtă”.</p> <p>Lectura-model – Dragi elevi, fiți atenți. Voi citi textul „Gospodina Dina” de Iulian Filip, iar dvs. identificați cine o ajută pe Dina?</p>	<p>În curtea bunicii moțatele sunt regine. Am văzut multe moțate în satul bunicii. – Îmi place mirosul de turtă dulce la sărbători.</p>		Frontal	Lectura-model		
Dirijarea învățării							
O1 O2	<p>– Să citim în lanț textul. – Dragi elevi, să răspundem la câteva întrebări în baza textului: – Care este titlul poeziei? – Cine este autorul textului? – Cine sunt personajele? – Ce emoții ți-a creat lectura acestei poezii?</p>	<p>Elevii citesc în lanț.</p> <p>– Titlul poeziei este „Gospodina Dina”. – Autorul textului este Iulian Filip. – Personajele sunt Dina, autorul și noi, cititorii. – M-am simțit prietena Dinei și am trăit emoții de bucurie.</p>	7	Frontal	Lectura în lanț	Manualul	Aprecieri verbale
Obținerea performanței și asigurarea conexiunii inverse							
O2	<p>Lectura selectivă. – Dragi elevi, citiți versurile care se potrivesc imaginilor din manual.</p>	<p>– Prima imagine reprezintă o fetiță pregătită să prepare bucate, versul: <i>Dina colțunași ne face.</i></p>	6	Frontal	Lectura selectivă	Manualul	Aprecieri verbale (cuvinte încurajato

	<p>– Citiți versurile care specifică ingredientele necesare pentru prepararea colțunașilor.</p> <p>– Citește versul care arată greșeala Dinei?</p>	<p>– A doua imagine reprezintă o văcuță, versurile: <i>Tu aleargă la văcuță, cere brânză olecuță!</i></p> <p>...</p> <p>– <i>cere brânză olecuță;</i> <i>cere ouă mai mășcate;</i> <i>scoate apușoară lină;</i> <i>s-aduc albă făinuță...</i></p> <p>– <i>Vai! Dar am uitat de sare...</i></p>					are)
Evaluarea performanțelor							
O6	<p>– Cu ce crezi că ai putea s-o ajuți pe Dina?</p> <p>– Cum este Dina?</p> <p>– Ce înseamnă pentru tine să fii gospodină?</p> <p>– Ce alte calități ale Dinei ați identificat în text?</p> <p>– Caracterizați-o pe Dina, aplicând tehnica Cvintetului.</p>	<p>– Aș putea să-i aduc făină.</p> <p>– Aș putea să-i aduc brânză.</p> <p>...</p> <p>– Dina este harnică.</p> <p>– Dina este gospodină.</p> <p>– A fi gospodină înseamnă să faci toate treburile casei.</p> <p>– A fi gospodină înseamnă a face lucrurile cu multă grijă.</p> <p>– Dina are memorie slabă, pentru că a uitat de sare.</p> <p>– Dina este nerăbdătoare.</p> <p style="text-align: center;">Dina Harnică, nerăbdătoare Aleargă, cere, face Dina colțunași ne face. Gospodină.</p>	7	Frontal	Conversația		Aprecieri verbale
				Individual	Cvintetul		

Retenția cunoștințelor									
O3	Citiți în șoaptă textul și spuneți <i>ce ați văzut, ce ați auzit și ce ați simțit.</i>	Elevii completează tabelul.			5	Frontal	Tehnica VAS	Planșa cu tehnica VAS	Aprecieri verbale
		Văd	Aud	Simt					
		Dina; Văcuța; Moșatele; Moara;	Sunetul pe care îl emite văcuța; Sunetele pe care le emit găinile	Mirosul colțunașilor Gustul brânzei Bucurie...					
Transferul cunoștințelor									
	<p>– Consideri că fetele (copiii), așa ca Dina sau ca tine, pot prepara mâncare? Argumentează.</p> <p>– Cum ai putea evita anumite greșeli atunci când vei decide să prepari ceva?</p> <p>Tema pentru acasă. Să citim textul „Gospodina Dina” de Iulian Filip.</p>	<p>– Consider că am putea deja prepara unele bucate, de exemplu, salata de legume, pentru că am învățat la grădiniță.</p> <p>– Pentru a evita să punem unele ingrediente în bucatele noastre, e bine să le aducem de la început pe masă.</p> <p>...</p>	3	Frontal	Problematizarea		Aprecieri verbale		

Clasa a II-a

Subiectul lecției: Textul „Gospodina Dina” de Iulian Filip. Explorarea textului. Atitudinea față de comportamentul personajelor.

Lecția a II-a

Tipul lecției: Lecția de formare a capacităților de analiză și sinteză a cunoștințelor

Durata: 45 min.

Unități de competențe:

3.2. Distingerea informațiilor esențiale dintr-un text citit.

3.5. Exprimarea în cuvinte proprii a ideilor și a atitudinilor față de textul citit și față de personajele textului.

Obiectivele operaționale:

La sfârșitul orei, elevul va fi capabil:

O1 – să citească expresiv, corect, fluent;

O2 – să distingă informațiile esențiale din text;

O3 – să-și exprime opiniile proprii;

O4 – să stabilească corespondențe;

O5 – să coreleze imaginile cu ideile textului;

O6 – să improvizeze un dialog.

Strategii didactice:

Metode și procedee: conversația euristică, demonstrația, lectura-spectacol, metoda Pălărilor gânditoare, joc de rol – întâlnirea cu personajul/scriitorul.

Materiale: imagini (după secvențele de text), pălării de culoare albă, neagră, verde, albastră, galbenă, roșie, manual clasa a II-a.

Forme de organizare: frontal; individual, în perechi, în grup.

Strategii de evaluare:

Produsul evaluat	Criterii de succes
Textul citit de mai multe ori	1. Citesc cursiv, fluent, conștient textul. 2. Pronunț corect fiecare cuvânt. 3. Articulez corect toate cuvintele. 4. Citesc expresiv, cu intonația potrivită.
Opinia mea	1. Știu că am dreptul la o opinie. 2. Expun, cum cred, opinia mea despre un anumit fapt sau lucru. 3. Explic de ce gândesc așa. 4. Înțeleg că pot fi și alte opinii.

Referințe bibliografice:

Curriculum Național. Învățământ primar, Chișinău, Editura Lyceum, 2018.

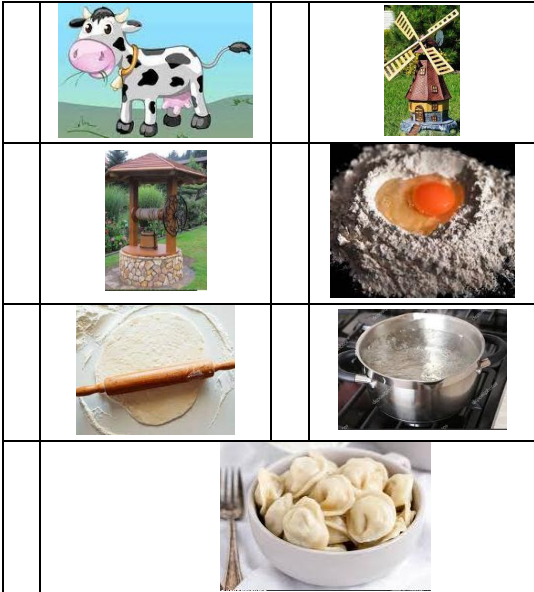
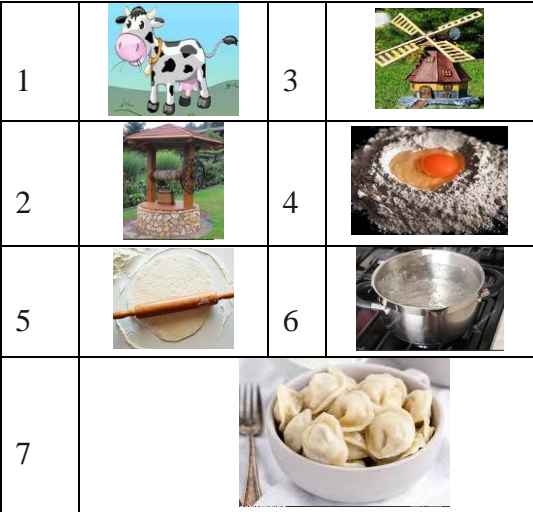
Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar, Chișinău, Editura Lyceum, 2018.

Mariana Marin, Daniela State, Tatiana Neculcea, *Limba și literatura română*. Manual pentru clasa a II-a, Chișinău, Editura Cartier, 2019.

Mariana Marin, *Didactica lecturii. Intercațiunea elev – operă literară din perspectiva atitudinilor și valorilor literar-artistice*, Chișinău, Editura Cartier, 2013.

Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar. Clasele I-IV, Chișinău, 2019 // https://mecc.gov.md/sites/default/files/mecd_14_15.11.2019_site.pdf

O	Elemente de conținut		t'	Strategii didactice			Strategii de evaluare
	Activitatea profesorului	Activitatea elevului		Forme	Metode	Mijloace	
	Se creează condiții optime pentru desfășurarea activității.	Elevii își pregătesc manualul și cele necesare pentru oră.					
Evocare							
O4	<p>– Bună dimineața, dragi elevi!</p> <p>– Ce ați mâncat la micul dejun?</p> <p>– Cine v-a preparat dejunul?</p> <p>– Care sunt produsele pe care le-a folosit?</p> <p>– De unde ia mama diferite produse alimentare?</p> <p>– Cum ajung produsele în magazin?</p> <p>Exercițiul 1. Stabiliți corespondențe.</p> 	<p>– Bună dimineața, doamnă învățătoare!</p> <p>– Eu am mâncat terci de ovăz și am băut o cană de ceai.</p> <p>– Mama mi-a preparat dejunul.</p> <p>– Pentru prepararea terciului, mama a folosit lapte, ovăz și multă iubire.</p> <p>– Mama cumpără produsele de la magazin.</p> <p>– Produsele ajung în magazin de la fabrici, ferme etc.</p> <p>Elevii stabilesc corespondențe:</p> 	7	Frontal	Conversație		Aprecieri verbale
O5	<p>Să citim textul. Să ne aducem aminte:</p> <p>– Ce ingrediente se folosesc pentru a prepara colțunași?</p> <p>– Determinați etapele de preparare a colțunașilor.</p>	<p>– Pentru a prepara colțunași, vom folosi: apă, făină, sare, ouă, brânză.</p>					

	<p>Exercițiul 2. Aranjați imaginile în ordinea apariției în textul „Gospodina Dina” de Iulian Filip.</p> 	<p>Elevii aranjează imaginile.</p> 					
Realizarea sensului							
O3	<p>– Dragi elevi, aplicând tehnica <i>Lectura-spectacol</i>, să recitim textul „Gospodina Dina” de Iulian Filip. Să ne amintim <i>Criteriile de succes</i> pentru <i>Textul citit de mai multe ori</i>.</p> <p>Metoda <i>Pălăriilor gânditoare</i></p>	<p>– Elevii citesc expresiv, corect, fluent textul, aplicând tehnica <i>Lectura-spectacol</i>.</p> <p>Criteriile de succes:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Citesc cursiv, fluent, conștient textul. 2. Pronunț corect fiecare cuvânt. 3. Articulez corect toate cuvintele. 4. Citesc expresiv, cu intonația potrivită. 	20	Indiv. Lucru în grup	Lectura-spectacol Pălăriile gânditoare	Manual Pălării	Evaluare formativă Aprecieri verbale

	<p>Ce face personajul principal, Dina? Ce i se propune cititorului să facă?</p>	<p>Elevii realizează sarcinile.</p>					
	<p>Ce înseamnă „uscături”? Alcătuieți o propoziție cu lexemul „uscături”. Cum înțelegeți propoziția: „Colțunașii repejor/sar în apă, în fiertură”.</p>						
	<p>Ce stare vă încearcă la lectura poeziei? Ce stare trăiește personajul principal?</p>						
	<p>Descrieți personajul principal. Cum credeți că sunt colțunașii făcuți de Dina?</p>						
	<p>De ce a uitat Dina să pună sare? De ce autorul a chemat cititorii s-o ajute pe Dina?</p>						
	<p>Inventați un alt final al poeziei. Cum ați fi argumentat voi, dacă ați fi uitat să puneți sare în bucatele preparate.</p>						

Reflecție						
O6	<p>Întâlnirea cu personajul</p> <p>– Dragi elevi, imaginați-vă că sunteți jurnaliști, în clasă a venit personajul principal din textul „Gospodina Dina” de Iulian Filip, Dina. Ce întrebări i-ați adresa? Utilizați expresiile ajutătoare.</p> <p>Numele personajului _____</p> <p>Sunt curios să aflu _____</p> <p>Aș vrea să te întreb _____</p> <p>M-a pus pe gânduri situația în care _____</p> <p>Te apreciez pentru decizia ta de a _____ ?</p> <p>dar aș vrea să te întreb _____ ?</p> <p>Cum s-a întâmplat că _____ ?</p> <p>– Dacă ai fi față în față cu scriitorul, ce l-ai întreba?</p>	<p>Un elev își asumă rolul de personaj - Dina</p> <p>Alți elevi își asumă rolul de jurnalist.</p> <p>Numele personajului Dina.</p> <p>Sunt curios să aflu, Dina, dacă ești pasionată de gătit sau doar uneori faci bucate?</p> <p>Aș vrea să te întreb ce alte bucate preferi să prepari?</p> <p>M-a pus pe gânduri situația în care aduni produsele alimentare pentru pregătirea bucatelor din locuri sigure.</p> <p>Te apreciez pentru decizia ta de a face colțunași, dar aș vrea să te întreb care colțunași îți plac mai mult, cei cu brânză sau cei cu cartofi?</p> <p>Cum s-a întâmplat că ai uitat să pui sare?</p> <p>Elevii se gândesc la întrebări și la posibilele răspunsuri.</p> <p>– De ce a ales numele Dina pentru personajul principal?</p> <p>– Vă plac colțunașii? Cine vă prepară?</p> <p>– Despre ce sau cine ar fi următoarea operă literară? Cine ar fi personajul/personajele? În ce activități s-ar implica personajul?</p>	15	Frontal	Joc de rol	Evaluare formativă
				Lucru în perechi		

Extindere

<ul style="list-style-type: none">– Elevi, cum v-ați simțit astăzi la oră? În ce rol v-ați simțit mai bine? Tema pentru acasă (la alegere) <ul style="list-style-type: none">– Memorați poezia.– Priviți 2-3 emisiuni TV în care se prepară bucate. Asumați-vă rolul de prezentator/ prezentatoare și realizați, împreună cu părinții, un film în care să relatați pregătirea preparatului preferat.– Ce trebuie să pregătiți pentru a realiza o emisiune?– Ce veți prepara? De ce?– Cu cine veți realiza filmul? De ce?	<ul style="list-style-type: none">– Mi-a plăcut să fiu în rolul scriitorului.– M-a impresionat lucru în grup.	5	Frontal	Conversație		
--	--	---	---------	-------------	--	--

Clasa a II-a

Subiectul lecției: Cuvinte care denumesc obiecte, ființe și fenomene ale naturii

Lecția a III-a

Tipul lecției: Lecția de formare a capacităților de dobândire a cunoștințelor

Durata: 45 min.

Unități de competență:

5.1. Distingerea cuvintelor noi și a sensului lor în diverse texte și enunțuri.

5.3. Respectarea normelor fonetice și gramaticale elementare.

Obiectivele operaționale:

La sfârșitul orei, elevul va fi capabil:

O1 – să identifice cuvinte care denumesc ființe, lucruri, fenomene ale naturii;

O2 – să propună cuvinte care denumesc ființe, lucruri, fenomene ale naturii;

O3 – să modifice forma cuvintelor care denumesc ființe, lucruri, fenomene ale naturii;

O4 – să remarce scrierea cuvintelor care denumesc ființe;

O5 – să alcătuiască propoziții conform sarcinilor propuse;

O6 – să improvizeze un dialog.

Strategii didactice:

Metode și procedee: conversația euristică, demonstrația.

Materiale: imagini (după secvențele de text), manual clasa a II-a.

Forme de organizare: frontal, individual, în perechi, în grup.

Strategii de evaluare:

Produsul evaluat	Criterii de succes
Partea de vorbire	1. Formulez întrebarea potrivită cuvântului selectat. 2. Precizez ce exprimă (arată, denumește).

Referințe bibliografice:

Curriculum Național. Învățământ primar, Chișinău, Editura Lyceum, 2018.

Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar, Chișinău, Editura Lyceum, 2018.

Mariana Marin, Daniela State, Tatiana Neculcea, *Limba și literatura română*. Manual pentru clasa a II-a, Chișinău, Editura Cartier, 2019.

Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar. Clasele I-IV, Chișinău, 2019 // https://mecc.gov.md/sites/default/files/mecd_14_15.11.2019_site.pdf

O	Elemente de conținut		t'	Strategii didactice			Strategii de evaluare
	Activitatea profesorului	Activitatea elevului		Forme	Metode	Mijloace	
	Organizarea clasei Se creează condiții optime pentru desfășurarea activității.	Elevii își pregătesc manualul și cele necesare pentru oră.					
Evocare							
O4	<p>– Bună dimineața, dragi elevi!</p> <p>Reactualizarea cunoștințelor și a capacităților</p> <p>– Priviți imaginile de pe ecran. Pe cine vedeți la ecran?</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> </div> <p>– Din ce operă sunt personajele? – Dar în aceste imagini ce vedeți?</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> </div> <p>– Ce denumesc aceste cuvinte? – De ce lucruri are nevoie Dina pentru a prepara colțunași? – De ce are nevoie Dina pentru a fierbe colțunașii? – Ce denumește cuvântul „foc”?</p>	<p>– Bună dimineața, doamnă învățătoare!</p> <p>Elevii privesc atent imaginile și răspund la întrebări.</p> <p>– În imagini vedem o vacuță, o găină și pe Dina.</p> <p>– Personajele sunt din textul „Gospodina Dina” de Iulian Filip.</p> <p>– În imagini vedem o fântână, o moară și un bol.</p> <p>– Aceste cuvinte denumesc lucruri?</p> <p>– Pentru a prepara colțunași, Dina are nevoie de un bol, de o cratiță, de o lingură, de un melesteu.</p> <p>– Dina are nevoie de foc, pentru a fierbe colțunașii.</p>	7	Frontal	Conversație	PPT	Aprecieri verbale

	<p>– Astăzi, vom determina cuvintele ce denumesc obiecte, ființe, fenomene ale naturii; vom modifica forma cuvintelor care denumesc ființe, lucruri, fenomene ale naturii; vom remarca scrierea cuvintelor care denumesc ființe; vom alcătui propoziții în care vom utiliza cuvinte care denumesc ființe, lucruri, fenomene ale naturii.</p>	<p>– Cuvântul „foc” denumește un fenomen.</p>					
--	--	---	--	--	--	--	--

Realizarea sensului

O3	<p>Predarea-învățarea materiei noi</p> <p>– În textul „Gospodina Dina” de Iulian Filip, am identificat cuvinte care denumesc ființe (Dina, văcuță, moțată (găină)), lucruri (moară, fântână, uscături), fenomene ale naturii (foc).</p> <p>– Citiți propozițiile de la ecran. Identificați cuvintele care denumesc ființe, lucruri, fenomene ale naturii.</p> <p><i>Dina face colțunași.</i> <i>Cititorii subțiază turta.</i> <i>Dina a uitat de sare.</i> <i>Dinei îi place ploaia.</i> <i>Autorul ne invită să mergem la moară, fântână.</i></p> <p>Consolidarea materiei și formarea capacităților: la nivel de reproducere</p> <p>– Numiți dvs. cuvinte ce denumesc:</p> <p>Ființe – Lucruri –</p>	<p>Elevii ascultă explicațiile profesorului.</p> <p>Elevii determină cuvintele ce denumesc ființe, lucruri, fenomene ale naturii.</p> <table border="1" data-bbox="896 917 1411 1093"> <thead> <tr> <th>Ființe</th> <th>Lucruri</th> <th>Fenomene ale naturii</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Dina cititorii</td> <td>colțunași turtă</td> <td>ploaia</td> </tr> </tbody> </table> <p>Elevii numesc cuvinte: Ființe – <i>mama, tata, pisica, Maria, Lola</i> etc. Lucruri – <i>masă, scaun, lingură</i> etc.</p>	Ființe	Lucruri	Fenomene ale naturii	Dina cititorii	colțunași turtă	ploaia	25	Frontal	<p>Explicația Demonstrația Conversația</p> <p>Explicația Demonstrația Joc didactic</p>	PPT	Aprecieri verbale
Ființe	Lucruri	Fenomene ale naturii											
Dina cititorii	colțunași turtă	ploaia											

	<p>Fenomene ale naturii – Observați: Cuvintele ce denumesc ființe se scriu atât cu literă mare/majusculă, cât și cu literă mică. Cuvintele ce denumesc nume de persoane vom scrie cu literă majusculă. – Ce cuvinte vom scrie cu literă mare. Bateți din palme. <i>Văcuță, Dina, mama, Maria, elevi, Sergiu, profesori, gospodină, Bogdan, caiet, pix, Iulian.</i> – Deschidem manualele la pagina 47. Citim condiția exercițiului 3: transcrie din poezie cuvintele evidențiate în două coloane. – Deschidem caietele. Scriem data, <i>Temă în clasă, Exercițiul 3.</i></p>	<p>Fenomene ale naturii – <i>ceață, furtună, curcubeu</i> etc.</p> <p>Elevii vor bate din palme, atunci când vor auzi cuvinte ce exprimă nume de persoane.</p> <p>Elevii vor scrie data, tema în clasă, exercițiul. Întâi noiembrie Temă în clasă Exercițiul 3.</p> <table border="1" data-bbox="898 919 1395 1050"> <tr> <td>Una/ Unul</td> <td>Mai multe/ mulți</td> </tr> <tr> <td>Văcuță</td> <td>Colțunași</td> </tr> <tr> <td>Moară</td> <td>Păduri</td> </tr> </table>	Una/ Unul	Mai multe/ mulți	Văcuță	Colțunași	Moară	Păduri		Indi- dual	Exercițiul	Caiet	
Una/ Unul	Mai multe/ mulți												
Văcuță	Colțunași												
Moară	Păduri												
Reflecție													
O6	<p>Evaluarea curentă, instructivă, pentru materia nouă – Dragi elevi, mă bucur că sunteți foarte isteți și harnici. Să citim poezia de la exercițiul 5. Tudorel <i>Are Tudorel de toate: Bicicletă cu trei roate</i></p>	Elevii citesc textul.	10	Frontal	Lectura expresivă		Evaluare formativă						

	<p><i>Și creioane colorate, Și mulțimi de jucării, Dar nu le dă la alți copii Nici a se uita la ele. Și azi varsă lacrimi grele, Căci, având de toate cele, Doar prieteni n-are el. Dragi copii, un mic apel: Să nu fiți ca Tudorel.</i></p> <p>(Petru Cărare)</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ce ne sfătuiește Petru Cărare? – De ce ne dă asemenea sfat autorul? – Cine este pentru tine un prieten? – Ce lucruri are Tudorel? – Ce cuvinte care denumesc ființe utilizează autorul în text. – Alcătuiți propoziții în care să aveți câte un cuvânt care denumește ființă, lucru, fenomen al naturii. 	<p>Elevii răspund la întrebări:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Autorul ne sfătuiește să nu fim ca Tudorel. – Autorul ne dă acest sfat, pentru că Tudorel nu știe să se joace cu copii, nu știe cum să se comporte cu prietenii. – Pentru mine prietenul este persoana care mă ajută la nevoie. – Tudorel are bicicletă, creioane ... – Cuvintele care denumesc ființe sunt: Tudorel, copii, prieten. – Pe timp de ploaie elevii merg cu umbrela. – Elevul descrie în compunerea sa curcubeul. 		Indi- dual	Conversația		
Extindere							
	<p>Bilanțul lecției. Concluzii.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Alcătuiți un dialog din 6 replici în care să utilizați cuvinte care denumesc obiecte, ființe, fenomene ale naturii. <p>Anunțarea temei pentru acasă</p>	Elevii realizează în perechi un dialog.		Lucru în perechi	Problematizare		Aprecieri verbale

Ilustrează prin desen câte un cuvânt care denumește un obiect, o ființă, un fenomen al naturii.						
---	--	--	--	--	--	--

Clasa a II-a

Subiectul lecției: Textul „Gospodina Dina” de Iulian Filip.

Lecția a IV-a

Tipul lecției: lecție – tip atelier (atelier interdisciplinar)

Durata: 45 min.

Disciplina: Limba și literatura română

Unități de competențe:

2.7. Exprimarea propriei opinii în anumite situații de comunicare, cu ajutorul informațiilor cumulate.

3.5. Exprimarea în cuvinte proprii a ideilor și a atitudinilor față de textul citit și față de personajele textului.

Disciplina: Educația tehnologică

Unități de competență:

4.2. Respectarea normelor de igienă personală în timpul consumului alimentar.

Obiectivele operaționale:

La sfârșitul orei, elevul va fi capabil:

O1 – să distingă ingredientele pentru prepararea colțunașilor

O2 – să distingă informațiile esențiale din text;

O3 – să-și exprime opiniile proprii;

O4 – să se implice în realizarea colțunașilor;

O5 – să coreleze acțiunile Dinei din text cu ale lor;

O6 – să se implice activ în activitățile propuse.

Strategii didactice:

Metode și procedee: conversația euristică, demonstrația.

Materiale: produse alimentare.

Forme de organizare: frontal; individual.

Produsul activității: colțunași.

Locația: cantina școlii/ Pizza Oliva/ restaurant

Referințe bibliografice:

Curriculum Național. Învățământ primar, Chișinău, Editura Lyceum, 2018.

Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar, Chișinău, Editura Lyceum, 2018.

Mariana Marin, Daniela State, Tatiana Neculcea, *Limba și literatura română*. Manual pentru clasa a II-a, Chișinău, Editura Cartier, 2019.

Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar. Clasele I-IV, Chișinău, 2019 // https://mecc.gov.md/sites/default/files/mecd_14_15.11.2019_site.pdf

Demersul activității

1. Deplasarea la locul destinației.

2. Comunicarea obiectivelor în limbajul accesibil copiilor.

3. Întâlnirea cu bucătarul-șef.

– discuție privind ingredientele pentru prepararea colțunașilor;

– prezentarea ingredientelor pentru prepararea colțunașilor.

4. Demonstrarea procesului de preparare.

– implicarea copiilor în procesul de preparare a colțunașilor (pregătirea cocăi, subțierea turtei, tăierea în pătrățele, punerea brânzei-boțurele, lipirea colțunașilor, fierberea colțunașilor)

5. Aranjarea în farfurie a colțunașilor.
6. Servirea colțunașilor.
7. Autoevaluarea
 - conversație: Cum v-ați simțit? Ce emoții ați trăit? Ce gust au colțunașii voștri?
8. Încheierea activității
 - igienizarea/curățarea locului în care s-au preparat, s-au servit colțunașii.

Activități de învățare:

– teoretice

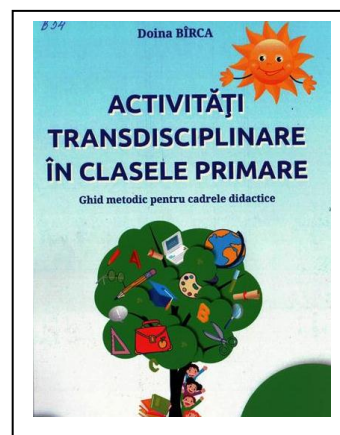
1. Distingeți specificul noțiunilor *intra-/ pluri-/ inter-/ transdisciplinaritate*.
2. Explicați relaționările între 3-4 discipline din ciclul primar.
3. Identificați cerințele integrării interdisciplinarității.
4. Descifrați organizarea tabelară a lecțiilor din viziunea integratoare.
5. Selectați alte metode/tehnici de explorare/interpretare pentru textul „Gospodina Dina” de Iulian Filip.

– experiențiale

1. Aplicați dramatizarea pentru textul „Puiul isteț” de Spiridon Vangheli.
2. Propuneți sarcini pentru *Teoria inteligențelor multiple*, selectând un text din manualul de *Limba și literatura română* din clasa a III-a.
3. Realizați 1-2 produse curriculare/activități transdisciplinare, pornind de la un text-suport din manualul de *Limba și literatura română* pentru clasa a II-a.
4. Prezentați o carte pe care ați propune-o elevilor dvs. pentru lectură în doi/ în familie.
5. **Lucru în grup.** Elaborați un poster/un infografic/un lapbook în care să valorificați top 5 cărți.

Studiul individual

1. Examinați 4-5 activități transdisciplinare, determinând algoritmul de organizare și desfășurare.
2. Realizați 1-2 activități de învățare cu elemente interdisciplinare.

Tema III. Didactica limbii

Conținuturi

3.1. Studiul limbii române

3.1.1. Rolul studierii limbii române în clasele I-IV

3.1.2. Principiul concentric al predării-învățării noțiunilor de limbă

3.1.3. Etapele învățării noțiunilor gramaticale în învățământul primar

3.2. Activități de predare-învățare a limbii române

3.2.1. Studiarea elementelor de fonetică a limbii române în ciclul primar

3.2.2. Dezvoltarea vocabularului în ciclul primar: abordări didactice

3.2.3. Repere metodologice în studierea elementelor de morfologie în ciclul primar

3.2.4. Repere metodologice în studierea elementelor de sintaxă în ciclul primar

3.2.5. Formarea deprinderilor de ortografie și de punctuație

Obiective:

- să delimiteze nivelurile limbii;
- să lămurească principiul concentric al predării-învățării noțiunilor lingvistice;
- să prezinte etapele însușirii noțiunilor lingvistice;
- să identifice metodele specifice de predare-învățare-evaluare a noțiunilor lingvistice;
- să redacteze demersuri de însușire a noțiunilor gramaticale;
- să propună activități pentru însușirea noțiunilor lingvistice, ortografiei și punctuației.

Cuvinte-cheie: limbă, fonetică, lexicologie, lexic/vocabular, morfologie, sintaxă.

3.1. Studiul limbii române

Limba reprezintă principalul mijloc de comunicare între membrii unei comunități, desemnează un ansamblu de sisteme legate unele de altele; unitățile fiecăruia dintre aceste sisteme (sunete, foneme, morfeme, lexeme, cuvânt) sunt identificate în funcție de relațiile de echivalență sau de opoziție dintre aceste unități [DȘL, p. 293].

<i>Fonetica</i> studiază aspectele fiziologice ale producerii sunetelor, de la articulare până la percepția sunetului, dar și modul în care acestea funcționează în limbă	<i>Vocabularul sau lexicul</i> unei limbi înseamnă totalitatea unităților lexicale, numite, în mod obișnuit, cuvinte, care există la un moment sau care au existat, vreodată, în limba respectivă	<i>Gramatica</i> este ansamblul de reguli privitoare la modificarea cuvintelor și la îmbinarea lor în propoziții și fraze	
		<i>Morfologia</i> cuprinde regulile privitoare la forma cuvintelor și la modificările formale ale cuvintelor studiate pe părți de vorbire	<i>Sintaxa</i> cuprinde reguli privitoare la îmbinarea cuvintelor în propoziții și fraze, cuvintele fiind studiate ca părți de propoziții

Studiul limbii are ca obiectiv fundamental cultivarea limbajului la elevi, înțelegând că anume exprimarea corectă constituie aplicarea în practică a cunoștințelor de gramatică. Astfel, gramatica reprezintă fundamentul teoretic, științific al exprimării corecte, iar prin studierea ei

elevii cunosc logica limbii, bogăția și muzicalitatea ei, fiind motivați să utilizeze conștient o exprimare corectă, logică, expresivă, adecvată situației.

Studierea noțiunilor de limbă, precum și aplicarea acestora, asigură dezvoltarea competenței specifice 5. *Aplicarea elementelor de construcție a comunicării în mesajele emise, manifestând tendințe de conduită autonomă*, care este reliefată de „elementele de construcție a comunicării” (a se vedea – *Unitățile de competență* de la p. 19)

3.1.1. Rolul studierii limbii române în clasele I-IV

În procesul formării și dezvoltării poporului, limba este expresia istoriei și a înaltelor lui însușiri. Îmbogățită și înfrumusețată continuu, ea a înscris, a păstrat și a transmis experiența de viață a poporului, iar stăpânirea temeinică și folosirea corectă și precisă a limbii române constituie nu doar o necesitate, ci și o datorie pentru toți vorbitorii acesteia.

În ciclul primar, importanța studierii limbii române este determinantă, deoarece aceasta urmărește atât cultivarea limbajului oral și scris al elevilor, cât și cunoașterea și folosirea corectă a limbii materne. Condiția asimilării conștiente, active a cunoștințelor teoretice de limbă este dezvoltarea gândirii logice, exprimării corecte, orale și scrise, a capacităților intelectuale ale elevilor.

În procesul studierii noțiunilor lingvistice, trebuie să fie antrenat atât intelectul elevilor, cât și sentimentele, deoarece factorul emoțional activează atenția, memoria, gândirea și alte procese psihice.

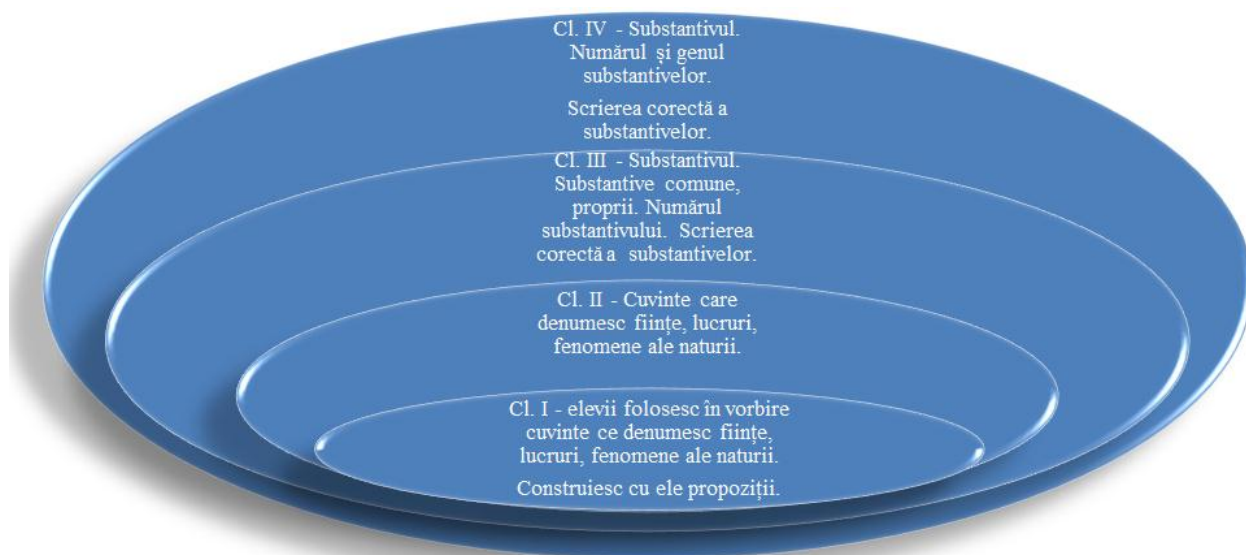
În cadrul studierii gramaticii, operarea cu unități abstracte, stabilirea de legi, de reguli, care se realizează în învățământul modern atât pe cale inductivă, cât și pe cale deductivă, contribuie la dezvoltarea gândirii logice, a gândirii abstracte a elevilor. În procesul însușirii noțiunilor și regulilor gramaticale, elevii analizează, diferențiază, compară, clasifică, generalizează, adică realizează diferite operații de gândire.

Formarea și dezvoltarea gândirii gramaticale determină formarea, dezvoltarea, îmbogățirea și perfecționarea continuă a mijloacelor de exprimare, potrivit legăturii dialectice dintre gândire și vorbire, iar scopul final este de a dezvolta exprimarea corectă orală și scrisă a elevilor.

3.1.2. Principiul concentric al predării-învățării noțiunilor de limbă

La baza studiului limbii, a însușirii noțiunilor gramaticale, stă *principiul concentric*, conform căruia elevii reiau, pe un plan superior, noțiuni învățate anterior (cele studiate într-o clasă sunt reluate în clasa următoare, dar la un nivel superior). Potrivit sistemului concentric, elevii însușesc noțiunile gramaticale și își dezvoltă capacitatea de a se exprima corect, oral și scris, în mod gradat, adăugând, la ceea ce cunosc, noi elemente de limbă [Șerdean, p. 263].

Astfel, studierea noțiunii gramaticale *substantivul*, conform sistemului concentric, se realizează în felul următor:

În același mod, se reiau, pe plan superior, toate cunoștințele de gramatică, atât cele de sintaxă, cât și cele de morfologie. Sistemul concentric de învățare a gramaticii corespunde particularităților psihologice ale copiilor de vârstă școlară mică, precum și caracteristicilor științei limbii. El determină un mod specific de organizare și desfășurare a întregii activități de predare-învățare a gramaticii.

3.1.3. Etapele învățării noțiunilor gramaticale în învățământul primar

Achizițiile din domeniul limbii sunt foarte importante în comunicarea curentă: elevii sunt obișnuiți, treptat, cu transferul cunoștințelor dobândite în comunicarea cotidiană.

Temelia însușirii oricărei teorii o constituie noțiunile acestei științe. Noțiunea e o formă a gândirii abstracte, care reflectă semnele caracteristice ale obiectelor, fenomenelor, iar însușirea oricărei noțiuni urmează trei etape:

Etapa empirică (oral-practică)	etapa de observare, de descoperire și de exersare empirică a mecanismului limbii	presupune observări, cercetări ale fenomenului, evidențierea semnelor caracteristice ale obiectului studiat și conștientizarea acestor semne (cuvinte-obiecte, cuvinte-însușiri etc.)
Etapa teoretică	etapa de învățare a noțiunilor și de formulare a definițiilor și regulilor	presupune introducerea noțiunii științifice, a definiției acesteia
Etapa aplicativă	etapa de consolidare și de aplicare a cunoștințelor, priceperilor, deprinderilor în exprimarea orală și scrisă	presupune aprofundarea noțiunii, completarea și îmbogățirea ei, aplicarea noțiunii în practică

Etapa *pregramaticală* (empirică/oral-practică) se realizează în clasele I-II și are un caracter intuitiv. Etapa *gramaticală* (etapa teoretică, etapa aplicativă) începe în clasa a III-a. De fapt, pe prim-plan, trebuie să stea nu învățarea regulilor gramaticale, ci utilizarea celor învățate în comunicare, în receptarea și producerea mesajelor orale și scrise [*Ghid de implementare...*, p. 48].

Pornind de la teoria R. M. Gagne și H. Klausmeister, Vistian Goia propune „un model viabil de formare a cunoștințelor metalingvistice”:

– faza familiarizării conștiente cu fenomenul gramatical – intuirea fenomenului gramatical, pornind de la exemple concrete;

– faza analizei și distingerii planului gramatical de cel logic – este faza în care elevii „atribuie o valoare gramaticală nu obiectului semnalat prin cuvânt, ci și cuvântului însuși”;

– faza însușirii regulilor și definițiilor;

– faza fixării și operării superioare cu noțiunile de limbă însușite [Goia *et alii*, p. 15].

Alina Pamfil prezintă structura propusă de J. R. Andersen, „structură în care ultimele două momente vizează învățarea unor modalități de a opera cu informația metalingvistică și de a accesa în situații diverse:

1. etapa *cognitivă*, prin care elevul înmagazinează conștient cunoștințe noi de natură statică;

2. etapa *asociativă*, în care elevul asimilează progresiv reguli de folosire a cunoștințelor (interiorizate în etapa cognitivă) pentru a efectua sarcini de lucru complexe;

3. etapa *de autonomie*, în care operațiile sunt automatizate și permit elevului să facă apel la aceste cunoștințe pe măsură ce are nevoie de ele.” [Pamfil 2008, p. 74-75].

În prezentarea etapelor învățării noțiunilor gramaticale, etapa cognitivă se poate desfășura după variate demersuri didactice. Acestea sunt:

– demersul *inductiv* – cel mai des utilizat în învățarea noțiunilor gramaticale, întrucât presupune analiza exemplurilor concrete în baza cărora elevii descoperă definiții, reguli, apoi rezolvă variate tipuri de exerciții (de recunoaștere, de exemplificare, de înlocuire, compuneri gramaticale etc.). Se disting trei etape: a) etapa de observare, de descoperire și de exersare empirică a mecanismului limbii; b) etapa de observare a noțiunilor și de formulare a definițiilor și regulilor; c) etapa de consolidare și de aplicare a cunoștințelor, priceperilor, deprinderilor în exprimarea orală și scrisă;

– demersul *deductiv* – indică un parcurs în care se formulează mai întâi definiția, apoi sunt date exemple pentru ilustrarea ei, urmate de diferite tipuri de exerciții, rezolvate de elevi, în vederea recunoașterii noțiunii gramaticale studiate și a exemplificării ei.

Studierea noțiunilor lingvistice este strâns legată și de citire, după cum prevede studiul integrat și, după cum am observat în tema anterioară. Ele se completează reciproc, contribuind la însușirea temeinică de către elevi a cunoștințelor. Lecțiile de citire pot servi la însușirea de către elevi a cunoștințelor de gramatică: fie având un rol pregătitor pentru însușirea unor noțiuni gramaticale, fie folosind ca material pentru fixarea cunoștințelor gramaticale.

Pe lângă formarea unor noțiuni, studiul limbii române (al gramaticii) are sarcina de a forma pricepera transferării lor în practică și deprinderea de a opera cu ele în orice situații. De altfel, cunoștințele teoretice nici nu se consideră asimilate decât atunci când devin operante, când pot fi folosite în dirijarea, controlului și reglarea exprimării.

Clasa a III-a – etapa gramaticală		
Demers inductiv		Demers deductiv
Subiectul lecției: Substantivul	Subiectul lecției: Adjectivul	Subiectul lecției: Pronumele. Pronumele personal
Realizarea sensului		
Predarea-învățarea temei noi		
Etapa empirică (oral-practică)		
<p><i>a. faza familiarizării conștiente cu fenomenul gramatical</i></p> <p>textul suport – legenda istorică „Muma lui Ștefan cel Mare” de Dimitrie Bolintineanu – Recitați fragmentul din textul studiat la ora precedentă.</p> <p>„Un orologiu sună noaptea jumătate, La castel în poartă oare cine bate? Eu sunt, bună maică, fiul tău dorit; Eu, și de la oaste mă întorc rănit.” („Muma lui Ștefan cel Mare” de D. Bolintineanu)</p> <p>– Identificați cuvintele ce denumesc ființe din fragmentul propus.</p> <p>– Identificați cuvintele ce denumesc lucruri din fragmentul propus.</p> <p>– Ce alte cuvinte ce denumesc ființe ați reținut din textul „Muma lui Ștefan cel Mare” de D. Bolintineanu?</p> <p>– Ce alte cuvinte ce denumesc lucruri ați reținut din textul „Muma lui Ștefan cel Mare” de D. Bolintineanu?</p>	<p><i>a. faza familiarizării conștiente cu fenomenul gramatical</i></p> <p>textul suport – „Decembrie” de George Coșbuc – Recitați propozițiile din textul studiat la ora precedentă.</p> <p>„Ninge cu fulgi mari și zăpada se așterne groasă, ca un veșmânt cald, pe pământul care adăpostește atâtea vieți. În afară de mantia albă ce face ca totul să pară mai pur, regina fulgilor de nea aduce și multe sărbători minunate”. („Decembrie” de George Coșbuc)</p> <p>– Identificați cuvintele ce arată însușiri.</p> <p>– Ce alte însușiri puteți atribui cuvintelor:</p> <p>Fulgi - _____;</p> <p>Veșmânt - _____;</p> <p>Sărbători - _____.</p>	<p><i>a. faza familiarizării conștiente cu fenomenul gramatical</i></p> <p>*textul suport – „La Polul Nord” după Marin Sorescu – Recitați propozițiile din textul studiat la ora precedentă.</p> <p>„Acum, până una-alta, eu o să studiez harta. Noi vom porni o dată din biciușcă și iepurii vor porni ca din pușcă. A, va fi pentru ei un fleac să străbată nouă păduri, să sară peste șapte munți și să ocolească un lac.” („La Polul Nord” după Marin Sorescu)</p> <p>Răspundeți la întrebări:</p> <p>– Cine studiază harta?</p> <p>– Cine va pocni din biciușcă?</p> <p>– Pentru cine va fi „un fleac să străbată păduri, să sară peste șapte munți și să ocolească un lac.”?</p> <p>– Cuvântul „iepuri” cu ce cuvânt este înlocuit în enunțul: „A, va fi pentru ei un fleac să străbată nouă păduri, să sară peste șapte munți și să ocolească un lac.”.</p>

<p>– Ce cuvinte care denumesc fenomene ale naturii ați identificat în text?</p>		<p>Etapa teoretică</p>
<p><i>b. faza analizei și distingerii planului gramatical de cel logic</i></p> <p>– Priviți imaginile de la p. 68 din manual. Spuneți ce reprezintă?</p>	<p><i>b. faza analizei și distingerii planului gramatical de cel logic</i></p> <p>Priviți imaginea.</p>	<p><i>b. faza însușirii regulilor și definițiilor</i></p> <p>– Ce observăm?</p> <p>– Cuvântul „ei” ține locul cuvântului „iepurii”.</p> <p>– Ce denumește cuvântul „iepurii”? (ființe)</p> <p>– Ce parte de vorbire este cuvântul „iepurii”?</p> <p>Rețineți!</p> <p>Pronumele este partea de vorbire care ține locul unui substantiv. Pronumele care înlocuiesc numele unor persoane se numesc pronume personale.</p>
		<p>Pronumele <i>eu, tu, el, ea</i> indică o singură persoană. ele sunt la numărul singular.</p> <p>Pronumele <i>noi, voi, ei, ele</i> indică mai multe persoane și sunt la numărul plural.</p>
<p>– Ce observăm?</p> <p>Prin cuvintele:</p> <p>– <i>castel, sabie</i> dăm nume unor lucruri;</p> <p>– <i>domnitor, ostaș</i> dăm nume unor ființe</p> <p>– <i>curcubeu, fulger</i> dăm nume unor fenomene.</p>	<p>– Ce vedeți în imagine?</p> <p>– Cum este bradul?</p> <p>– Pe cine vedeți în imagine?</p> <p>– Cum sunt copiii?</p> <p>– Ce fac copiii?</p> <p>– Cu ce împodobesc copiii bradul?</p> <p>– Cum sunt globulele?</p> <p>– Cum credeți despre ce discută copiii?</p> <p>Deschideți manualul la pagina 85. Citiți dialogul, observând ce cuvinte care arată însușiri au utilizat copiii? Pe lângă ce substantive stau cuvintele care arată însușiri?</p>	<p>Persoana I – <i>eu, noi</i> – arată persoana sau persoanele care vorbesc.</p> <p>Persoana a II-a – <i>tu, voi</i> – arată persoana sau persoanele cu care se vorbește.</p> <p>Persoana a III-a – <i>el, ea, ei, ele</i> – arată persoana sau persoanele despre care se vorbește.</p>

	<p>Citiți dialogul, renunțând la cuvintele care arată însușiri.</p> <p>– Ce ați constat?</p> <p>– Ce observăm?</p> <p><i>Cuvintele-însușiri stau pe lângă substantive.</i></p> <p><i>Cuvintele-însușiri îmbogățesc și înfrumusețează exprimarea.</i></p>	
Etapa teoretică		<i>c. faza analizei și distingerii planului gramatical de cel logic</i>
<p><i>c. faza însușirii regulilor și definițiilor</i></p> <p>– Cuvintele care denumesc ființe, lucruri, fenomene ale naturii se numesc substantive.</p> <p>– Ce puteți spune despre aceste cuvinte?</p> <p>Aduceți-vă aminte jocul <i>Eu zic una, voi ziceți multe</i>: un castel – două ..., o sabie – două ... etc.</p> <p>– Substantivele care denumesc lucruri pot fi numărate.</p> <p>Să observăm ce ne propune manualul la rubrica – Rețineți! (elevii descoperă definiția și caracteristicile substantivului ca parte de vorbire).</p>	<p><i>c. faza însușirii regulilor și definițiilor</i></p> <p>Rețineți!</p> <p>Adjectivul este partea de vorbire care arată însușirea unui substantiv (a unui lucru, a unei ființe sau a unui fenomen al naturii).</p> <p>Însușirile se pot referi la culoare (<i>roșie</i>), formă (<i>rotundă</i>), mărime (<i>gigant</i>), gust (<i>dulce</i>), miros (<i>îmbietor</i>), trăsături fizice (<i>scund</i>) sau morale (<i>bun</i>).</p>	<p>Priviți imaginea din manual (p. 104).</p> <p>Citiți cu atenție enunțurile rostite de copii.</p> <p>– Ce nume de persoane înlocuiesc cuvintele evidențiate?</p> <div data-bbox="1429 678 2004 1061" style="text-align: center;"> </div> <p>– Cum se numesc cuvintele care țin locul unor nume?</p> <p>– Ce arată pronumele identificate?</p>
Etapa aplicativă		
<p><i>d. faza fixării și operării superioare cu noțiunile de limbă însușite</i></p>	<p><i>d. faza fixării și operării superioare cu noțiunile de limbă însușite</i></p>	<p><i>d. faza fixării și operării superioare cu noțiunile de limbă însușite</i></p>

1. Grupați cuvintele în tabelul propus:
Bancă, școală, ploaie, carte, elev, învățător, vânt, colegi, viscol, tunet, părinte, zăpadă.

ființe	lucruri	fenomene ale naturii

2. Completați propozițiile de mai jos cu substantivele potrivite, determinând ce denumesc ele.

Ștefan cel Mare a fost _____
Moldovei. El împreună cu _____ săi, pe
_____ și _____ a dus multe _____ .
După fiecare _____ avea obiceiul să
construiască o _____ . _____
lui se păstrează la _____ Putna.
(domnitorul, ostașii, vânt, ploaie,
războaie, luptă, o biserică, sabia,
mănăstirea)

3. Scrieți un bilețel prietenului, în care
să-i comunicați că v-ați cumpărat o carte
nouă, folosind trei substantive.

1. Subliniați adjectivele din propozițiile de mai
jos, încercuind substantivele pe care le determină.
„Pe mușchiul gros, ca o blană moale, o căprioară
stă lângă iedul ei micuț. El și-a întins capul cu
botul catifelat și umed pe spatele mamei.
Căprioara îl linge. Limba ei subțire culcă blana
mătăsoasă a iedului” („Căprioara” de Emil
Gârleanu)

2. Completați versurile cu adjective.
Din văzduh, ___ iarnă cerne norii de zăpadă,
_____ troiene _____ adunate-n cer grămadă;
Fulgii zbor, plutesc în aer ca un roi de fluturi ____
Răspândind fiori de gheață pe ai țării umeri ____ .
(„Iarna” de V. Alecsandri)

2.1. Compară adjectivele propuse cu textul
original.
2.2. Numește alte însușiri pe care le-ai atribui
iernii.

3. Descrie, în patru-cinci enunțuri, bradul de
acasă, utilizând cinci adjective.

1. Completați tabelul cu pronumele identificate în
propoziții:

Noi vom merge la munte duminica viitoare.
Ele și-au cumpărat în vacanța de iarnă schiuri noi.
El întotdeauna conduce sania cu multă atenție.
– Tu vei veni mâine la derdelușul de la marginea
satului?

persoana	singular	plural
I		
a II-a		
a III-a		

– Voi vreți să facem un om de zăpadă?

2. Înlocuiți substantivele evidențiate cu
pronumele personale potrivite.

Mama lucrează la biblioteca pentru copii.
Cezar, Emil și Ștefan au participat la un concurs.
Ion este pasionat de șah din copilărie.

După lecții, **Delia și Mirela** au plecat la patinoar.

3. Completați spațiile cu pronume personale
potrivite.

„Dragii mamei copilași, _____ mă duc în pădure
după mâncare. _____ încuiați ușa după mine.

– Auzit-ați ce-am spus? întreabă _____ .

– Da, mămucă, ziseră _____ .

– Pot să am nădejde în _____ ?

– Da, mămucă! _____ suntem o dată băieți!

(„Capra cu trei iezi” de I. Creangă)

3.2. Activități de predare-învățare a limbii române

Specificul operării cu noțiunile gramaticale, dar și cele lingvistice în general, impune anumite cerințe, a căror respectare face mai facil procesul de formare și consolidare a lor:

a. materialul de limbă ar trebui să fie un text (cuvintele izolate nu reprezintă o realitate a comunicării; imaginile ar orienta elevii spre o gândire abstractă);

b. elevii trebuie să participe ei înșiși la elaborarea definiției gramaticale și a regulii ortografice (dacă demersul de analiză a materialului lingvistic a fost real și rațional, elevii vor fi capabili să elaboreze definiția, iar o definiție la a cărei formulare au contribuit efectiv va fi mai ușor de reținut și mai operantă);

c. noțiunile gramaticale se însușesc mai bine dacă elevii înțeleg legăturile pe care le stabilesc noțiunile între ele;

d. un mijloc eficient de analiză gramaticală îl reprezintă întrebările (trebuie însă reținut că acestea nu se vor aplica în exces) (cf. [Crăciun, p. 135]).

La lecțiile în care se însușesc noțiunile lingvistice, gândirea elevilor trebuie să fie activizată prin judecăți-raționamente pentru a forma și dezvolta o exprimare logică și corectă.

La însușirea elementelor de construcție a comunicării, dincolo de activitățile de învățare cu care se operează în procesul de predare-învățare-evaluare, se aplică, în special, analiza lingvistică⁹ și exercițiul.

C. Parfene identifică mai multe tipuri de analiză, în funcție de nivelurile limbii:

Analiza *fonetică* este utilizată încă din clasa I și constă în stabilirea elementelor componente ale cuvântului (sunete (vocale, consoane, grupuri de sunete (diftongi, triftongi, vocale în hiat)), litere (grupuri de litere), silabe (accentuate, neaccentuate).

Analiza *lexicală* se folosește în studiul vocabularului, dar și la orice oră de *Limba și literatura română*, când se discută și se corectează lucrările elevilor. Procedeu folosit în acest caz este substituția, adică înlocuirea unui cuvânt cu altul mai potrivit, în vederea formării unei exprimări clare, corecte, nuanțate și expresive. Prin analiza lexicală putem să explicăm semnificația unor cuvinte necunoscute, să descoperim sensul propriu sau figurat al unor cuvinte date (fără a folosi terminologia de specialitate).

Analiza *morfologică* constă în identificarea părților de vorbire (a claselor morfologice) și a categoriilor morfologice specifice acestora, așa cum sunt ele recomandate în curriculum.

Analiza *sintactică* urmărește analiza structurii enunțurilor (propoziții sau fraze)¹⁰ [Parfene, p. 28].

Se remarcă, de asemenea, și analiza ortografică și a punctuației¹¹.

Analiza *ortografică* urmărește scrierea corectă a faptelor de limbă, manifestate la diferite niveluri ale limbii; este o metodă complexă, care implică și operații specifice celorlalte tipuri de analiză.

Analiza *punctuației* însoțește, de fapt, analiza sintactică, vizează utilizarea corectă a normelor privind punctuația în enunțuri.

⁹N. Eftenie nota: „Analiza lingvistică este metoda specifică studierii faptelor de limbă în ipostaza lor didactică, iar conversația euristică este metoda principală de prezentare a faptelor lingvistice” [Eftenie, p. 75].

¹⁰Analizele gramaticale (analiza morfologică și sintactică) favorizează antrenarea operațiilor inductive și deductive, de analiză și sinteză, comparație și analogie, generalizare și discriminare, substituție, opoziții etc., iar cele care solicită și explicarea fenomenelor, capacitățile argumentative, creativitatea, imaginația, intuiția, producând deosebite satisfacții intelectuale elevilor [Secrieru, p 116].

¹¹C. Crăciun clasifică analizele gramaticale după forma de realizare (orale și scrise) și după suprafața de cuprindere (parțiale (când se referă la un singur fapt de limbă) și complete (când se referă la toate faptele de limbă) [Crăciun, 136].

În contextul predării-învățării limbii române, exercițiul înseamnă o acțiune intelectuală, făcută sistematic și repetat, în scopul dobândirii sau perfecționării deprinderilor de a aplica corect normele limbii literare (cf. [Eftenie, p. 104]).

Valorificarea exercițiului, ca metodă pentru însușirea regulilor/normelor ortografice, ortoepice, gramaticale etc., dezvoltarea priceperilor și deprinderilor în vederea exprimării corecte, cultivarea identității naționale prin limbă, solicită asigurarea unor cerințe generale:

- stabilirea unei permanente legături între teoria gramaticală și aplicațiile practice;
- participarea activă și conștientă a elevilor la efectuarea oricărui exercițiu, indiferent de gradul de dificultate al acestuia;

- creșterea treptată a nivelului cerințelor exercițiilor propuse elevilor;

- repetarea sub forme variate a aplicațiilor menite să ducă la automatizarea folosirii regulilor de exprimare corectă [*ibidem*].

Se disting următoarele tipuri de exerciții:

- după formă: orale și scrise;

- după conținut: fonetice, lexicale, morfologice, sintactice, ortografice, de punctuație;

- după funcție: introductive, de bază, de consolidare, de evaluare, corective, aplicative, creative;

- după gradul de complexitate: de recunoaștere, de exemplificare, de completare, de înlocuire, de transformare, creatoare, creatoare cu caracter ludic;

- după gradul de participare (a profesorului și a elevului): dirijate, semidirijate, independente.

Câteva tipuri de exerciții¹² care pot fi aplicate în ciclul primar, vezi mai jos:

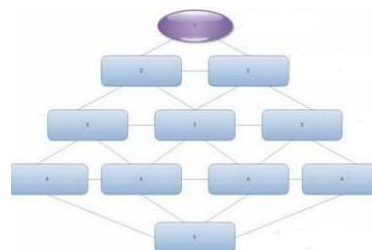
Subiectul: Cuvinte cu sens propriu, cuvinte cu sens figurat (clasa a II-a)

Tipul exercițiului	Subtipul exercițiului	Caracteristici	Exemple																
Exerciții de recunoaștere	Recunoaștere simplă	Identificarea unor categorii morfologice sau funcții sintactice	Identificați sensul <i>obișnuit</i> sau <i>neobișnuit</i> al expresiilor. <table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td colspan="2">vorbăreț</td> <td colspan="2">talentat</td> <td colspan="2">renumit</td> <td colspan="2">amabilă</td> </tr> <tr> <td>pui</td> <td>băiat</td> <td>pui</td> <td>dansator</td> <td>cocoș</td> <td>cântăreț</td> <td>cloșcă</td> <td>vânzătoare</td> </tr> </table>	vorbăreț		talentat		renumit		amabilă		pui	băiat	pui	dansator	cocoș	cântăreț	cloșcă	vânzătoare
	vorbăreț		talentat		renumit		amabilă												
pui	băiat	pui	dansator	cocoș	cântăreț	cloșcă	vânzătoare												
	Recunoaștere și grupare	Identificarea unor fapte de limbă și așezarea lor în categorii	Grupați, în coloane, expresiile în care cuvintele ce denumesc însușiri au sens propriu și figurat: <i>pui isteț, elev isteț, pui insistent, copil insistent, cocoș iscusit, meșter iscusit</i> . <table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td colspan="4">cu sens propriu</td> <td colspan="4">cu sens figurat</td> </tr> <tr> <td colspan="4"> </td> <td colspan="4"> </td> </tr> </table>	cu sens propriu				cu sens figurat											
cu sens propriu				cu sens figurat															

¹²Tipologia exercițiilor a se vedea în [Crăciun, p. 139-143; Eftenie, p. 106-111; Sâmhăian, p. 231-234].

	Recunoaștere și caracterizare	Identificarea unor fapte de limbă și analiza lor	Determină sensul propriu sau figurat pentru însușirile atribuite ființelor: <table border="1" style="width: 100%;"><tr><td>Pui –</td><td>Albină –</td><td>Bunică –</td></tr><tr><td>Cocoș –</td><td>Furnică –</td><td>Bunic –</td></tr></table>	Pui –	Albină –	Bunică –	Cocoș –	Furnică –	Bunic –
	Pui –	Albină –	Bunică –						
Cocoș –	Furnică –	Bunic –							
Recunoaștere și justificare	Identificarea și formularea unor argumente care justifică recunoașterea sau rolul lor în comunicare	Activitate în perechi. Identificați, în cartea de lectură, câte 4-5 expresii cu sens figurat și cu sens propriu, citind enunțurile care le conțin.							
Exerciții de exemplificare	Exemplificare liberă	Ilustrarea unor noțiuni gramaticale învățate anterior	Potrivește, în baza textului „Puiul isteț” de Spiridon Vangheli, acțiuni pentru următoarele ființe: cloșca, puiul, cocoșul.						
Exerciții de completare și înlocuire	de completare	Completarea unor enunțuri cu faptele de limbă omise	Completează propozițiile cu expresii cu sens figurat: <table border="1" style="width: 100%;"><tr><td>A venit ...</td><td>... am descoperit.</td></tr><tr><td>Am admirat ...</td><td>... bucură oamenii.</td></tr><tr><td>Ne-a impresionat ...</td><td>... amuză copiii.</td></tr></table>	A venit am descoperit.	Am admirat bucură oamenii.	Ne-a impresionat amuză copiii.
	A venit am descoperit.							
Am admirat bucură oamenii.								
Ne-a impresionat amuză copiii.								
de înlocuire	Înlocuirea unor noțiuni gramaticale cu altele potrivite	Propune cuvinte cu sens figurat pentru cele subliniate, argumentând opțiunea: <u>Copil <u>cuminte</u></u> <u>Cântec <u>melodios</u></u> <u>Copil <u>vorbăreț</u></u> <u>Cântec <u>de primăvară</u></u>							
Exerciții creatoare		Îmbinarea noțiunilor de limbă învățate cu imaginația și creativitatea elevilor	Activitate de grup. Scrieți câte 4-5 expresii cu sens propriu și cu sens figurat, după imaginile propuse. <table border="1" style="width: 100%;"><tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>						
									
Exerciții creatoare cu caracter ludic		Crearea unor jocuri de cuvinte (anagrame, acrostih), jocuri ortografice	Completează diamantul pentru personajul Puiul din textul „Puiul isteț” de Spiridon Vangheli, utilizând pentru însușiri și acțiuni cuvinte cu sens figurat. 1. Cuvântul – temă – PUIUL 2. Numiți 2 însușiri; 3. Propuneți 3 acțiuni; 4. Alcătuiți o propoziție din 4 cuvinte.						

			5. Definiți-l printr-un cuvânt generalizator.
--	--	--	---

3.2.1. Studiarea elementelor de fonetică a limbii române în ciclul primar

Predarea în clasele primare a elementelor de fonetică urmărește formarea la elevi a auzului fonematic, pronunției corecte.

Analiza fonetică, activitate specifică în abordarea elementelor de fonetică, se desfășoară astfel:

- extragerea dintr-un enunț a unui anumit cuvânt;
- descompunerea cuvântului dat în elemente fonetice componente (silabe, vocale, consoane);
- stabilirea ordinii sunetelor componente (la începutul, în interiorul, la sfârșitul cuvântului);
- stabilirea accentului;
- stabilirea modului în care se grupează sunetele (diftongi, triftongi, hiat);
- stabilirea grafemelor corespunzătoare fonemelor (litere simple, grupuri de litere);
- descoperirea valorilor expresive ale sunetelor vorbirii¹³.

Familiarizarea și studiarea *sunetelor* în clasa I, perioada abecedară, se face cu scopul însușirii acestora, iar reluarea conținuturilor date, în perioada postabecedară și apoi în clasa a II-a, are menirea de a corecta, în mod continuu, pronunția, în scopul dezvoltării auzului fonematic, înlăturării greșelilor de pronunție, citirii și scrierii (substituirii, omisiunii de sunete, înlocuirii de litere etc.). În aceeași ordine de idei, în urma analizei curriculumului și a manualului școlar, în clasa a II-a, se constată că elementele de fonetică sunt valorificate prin prisma următoarelor unități de conținut:

Elementele de fonetică studiate în cl. II	Unitățile de conținut	Cuvintele ce conțin grupurile de litere <i>oa, ie</i> ;
		Cuvintele ce conțin litera <i>x</i> ;
		Cuvinte ce conțin consoana <i>m</i> înaintea de <i>b, p</i> ;
		Grupurile de litere <i>ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi</i> ;
		Silaba. Despărțirea cuvintelor în silabe;
		Despărțirea în silabe la capăt de rând.

Toate aceste conținuturi contribuie, nemijlocit, la formarea și dezvoltarea competențelor specifice:

4. *Producerea de mesaje simple în situații de comunicare, demonstrând tendințe de autocontrol și atitudine creativă;*

¹³O parte semnificativă a acestui algoritm este urmărită la însușirea sunetului prin metoda fonetică, analitico-sintetică.

5. *Aplicarea elementelor de construcție a comunicării în mesajele emise, manifestând tendințe de conduită autonomă.*

Astfel, studierea corectă a elementelor de fonetică în ciclul primar constituie un fundament durabil pentru o exprimare corectă orală și scrisă, abilitate complexă și indispensabilă, care are continuitate atât în clasele următoare, cât și în ciclurile școlare ulterioare.

3.2.2. Dezvoltarea vocabularului în ciclul primar: abordări didactice

Unitățile de conținut ce integrează lexicul se valorifică atât la ore în care se predă-învață problemele specifice, cât și ori de câte ori există o situație care determină explicarea cuvintelor/expresiilor, prezentarea unor familii de cuvinte, câmpuri lexicale etc.

Problematika lexicului, după cum dezvăluie Alina Pamfil, poate fi abordată în două moduri distincte:

- abordare explicită – sensuri clarificate;
- abordare implicită – sensuri deduse.

Prima dimensiune se referă la stabilirea de rețele asociative pentru cuvintele noi și organizarea lucrului cu vocabularul în *preambulul* scenariilor consacrate lecturii sau compunerilor. Asocierea cuvintelor în „familii”, „câmpuri” sau așezarea lor în diferite raporturi (sinonimie, antonimie etc.) permit, în consecință, clarificare și fixare. Astfel, în această categorie se înscriu activități de realizare a *constelațiilor*, *hărților lexicale* sau *câmpurilor lexicale*, *băncilor lexicale* etc.

Cercetările celei de-a doua orientări consideră că receptarea de text – realizată prin audiere și prin lectură – reprezintă modalitatea cea mai eficientă de extindere a cunoștințelor lexicale. În acest context, Alina Pamfil constata: „Indiferent de sistemul de învățământ care a fost vizat și de modul în care s-au numărat achizițiile lingvistice, toți cercetătorii subliniază faptul că vocabularul se dezvoltă, în mod spectaculos, prin lectură și că prezența a 10-15 minute de lectură/audiere zilnică este salutară. De aici și o serie de sugestii metodologice referitoare la: a. introducerea, în activitatea școlară, a unor ședințe de lectură; b. învățarea unor strategii de analiză a cuvântului necunoscut; c. solicitarea, în activitățile de lectură, a unor ipoteze legate de sensul cuvintelor necunoscute, înainte de explicare sau de consultarea dicționarului” [Pamfil 2009, p. 44-52].

Enumerăm, în continuare, câteva activități de învățare la compartimentul *Lexic*:

- formare de cuvinte noi prin înlocuirea unei silabe;
- identificarea sinonimelor/antonimelor/omonimelor/paronimelor într-un text;
- identificarea sinonimelor/antonimelor unor cuvinte date;
- formarea unor cuvinte prin derivare cu prefixe și sufixe;
- formulare de enunțuri cu sensul propriu și figurat al unui cuvânt dat;
- joc de rol (dialoguri libere, spontane etc.)
- analiza valorilor expresive a unor cuvinte;
- crearea imaginilor plastice la un subiect etc. (cf. [Bărbulescu *et alii*, p. 178-179]).

3.2.3. Repere metodologice în studierea elementelor de morfologie în ciclul primar

Caracterul abstract al noțiunilor gramaticale, care vizează o mai dificilă înțelegere din partea școlărilor mici, impune o abordare specifică a învățării și selectarea celor mai eficiente metode și tehnici de lucru.

Pentru eficientizarea predării-învățării părților de vorbire, învățătorii aplică, cel mai frecvent, metode precum: învățarea prin descoperire (prin comparații, inducție și deducție),

metode de acțiune (tipuri de exerciții), învățarea independentă și învățarea pe grupe/ echipe, metode de raționalizare [Pavelescu, p. 257]. Cadrul didactic trebuie să conducă elevul spre conștientizarea posibilităților de utilizare a limbii, de structurare mai bună a exprimării, a gândirii sale, deci îi va oferi instrumentele de care are nevoie, fără a uita vreodată că esențială nu este memorarea noțiunilor, ci capacitatea de a le aplica.

În cele ce urmează, vom prezenta o serie de activități didactice în conformitate cu particularitățile de vârstă și cu unitățile de conținut, repartizate pe clase, având ca suport și manualul școlar:

Studierea elementelor de morfologie - *Substantivul*

Clasa I

Clasa II

Clasa III

Clasa IV

Unități de conținut/ Activități de învățare

Utilizarea cuvintelor care denumesc obiecte, ființe și fenomene ale naturii la formularea enunțurilor.

Cuvintele care denumesc obiecte, ființe și fenomene ale naturii.

1. Completează tabelul cu imaginile corespunzătoare:

ființe	obiecte	fenomene ale naturii

2. Propune alte exemple care să denumească ființe, lucruri, fenomene ale naturii și completează tabelul.

Substantivul. Substantive comune, proprii.

Reține!

Cuvintele care denumesc ființe, lucruri, fenomene ale naturii se numesc **substantive**.

Substantivele pot fi însoțite de cuvinte ce arată însușiri.

Substantivele care denumesc ființe, lucruri și fenomene ale naturii de același fel se numesc **substantive comune**.

Substantivul care denumește o anumită ființă sau un anumit lucru, pentru a-l deosebi de altele de același fel este un **substantiv propriu**.

Substantivele proprii se scriu întotdeauna cu literă inițială mare.

1. Grupează în tabel următoarele substantive, după modelul dat:

Dunărea, albine, furnică, prințesă, castel, București, mamifere, Franța, televizor, usturoi, Europa.

Substantivul. Amintește-ți!

Partea de vorbire care denumește ființe, lucruri, fenomene ale naturii ...

Substantivul care denumește un singur obiect este la ...

Substantivul ce denumește două sau mai multe obiecte este la ...

După felul lor, substantivele sunt ...

Substantivele răspund la una din întrebările

proprii

cine? ce?

substantiv

numărul plural

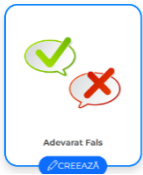
comune

numărul singular

1. Continuă fiecare grup cu încă două exemple:

		<table border="1" data-bbox="1093 197 1547 454"> <thead> <tr> <th data-bbox="1093 197 1319 284">Substantive comune</th> <th data-bbox="1319 197 1547 284">Substantive proprii</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="1093 284 1319 454">- albine</td> <td data-bbox="1319 284 1547 454">- Dunărea</td> </tr> </tbody> </table> <p data-bbox="1093 501 1570 746"> 2. Transformă substantivele comune în substantive proprii, după modelul: Model: albină – Albina cojocar - _____ violetă - _____ morar - _____ </p>	Substantive comune	Substantive proprii	- albine	- Dunărea	<table border="1" data-bbox="1601 153 2074 948"> <tr> <td data-bbox="1601 153 1839 424"> <p data-bbox="1624 153 1816 193">Substantivul este partea de vorbire care denumește ființe.</p> <p data-bbox="1615 284 1816 300">pește dinozaur fluture</p> <p>_____</p> <p>_____</p> </td> <td data-bbox="1839 153 2074 424"> <p data-bbox="1861 153 2054 193">Substantivul este partea de vorbire care denumește lucruri.</p> <p data-bbox="1861 284 2054 300">masă coș glob</p> <p>_____</p> <p>_____</p> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="1601 424 1839 689"> <p data-bbox="1624 424 1816 464">Substantivul este partea de vorbire care denumește fenomene ale naturii.</p> <p data-bbox="1615 555 1816 571">zăpadă ceață curcubeu</p> <p>_____</p> <p>_____</p> </td> <td data-bbox="1839 424 2074 689"> <p data-bbox="1861 424 2054 464">Substantivul este partea de vorbire care denumește stări sufletești.</p> <p data-bbox="1861 555 2054 571">enervare veselie supărare</p> <p>_____</p> <p>_____</p> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="1601 689 1839 948"> <p data-bbox="1624 689 1816 729">Substantivul este partea de vorbire care denumește acțiuni.</p> <p data-bbox="1615 820 1816 836">alergare luptă cititul scrisul</p> <p>_____</p> <p>_____</p> </td> <td data-bbox="1839 689 2074 948"> <p data-bbox="1861 689 2054 729">Substantivul este partea de vorbire care denumește insușiri.</p> <p data-bbox="1861 820 2054 836">rozul negrul maroul</p> <p>_____</p> <p>_____</p> </td> </tr> </table> <p data-bbox="1601 995 2136 1321"> 2. Stabilește ce denumesc substantivele propuse: Cal – Fulger – Albastrul – Mersul – Bunătațe – Scaun – </p>	<p data-bbox="1624 153 1816 193">Substantivul este partea de vorbire care denumește ființe.</p> <p data-bbox="1615 284 1816 300">pește dinozaur fluture</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p data-bbox="1861 153 2054 193">Substantivul este partea de vorbire care denumește lucruri.</p> <p data-bbox="1861 284 2054 300">masă coș glob</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p data-bbox="1624 424 1816 464">Substantivul este partea de vorbire care denumește fenomene ale naturii.</p> <p data-bbox="1615 555 1816 571">zăpadă ceață curcubeu</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p data-bbox="1861 424 2054 464">Substantivul este partea de vorbire care denumește stări sufletești.</p> <p data-bbox="1861 555 2054 571">enervare veselie supărare</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p data-bbox="1624 689 1816 729">Substantivul este partea de vorbire care denumește acțiuni.</p> <p data-bbox="1615 820 1816 836">alergare luptă cititul scrisul</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p data-bbox="1861 689 2054 729">Substantivul este partea de vorbire care denumește insușiri.</p> <p data-bbox="1861 820 2054 836">rozul negrul maroul</p> <p>_____</p> <p>_____</p>
Substantive comune	Substantive proprii												
- albine	- Dunărea												
<p data-bbox="1624 153 1816 193">Substantivul este partea de vorbire care denumește ființe.</p> <p data-bbox="1615 284 1816 300">pește dinozaur fluture</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p data-bbox="1861 153 2054 193">Substantivul este partea de vorbire care denumește lucruri.</p> <p data-bbox="1861 284 2054 300">masă coș glob</p> <p>_____</p> <p>_____</p>												
<p data-bbox="1624 424 1816 464">Substantivul este partea de vorbire care denumește fenomene ale naturii.</p> <p data-bbox="1615 555 1816 571">zăpadă ceață curcubeu</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p data-bbox="1861 424 2054 464">Substantivul este partea de vorbire care denumește stări sufletești.</p> <p data-bbox="1861 555 2054 571">enervare veselie supărare</p> <p>_____</p> <p>_____</p>												
<p data-bbox="1624 689 1816 729">Substantivul este partea de vorbire care denumește acțiuni.</p> <p data-bbox="1615 820 1816 836">alergare luptă cititul scrisul</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p data-bbox="1861 689 2054 729">Substantivul este partea de vorbire care denumește insușiri.</p> <p data-bbox="1861 820 2054 836">rozul negrul maroul</p> <p>_____</p> <p>_____</p>												
Exerciții-joc de stabilire a acordului	Cuvintele ce denumesc obiecte (lucruri, ființe, fenomene ale naturii)	Numărul substantivelor. Reține!	Numărul și genul substantivelor. Reține!										

<p>gramatical între cuvinte;</p> <p>1. Jocul didactic: <i>Vânătoarea de comori.</i></p> <p><i>Condițiile jocului:</i> Învățătorul, din timp, ascunde prin clasă diferite obiecte sau fișe cu enunțuri formulate incorect din punctul de vedere al acordului gramatical între cuvinte (<i>exemplu:</i> Copiii merg la școală), precum și indicii care să le ajute elevilor să le descopere. La găsim, elevii trebuie să formuleze corect propoziția, astfel, în final, să obțină o comoară (la discreția învățătorului).</p>	<p>pot fi numărate.</p> <p>1. Jocul didactic: <i>Eu zic una, tu zici multe:</i> copil - frunză - iepure - masă -</p> <p>2. Jocul didactic: <i>Galben și verde.</i></p> <div style="text-align: center;"> </div> <p><i>Condițiile jocului:</i> elevii primesc câte două stikere: unul de culoare galbenă și altul de culoare verde. Când învățătorul pronunță un cuvânt ce denumește o singură ființă, un singur obiect, elevii ridică cerculețul galben. Când enunță un cuvânt ce denumește mai multe ființe, obiecte, ridică cerculețul verde.</p>	<p>Substantivele care denumesc un singur obiect sunt la numărul singular, iar cele care denumesc mai multe obiecte sunt la numărul plural. Unele substantive au forme numai de singular: <i>miere, piper, lapte, mărar, fotbal</i> etc. Altele au forme numai de plural: <i>icre, ochelari, patine, tăiței</i> etc.</p> <p>1. Scrie forma de plural pentru substantivele: <i>scriitor -</i> <i>floare -</i> <i>ciocolată -</i> <i>monedă -</i> <i>carte -</i> <i>idee -</i></p> <p>2. Scrie forma de singular pentru substantivele: <i>vârtejuri -</i> <i>copaci -</i> <i>frunze -</i> <i>caiete -</i> <i>frați -</i> <i>stilouri -</i></p> <p>3. Selectează, din textul propus, substantivele și completează tabelul,</p>	<p>După numărul în care se numără, substantivele pot fi grupate astfel:</p> <p>a) substantivele care se numără la singular cu un și la plural cu doi. Exemple: <i>un copil - doi copii</i>. Aceste substantive sunt de genul masculin.</p> <p>b) substantivele care se numără la singular cu o și la plural cu două. Exemple: <i>o casă - două case</i>. Aceste substantive sunt de genul feminin.</p> <p>c) substantivele care se numără la singular cu un și la plural cu două. Exemple: <i>un caiet - două caiete</i>. Aceste substantive sunt de genul neutru. Substantivul are trei genuri: masculin, feminin, neutru.</p> <p>1. Selectează din text substantivele, grupându-le în funcție de gen:</p> <p style="text-align: center;"><i>Oaspeții din sala de bal se pregăteau de dans. În odăile palatului, prințesele își îmbrăcau rochiile. Cavalerii povesteau istorii despre vitejia lor. Deodată, apărură regele.</i></p> <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <thead> <tr> <th style="background-color: #d9ead3;">g. feminin</th> <th style="background-color: #d9ead3;">g. masculin</th> <th style="background-color: #d9ead3;">g. neutru</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="height: 40px;"></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>2. Modifică forma substantivelor din tabelul completat de la singular la plural</p>	g. feminin	g. masculin	g. neutru			
g. feminin	g. masculin	g. neutru							

		<p>după cum urmează: <i>Orașul meu, din albe flori de piatră, În ploii de soare zi de zi scaldat, Mai tânăr ca oricând pe vechea vatră, Cu brațele iubirii înălțat.</i> („Imnul orașului Chișinău” de Gheorghe Vodă)</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%; text-align: center;">Singular</th> <th style="width: 50%; text-align: center;">Plural</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="height: 100px;"></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Singular	Plural			<p>și invers. Model: oaspeții – oaspetele Model: sala – sălile</p> <p>3. Jocul didactic <i>Cutiuța cu surprize:</i> <i>Condițiile jocului:</i> într-o cutiuță sunt mai multe imagini care reprezintă diverse obiecte, ființe, fenomene ale naturii, iar pe tablă sunt plasate șase plicuri (ființe, lucruri, fenomene ale naturii, stări, acțiuni, însușiri). Elevii trebuie să extragă câte o imagine, să o numească și să stabilească ce denumește, plasând-o în plicul corespunzător.</p>						
Singular	Plural												
		<p>Scrierea corectă a substantivelor.</p> <p>Se propune elevilor o sarcină pe platforma digitală educațieinteractivă.md, activitatea <i>Adevărat/ Fals</i>, cu ajutorul căreia se poate stabili varianta corectă de scriere a unor substantive:</p> 	<p>Scrierea corectă a substantivelor.</p> <p>1. Completează tabelul cu substantive proprii:</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tbody> <tr> <td style="width: 30%; text-align: center;">Nume de persoane</td> <td></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">Denumiri de străzi</td> <td></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">Titluri de cărți</td> <td></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">Denumiri de magazine</td> <td></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">Denumiri de orașe</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>2. Completează spațiile lacunare din text cu forma corectă a substantivelor dintre paranteze:</p>	Nume de persoane		Denumiri de străzi		Titluri de cărți		Denumiri de magazine		Denumiri de orașe	
Nume de persoane													
Denumiri de străzi													
Titluri de cărți													
Denumiri de magazine													
Denumiri de orașe													

		<i>umbrelă – umbrelă</i> <i>sâmbure – sâmbure</i> <i>examen – examen</i> <i>rucsac – ruxac</i> <i>ocean – ocean etc.</i>	<i>(Ion/ion) _____ trăiește în</i> <i>(chișinău/ Chișinău) _____, pe</i> <i>strada (Independenței/ independenței)</i> <i>_____ și merge frecvent la</i> <i>magazinul (Linella/ linella) _____.</i>
--	--	--	--

3.2.4. Repere metodologice în studierea elementelor de sintaxă în ciclul primar

Cu primele elemente de sintaxă elevul se familiarizează încă în clasa I, când se dezvoltă unitatea de conținut – *Propoziția după scopul comunicării*

Clasa I	Clasa a II-a
<p>Subiectul: <i>Propoziția</i>. (perioada preabecedară) (p. 8-9 din <i>Abecedar</i>, partea I) – Priviți imaginile.</p> <p>– Pe cine vedeți în imagini? – Unde sunt elevii? – Ce fac elevii în sala de sport?</p>	<p>Subiectul: Tipurile de propoziții după scopul comunicării: enunțiativă, exclamativă, interogativă (pe cale intuitivă, fără folosirea terminologiei)¹⁴ (p. 81, LLR, II) Citiți dialogul. Intonați corect enunțurile. Însenați dialogul.</p> <p>– Bună ziua! Ce faci aici, omule? – Mă odihnesc, apoi duc lemnul acasă. Dumneavoastră unde mergeți? – Îl caut pe Păcală. Vreau să văd dacă mă poate păcăli. – Eu sunt Păcală, dar am uitat păcălitorul acasă. Dacă îmi dați trăsura, îl aduc imediat. Până atunci, țineți trunchiul bine, să nu cadă. Boierul se învoi. A așteptat așa până a doua zi după-amiază. Un trecător, aflând ce s-a întâmplat, îi lămuri: – D-apoi, cucoane, nu-i destulă păcăleala asta, că s-a dus cu trăsură</p>

¹⁴Unii didacticieni consideră că momentul în care se dă termenul de „propoziție” este ales de cadrul didactic, atunci când acesta dispune de elemente suficiente pentru a înțelege termenul (cf. [Șerdean, p. 266]). De aceea, deși, conform metodologiilor, perioada gramaticală de însușire a noțiunilor lingvistice este prevăzută pentru clasele a III și a IV-a, totuși, uneori, ea poate începe în clasa a II-a.

<p>– Ce fac elevii în bibliotecă? – Ce fac elevii în clasă? Elevii învață. Elevii citesc. Elevii fac sport. Elevii scriu. Bibliotecara îi propune o carte elevului.</p>	<p>și cu cai cu tot? <i>E bine să știi:</i> Propoziția este o comunicare orală și scrisă. La sfârșitul propoziției <i>care comunică ceva</i> se pune întotdeauna punct (.). La sfârșitul propoziției <i>care conține o întrebare</i> se pune semnul întrebării (?). La sfârșitul propoziției <i>care exprimă o mirare, sentimente de admirație, o dorință</i> se pune semnul exclamării (!).</p>
<p>Subiectul: Propoziția formată din două cuvinte. (perioada preabecedară) (p. 12 din <i>Abecedar</i>, partea I) – Priviți imaginile. Pe cine vedeți în imagine? – Ce face bunica? – Ce face bunelul?</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div data-bbox="255 842 577 1098"> </div> <div data-bbox="741 831 1008 1110"> </div> </div> <p>Bunica croșetează. Bunelul citește.</p>	<p>Exercițiul 1. Completează propozițiile cu semnele de punctuație potrivite și arată ce exprimă fiecare.</p> <p><i>Câte cărți ai, Mihai</i> ☐ <i>Astăzi vom pleca în excursie</i> ☐ <i>Andrei, vino mai repede</i> ☐ <i>Ioana, Ana și Giulia sunt bune prietene</i> ☐</p> <p><i>Jocul propozițiilor.</i> Scrie o propoziție în care să comunici ceva despre toamnă; o întrebare adresată doamnei învățătoare; un salut adresat doamnei bibliotecare; o propoziție care exprimă o poruncă etc.</p>
<p>Subiectul: Propoziția formată din trei cu cuvinte. (perioada preabecedară) (p. 13 din <i>Abecedar</i>, partea I) (Conversație euristică) – Priviți imaginile. Ce fac copii?</p>	

Copii joacă șah.

Fetița udă floarea/Ana udă florile.

Băiatul ascultă muzică/ Ion ascultă muzică.

Subiectul: Tipurile de propoziții după scopul comunicării: enunțiativă, exclamativă, interogativă (pe cale intuitivă, fără folosirea terminologiei) (perioada preabecedară)

(p. 14 din *Abecedar*, partea I)

– Priviți imaginile.

– Pe cine vedeți în imagini?

– Ce face iedul?

– Ce spune iedul?

– Ce face capra-mamă?

– Ce face capra-mătușă?

Subiectul: Propoziția simplă, dezvoltată

– Priviți imaginea.

– Ce vedeți în imagine?

– În imagine este o familie.

– Unde este familia?

– Când se adună familia?

– Ce face bunica?

– Ce face bunelul?

– Ce face papagalul?

Dragi elevi, „Bunica croșetează”; „Bunelul citește” sunt propoziții.

– Ce fel de propoziții sunt „Bunica croșetează”; „Bunelul citește”?

– „Bunica croșetează”; „Bunelul citește” sunt propoziții enunțiativă.

– Ce face capra-bunică?
– Ce credeți că le întreabă capra-vecină?
Capra-mamă îi dă de mâncare iedului.
Iedul mănâncă.
Iedul zice: Vai ce bine e afară!
Ce face ieduțul? Pofțiți la masă!

– De ce „Bunica croșetează”; „Bunelul citește” sunt propoziții enunțiative?

– „Bunica croșetează”; „Bunelul citește” sunt propoziții enunțiative, pentru că ele comunică ceva și la sfârșitul lor este semnul punct.

Fiți atenți! Ce citește bunelul.

Bunelul citește o carte.

Propozițiile „Bunica croșetează”; „Bunelul citește” sunt simple, iar „Bunelul citește o carte” este dezvoltată.

Exercițiul 1. Identifică felul propozițiilor, grupându-le în coloane.

Tata taie lemne.

Mama coace pâine.

Copii zburdă.

Bunica doarme.

Bunelul sădește un pom.

Soarele zâmbește.

Propoziții simple	Propoziții dezvoltate

Exercițiul 2. Dezvoltă propozițiile de mai jos.

Lupul se arată.

Apare soarele.

Pădurea înverzește.

Se aud cântece.

Activitate în perechi.

Exercițiul 3. Găsește, în *Cartea de lectură*, 4 propoziții simple.

Dezvoltați-le.

3.2.5. Formarea deprinderilor de ortografie și de punctuație

Ortografia, ca toate în lumea aceasta, se învață, notează C. Crăciun: „Așa cum există regula salutului, a netrecerii pe culoarea roșie a semaforului sau a achitării unei sume pentru un serviciu, există reguli ortografice, care trebuie cunoscute și aplicate” [Crăciun, p. 127].

Termenul de „ortografie” vine din limba greacă „ortos” – corect și „grafos” – scriere, respectiv, scriere corectă

Cunoașterea principiilor ortografiei limbii române, precum și respectarea regulilor, normelor, care se impun, sunt activități vitale atât pentru cadrul didactic, cât și pentru formarea personalității

elevului.

La ortografierea cuvintelor în limba română se va ține cont de câteva principii:

Principiul fonetic, esențial pentru limba română, presupune redarea în scris a cuvintelor foarte apropiată de felul cum auzim (cu alte cuvinte, scriem așa cum auzim). Conform acestui principiu, ar trebui să avem în alfabetul unei limbi atâtea litere câte sunete avem. În limba română însă se întâmplă că o literă redă mai multe sunete (*x*, de exemplu, redă grupul *cs* sau *gz*: *excursie*, *examen*) sau mai multe litere redau un singur sunet (*â* și *î* pentru sunetul [î]: *înalt*, *reîmprospăta*, *neînțelepută*, *vârșă*, *mână*, *română*).

Principiul fonetic este secundat de *principiul silabic*, aplicat la scrierea consoanelor din structurile *ce*, *ci*, *gi*, *ghi* etc.

Principiul morfologic impune a se ține cont de structura morfemică a cuvântului (scriem, de exemplu, prefixele *îm-*, *com-*, *im-*, și nu *în-*, *con-*, *in-* în fața unei rădăcini care începe cu *b* sau *p*: *îmbătrânit*, *înfrumusețat*, *complăcea*, *conlucra*, *impropriu*, *indiscutabil*).

Principiul sintactic intervine atunci când este necesar să distingem unele cuvinte compuse de grupurile omofone (*o dată* și *odată*, *întruna* și *într-una*, *altfel* și *alt fel*, *bineînțeles* și *bine înțeles*).

Principiul etimologic impune respectarea tradiției în scriere: scriem cuvântul în forma în care l-am împrumutat (*bleu*, *design*, *puzzle*, *hobby*, *business*, *hippy* etc.).

Principiul simbolic recomandă scrierea cu majusculă în funcție de situație: *august* – numele unei luni, *27 August* – numele unui eveniment istoric.

Normele ortografice, ortoepice, morfologice ale limbii române sunt specificate în Dicționarul ortografic, ortoepic, morfologic al limbii române [DOOM₃]¹⁵.

Algoritmul analizei ortografice, care, de regulă, se aplică în fixarea și consolidarea ortogramelor, normelor ortoepice etc. este următorul:

- identificarea ortogramelor;
- stabilirea componentelor gramaticale ale acestora;
- constatarea modului organizării silabice a componentelor faptelor în discuție;
- precizarea marcării în scris a diverselor componente ale ortogramelor;
- stabilirea conformității pronunției elevilor cu normele pronunției literare;
- aplicarea normelor prin diverse exerciții [Parfene, p. 49].

La acest conținut, avem o diversitate de materiale didactice, iar manualul, ca suport pentru elevi, este generos.

¹⁵A scana codul QR sau a accesa linkul <https://doom.lingv.ro/>.

Clasa a II-a

Modulul VI

Unitatea 15

Știu să scriu corect: *s-a, sa, sau, s-au*

1. Observă cuvintele marcate prin culoare. Prin ce se deosebesc acestea?
La bunica **sa**, fuga**ța**, — Bunicule, păsările călătoare
În micu**ța sa** gen**tu**ță **s-au** întors deja?
S-a dus în**tr-o zi** Săndu**ța**. — Încă nu au venit. Ele se întorc
S-a gândit să ia frăgu**ță**. în luna martie **sau** în aprilie.

Atunci când exprimă o acțiune, scriem întotdeauna *s-a* și *s-au*, pentru că sunt două cuvinte care se pronunță împreună. Cuvântul *sa* poate fi înlocuit cu *lui ori ei*. Cuvântul *sau* poate fi înlocuit cu *ori*.

2. Explică scrierea cuvintelor marcate prin culoare de la exercițiul precedent.
3. Alege varianta corectă.

• cutia <i>sa/s-a</i>	• <i>s-a</i> /sa supărat	• nuci sau/ <i>s-au</i> alune
• <i>sa/s-a</i> jucat	• <i>sa/s-a</i> distrat	• <i>s-au</i> /sau pregătit
• diminea ța sau/s-au seara	• <i>s-au</i> /sau scăldat	• pelerina <i>sa/s-a</i>
4. a) Diktează colegului 4-5 cuvinte din exercițiul precedent.
b) Alcătuieste propoziții în care să folosești grupurile de cuvinte.
5. **EVALUARE RECIPROCĂ.** Propune colegului/colegei de bancă să aprecieze cum ai scris, folosind reperele:
 - Ai scris/nu ai scris fiecare literă frumos.
 - Te-ai străduit/ți-a reușit/nu ți-a reușit să scrii lizibil.
 - Ai respectat/nu ai respectat înclinația scrisului.

6. Scrie forma potrivită, după timpul când are loc acțiunea.

atunci (altă dată)	acum (astăzi)	atunci (altă dată)
el/ea s-a spălat	• se spală	ei/ele s-au spălat
• se mândrește	• se descurcă	• se întoarce
• se gândește	• se joacă	• se bucură
		• se trezește
		• se duce

Clasa a IV-a

Unitatea 8

Vorbim și scriem corect: *într-o/intr-un; dintr-o/dintr-un*

1. Observă cuvintele ce însoțesc ortogramele: *într-o, într-un, dintr-o, dintr-un*.

AMINTEȘTE-ȚI!

Cuvintele *într-o, într-un, dintr-o, dintr-un* se scriu întotdeauna cu cratimă.

Într-o zi
Într-un an
Dintr-o răsuflare
Dintr-un avânt

2. Include în enunțuri expresiile de mai sus.
3. Scrie o listă cu câte trei cuvinte ce vor însoți expresiile date.
Model:
Într-o dimineață, ... Dintr-un gest, ...
Într-un caz, ... Dintr-o respirație, ...
4. Scrie în locul punctelor ortogramele potrivite.
 - _____ răsuflare apărui și Harap-Alb în fața împăratului.
 - Se părea că _____ dimineața se auzi un ropot de cai prin miriște.
 - _____ vis îi apărui un înger blajin.
 - _____ tufiș leși o vulpe vicleană.
5. a) Căutați într-o carte de lectură zece îmbinări de cuvinte în care ați întâlnit ortogramele: *într-o/intr-un, dintr-o/dintr-un*.
b) Diktează colegilor de clasă o propoziție găsită în cartea de lectură.
6. Lucrați în perechi. Ascultați un buletin meteo de iarnă. După audiere, scrieți un text din 5-7 enunțuri despre starea vremii. Folosiți cuvinte specifice:
 - vremea va fi..., cerul va fi predominant...
 - precipitațiile ... vor fi sub formă de...

Fișă de lucru

1. Observă scrierea ortogramelor *nea* și *ne-a*.

1

2

nea

ne-a

Zăna Iernii *ne-a* adus mulți fulgi de *nea*.

2. Completați enunțurile cu „nea”sau „ne-a”:

.....ajutat să rezolvăm exercițiile. S-a depus un strat de.....pe pământ..... Vasile..... zis că în iarna asta va cădea multă După ceexplicat,întrebat dacă am înțeles, apoi.....dat voie să plecăm acasă.

3. Transformați după model:

ex.: Mama *ne* cumpără înghețată.
Mama *ne-a* cumpărat înghețată.

1. Tata *ne* plimbă cu mașina.
2. Bunicul *ne* duce la circ.
3. Ne place în vacanță.
4. Ana *ne* ajută la teme.

4. Alcătuiți o strofă de poezie cu titlul *Iarna*, utilizând cuvintele *nea* și *ne-a*:

Reține!

- Cuvântul **nea** se scrie împreună când poate fi înlocuit cu **nene** sau **zăpușă**.
- Înaintea unei acțiuni se scrie **ne-a**.

Ex.: **Nea** Vasile **ne-a** spus că ninge cu fulgi mari de **nea**.

Activități de învățare:

– teoretice

1. Numiți etapele de însușire a noțiunilor lingvistice.
2. Comparați paginile din manualele de clasa a III-a și a IV cu privire la predarea-învățarea predicatului, ca parte principală de propoziție, stabilind asemănările și deosebirile.
3. Prezentați demersurile de însușire a noțiunilor gramaticale.
4. Selectați, din DOOM₃, 10 reguli de despărțire a cuvintelor la capăt de rând, argumentând alegerile.
5. Explicați scrierea substantivelor cu majuscule, conform DOOM₃.

– experiențiale

1. Arătați principiul concentric de predare-învățare a noțiunilor fonetice în clasele primare.
2. Selectați, într-un glosar, termenii lingvistici pe care îi studiază elevii în clasele primare.
3. Alcătuiți, 7-8 exerciții, respectând tipologia propusă, pentru o categorie gramaticală a părților de vorbire studiate.
4. Redactați o etapă a lecției (Realizarea sensului/Reflecția) în care se însușește o noțiune gramaticală.
5. Descoperiți pe diferite platforme și/sau creați 4-5 jocuri didactice pentru exersarea unei ortograme.

Studiul individual

1. Elaborați scheme de analiză morfologică a părților de vorbire studiate în clasele primare.
2. Redactați o *Fișă de învățare* pentru însușirea unei ortograme.

Tema IV. Didactica comunicării orale și scrise

Conținuturi

- 4.1. Comunicarea orală. Repere conceptuale: verbală, nonverbală, paraverbală
 - 4.1.1 Tehnologii specifice de receptare a mesajului oral în situații de comunicare
 - 4.1.2 Tehnologii specifice de producere a mesajului oral în situații de comunicare
- 4.2. Comunicarea scrisă. Tipuri de texte redactate
 - 4.2.1. Scenarii didactice

Obiective:

- să definească formele comunicării: verbală, nonverbală și paraverbală;
- să stabilească etapele lecției de dezvoltare a abilităților de ascultare;
- să enumere activitățile care contribuie la formarea abilității de comunicare orală;
- să determine tehnologiile specifice de producere a mesajului oral;
- să clasifice dictările în raport cu obiectivele vizate;
- să definească noțiunea de compunere, valorificând impactul acesteia la formarea competenței de comunicare scrisă;
- să schițeze secvențe de lecție de scriere.

Cuvinte-cheie: comunicare orală, comunicare scrisă, scriere, copiere, dictare, compunere.

4.1. Comunicarea orală. Repere conceptuale: verbală, nonverbală, paraverbală

Comunicarea este un proces prin intermediul căruia un emițător gândește și emite/transmite mesaje oral sau scris, printr-un cod lingvistic comun, unui receptor, care le aude sau le vede, le receptează, decodificându-le, înțelegându-le¹⁶.

Comunicarea orală este domeniul de conținuturi, cu unități de competență și activități de învățare specifice, prin care se urmărește formarea și dezvoltarea capacității de comunicare orală a elevilor, cunoașterea, practicarea și îmbunătățirea unor forme variate de comunicare orală.

Competența de comunicare orală presupune abilitatea de a emite mesaje, de a fi un bun vorbitor, dar, în egală măsură, și calitatea de a fi un bun ascultător, deoarece jumătate din procesul de comunicare este ascultarea. Competența specifică 1. *Receptarea mesajului oral în situații de comunicare, manifestând atitudine pozitivă, atenție și concentrare* vizează procesul de ascultare, înțelegerea mesajului la auz sau audierea, care este prima abilitate de comunicare folosită de copii de la naștere. Formarea și dezvoltarea abilității de vorbire, de a emite mesaje, se referă la Competența specifică 2. *Producerea mesajului oral, demonstrând o abordare eficientă în diferite contexte de comunicare* [Ghid de implementare..., p. 20].

Din punctul de vedere al instrumentelor folosite, comunicarea poate fi *verbală, nonverbală și paraverbală*:

¹⁶Gabriela Bărbulescu și Daniela Beșliu remarcă următoarele condiții pentru a fi emis și receptat corect un mesaj:

a. condițiile emiterii corecte a mesajului: delimitarea ideilor; succesiunea logică a ideilor; organizarea sistematică; corectitudinea lexicală și gramaticală; claritatea stilului; pronunție și intonație corecte, clare; organizare grafică și estetică a paginii;

b. condițiile receptării corecte a mesajului: ascultarea/citirea atentă a mesajului; comprehensiunea mesajului (înțelegerea complexului sonor/grafic, a sensurilor cuvintelor și a mesajului în ansamblu, a conținutului informației, a semnificației intonației) [Bărbulescu *et alii*, p. 136].

Comunicarea verbală	- realizată prin intermediul cuvântului spus sau scris.
Comunicarea nonverbală	- realizată cu ajutorul limbajului trupului: gesturi, mimică, înfățișare, postură, mișcare; - exteriorizează trăirile interioare (emoții, sentimente, atitudini).
Comunicarea paraverbală	- vizează caracteristicile vocii, pronunția, intensitatea rostirii, debitul vorbirii, intonația etc., - susține comunicarea verbală pe care o și nuanțează.

Formarea unui vorbitor cult, finalitate prioritară a educației lingvistice, prin urmare, constă în dezvoltarea la elevi a abilității de îmbinare eficientă, în actul de producere și expunere a mesajului oral, a cuvântului cu celelalte elemente caracteristice ale comunicării nonverbale și paraverbale.

4.1.1 Tehnologii specifice de receptare a mesajului oral în situații de comunicare

A *recepta* înseamnă a prinde, a înregistra, a primi, a capta unde sonore etc. Pentru *a recepta*, după cum notează Alina Pamfil, „trebuie să existe o intenție de comunicare, adică să fii dispus, pe de o parte, să percepi manifestările cuiva drept fapte de limbaj, iar pe de alta, să le atribui un înțeles” [Pamfil 2009, p.106].

Receptarea mesajului oral semnifică formarea și dezvoltarea capacității de ascultare activă și contribuie la promovarea unui climat de înțelegere și de cooperare între interlocutori și reprezintă, conform *Curriculumului național. Învățământul primar*, Competența specifică 1. *Receptarea mesajului oral în situații de comunicare, manifestând atitudine pozitivă, atenție și concentrare* [Ghid de implementare..., p.19].

Înțelegerea după auz este o activitate complexă, o activitate verbală ce are la bază două componente:

1. Receptarea formei sonore a mesajului verbal emis și segmentarea lui în blocuri semantice, îmbinări de cuvinte, cuvinte;
2. Înțelegerea mesajului sonor care presupune a cunoaște sistemul fonematic și elementele lexicale ale limbii, cât și de a asimila sensul construcțiilor logico-gramaticale din care e compus mesajul.

Lecția în care se propune dezvoltarea abilităților de ascultare trebuie să cuprindă trei etape:

Nr. d/o	Etapele	Specificul etapelor
1.	<i>Etapa înainte de ascultare (pre-ascultarea)</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ stabilirea contextului (situația, tema și genul textului care va fi ascultat); ✓ crearea unei motivații pentru ascultare; ✓ predarea, în prealabil, a unor elemente de vocabular esențiale pentru înțelegerea mesajului.
2.	<i>Etapa de ascultare propriu-zisă</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ elevii trebuie să aibă în față întrebări prestabilite pentru a ști spre ce să își îndrepte atenția atunci când ascultă textul; ✓ se pot promova activități în care elevii trebuie să facă ceva cu informația extrasă din text, cum ar fi: etichetarea; selectarea; desenarea; completarea unor propoziții sau a unor tabele etc.; ✓ aceste activități solicită elevilor răspunsuri individuale.
3.	<i>Etapa după</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ analiza limbii utilizate în textul audiat; se pot promova activități

<i>ascultare</i> (<i>post-ascultarea,</i> <i>re-ascultarea</i>)	prin care elevii ascultă și repetă anumite structuri, descoperă sensul unor cuvinte necunoscute, în funcție de contextul de apariție a acestora; ✓ se pot realiza activități care să valorifice reacția elevilor la mesajul audiat sau să îl relaționeze cu experiențele lor de viață.
---	---

[*Ghid de implementare...*, p. 28].

În etapa de *ascultare propriu-zisă*, se realizează audierea – activitatea ce asigură receptarea și înțelegerea parțială a mesajului emis. *Ghidul de implementare a Curriculumului Național* recomandă mai multe tipuri de audieri: audierea însoțită de ilustrații (demonstrarea imaginilor la textul audiat etc.), audierea orientată, audierea cu completări, audierea cu răspunsuri la întrebări pe baza celor audiate, audierea cu determinarea numărului de propoziții în text, audierea și citirea sincronă a unui text, audierea și scrierea sincronă (selectivă) a unor silabe, cuvinte, propoziții; audierea cu gruparea cuvintelor din text în anumite blocuri semantice: culori, acțiuni, rechizite școlare etc., audierea selectivă. Selectarea audițiilor se va realiza ținând cont de particularitățile de vârstă ale școlarului mic și recomandările privind cerințele față de textele literare/nonliterare propuse pentru studiu în clasele primare.

4.1.2 Tehnologii specifice de producere a mesajului oral în situații de comunicare

Procesul formării competențelor comunicative se bazează pe interferența tuturor tipurilor de vorbire. La formarea lor contribuie mai mulți factori: familia, grădinița, mass-media etc., dar cel mai important factor e considerată școala și, în special, lecțiile de *Limba și literatura română*. Din primele zile de școală, e necesar să-i învățăm să se exprime corect, logic și expresiv, orientându-i să aleagă atent cuvintele și să le introducă în enunțuri originale.

Formarea competențelor de comunicare este un proces continuu și complex, care se realizează pe mai multe niveluri:

fonetic	pronunția corectă
lexical	îmbogățirea vocabularului
gramatical	utilizarea corectă a categoriilor gramaticale la construirea enunțurilor

Formarea deprinderilor de exprimare corectă pornește de la formarea unei dicții corecte. Gabriela Bărbulescu și Daniela Beșliu propun următoarele activități:

– exerciții de educare a auzului și pronunției (urmăresc prevenirea pronunției greșite sau corectarea pronunției neliterare):

- pronunțarea demonstrativă încetinită, o dată sau de mai multe ori;
- pronunțarea demonstrativă în ritm normal;
- imitarea pronunției de către elevi, cu aceeași evoluție de ritm.

– exerciții de dezvoltare a organelor articulatorii (urmăresc antrenarea plămânilor, a laringelui, a limbii și buzelor în vederea rostirii corecte):

- exerciții de respirație;
- cu glas tare (reglarea respirației după semnele de punctuație; respectarea regulii conform căreia rostirea se face numai în expirație, o greșeală frecventă întâlnită la elevi fiind rostirea cuvintelor odată cu inspirația).

– jocuri de pronunțare sau așa-numitele „frământări de limbă” (constau în înlănțuiri de cuvinte cu sunete sau grupuri de sunete mai greu de pronunțat).

– exerciții de modulare a vocii (vizează cultivarea vocii pentru a ajunge să cuprindă un registru variat de tonalități) concretizate în citire cu voce tare și recitare [Bărbulescu *et alii*, p. 140].

Comunicarea orală se caracterizează prin libertatea în exprimare, posibilitatea rectificărilor și reluărilor, folosirea codurilor nonverbale sau paraverbale, construcția spontană, subiectivismul evident al discursului (prezența mărcii emoționale), posibilitatea abaterii de la vorbirea corectă (limbaj uzual) [*Ghid de implementare...*, p. 56]. În clasele I și a II-a, potrivit *Curriculumului Național. Învățământul primar*, conținuturile comunicării orale vizează: formularea mesajului oral (cuvântul, enunțul, dialogul), aplicativ, fără teoretizări, preferându-se situații de comunicare concrete, actuale, pe baza unui suport vizual (se ține seama de gândirea concret-intuitivă a elevilor), construirea de dialoguri în situații concrete (în familie, la școală, în mijloacele de transport în comun etc.), intonarea propozițiilor.

Comunicarea orală contribuie la:

- formarea abilităților de construire a discursului;
- formarea comportamentului comunicativ prin diverse strategii de interacțiune;
- exprimarea propriei păreri în legătură cu un fapt/o situație/o problemă.

Dintre activitățile de comunicare orală se enumeră:

a. *activități de comunicare* (ex.: identificarea unor elemente de comportament caracteristice salutului, autoprezentării etc.);

b. *activități de lectură* (ex.: identificarea personajelor dintr-o poveste și caracterizarea lor, identificarea locurilor în care se petrece acțiunea unei povestiri și desenarea/descrierea lor etc.);

c. *activități consacrate vocabularului* (ex.: identificarea unui număr cât mai mare de cuvinte ce denumesc obiecte de scris) sau asimilării unor concepte gramaticale (ex.: identificarea unui număr cât mai mare de adjective ce denumesc culori, a unor verbe ce denumesc stări etc.);

d. *activități consacrate dialogului* (ex.: dialogul cu colegul de bancă despre modul în care poate fi abordată tema unei compuneri) [Pamfil 2009, p. 278].

Modalitățile de realizare a comunicării orale sunt: *povestirile elevilor, prezentarea imaginilor în dezordine și reconstituirea șirului de evenimente* (lookbook), *autoprezentarea, dialogul, prezentarea de carte* etc. [*ibidem*].

Pentru didactica ciclului primar, speciile dominante sunt *dialogul orientat, discuția liberă, dezbateră și dramatizarea*.

Dialogul reprezintă forma fundamentală de manifestare a comportamentului comunicațional și este unul dintre cele mai vechi mijloace de comunicare, cercetările actuale situându-l în centrul educației [*ibidem*, p. 40]. *Curriculumul Național. Învățământul primar* îl studiază complex:

Clasa I	Clasa a II-a	Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> – Dialogul. – Componentele dialogului: vorbitorul, ascultătorul. – Dialogul simplu. – Dialogul în funcțiune. – Eticheta comunicării în dialog. – Formule elementare de solicitare și de permisiune. 	<ul style="list-style-type: none"> – Componentele dialogului: ascultător, vorbitor. – Organizarea dialogului simplu: întrebare – răspuns. – Linia de dialog. – Formule de inițiere, de menținere și de încheiere a unui dialog. – Eticheta comunicării. Formule de salut, de adresare, de 	<ul style="list-style-type: none"> – Organizarea dialogului oral. – Vorbitorul, mesajul, ascultătorul. – Replici complete, replici eliptice (da/nu). – Linia de dialog. – Adaptarea dialogului la situația de comunicare, la parteneri. – Eticheta comunicării în dialog. 	<ul style="list-style-type: none"> – Modalități de exprimare orală: dialogul. – Vorbitorul, mesajul, ascultătorul. – Eticheta comunicării în dialog. Formule de inițiere, de menținere, de încheiere a unui schimb verbal. – Dialogul: tema, replicile, exprimarea acordului/dezacordului,

	mulțumire. – Formule de prezentare (Prezentarea personală, prezentarea unui prieten). – Formule de permisiune și de solicitare.	Îmbinarea adecvată a replicilor în situații diverse.	răspunsuri eliptice.
--	---	--	----------------------

A se observa demersul pentru una dintre unitățile de conținut la *Comunicarea dialogată*:

Clasa: a II-a

Disciplina: Limba și literatura română

Subiectul lecției: *Eticheta comunicării. Formule de salut, de adresare și de mulțumire.*

Tipul lecției: lecție de formare a capacităților de aplicare a cunoștințelor.

Unități de competențe:

2.3 Utilizarea dialogului în situații cunoscute de comunicare;

2.4. Aplicarea normelor elementare de etichetă verbală și de comportament nonverbal

asociat.

Obiectivele operaționale:

O₁ – să identifice formule de salut, de mulțumire, de adresare;

O₂ – să prezinte regulile de scriere a unui dialog;

O₃ – să restabilească replicile unui dialog.

O₄ – să alcătuiască un dialog pe baza imaginii prezentate, utilizând formule de salut, de adresare și de mulțumire;

O₅ – să înscezeze un dialog, utilizând formule de salut, de mulțumire și de adresare.

Strategii didactice:

Metode și tehnici: M₁ – conversația euristică; M₂ – exercițiul; M₃ – explicația; M₄ – demonstrația; M₅ – jocul de rol.

Mijloace didactice: M₁ – manual de limbă și literatură română cl. a II- a; M₂ – tabla; M₃ – prezentare PPT;

Forme de organizare: F₁ – frontală; F₂ – individuală, F₃ – în perechi.

Strategii de evaluare: E₁ – aprecierea verbală; E₂ – observarea sistematică; E₃ – autoevaluarea.

P17 (Dialogul):

1. Respect tema/cerința propusă;
2. Utilizez formulele de inițiere, de menținere și de încheiere a unui dialog;
3. Ordinez corect cuvintele în propoziție;
4. Respect numărul de replici.

Bibliografie:

Curriculum Național. Învățământul primar. Chișinău: Editura Lyceum, 2018.

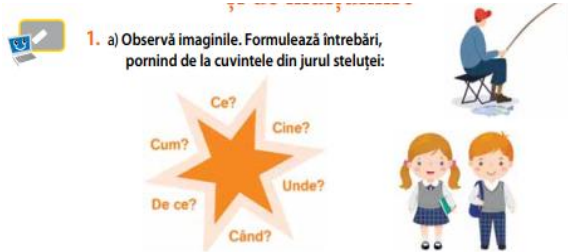
Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar. Chișinău: Editura Lyceum, 2018.

Mariana Marin, Daniela State, Tatiana Niculcea, *Limba și literatura română.* Manual pentru clasa a II-a, Chișinău, Editura Cartier, 2019.

Metodologia privind implementarea evaluării criteriale prin descriptori, clasele I-IV. Chișinău: MECC, IȘE, 2019.

Demersul didactic

Obiective operaționale	Timp	Elemente de conținut		Metode și tehnici	Forme de organizare	Forme de evaluare
		Activitatea învățătorului	Activitatea elevului			
		Organizarea clasei. Verificarea temei de casă.	Pregătesc cele necesare pentru oră.			
Evocarea						
O ₁	5 min.	<p>– Astăzi vorbim despre formulele de salut, de adresare și de mulțumire.</p> <p>– Ce este un salut?</p> <p>– Ce formule de salut cunoașteți?</p> <p>– Când le folosim ?</p> <p>– Bravo! În continuare, deschideți manualele voastre la pagina 94. Observați imaginile! Formulați, pe baza acestor imagini, întrebări, pornind de la cuvintele din jurul steluței?</p>	<p><i>Salutul</i> este o manifestare de politețe față de toți oamenii pe care îi cunoaștem și, uneori, față de cei pe care nu îi cunoaștem.</p> <p>– Bună ziua. Salut.</p> <p>– Cine este reprezentat în prima imagine?</p> <p>– Cine sunt copiii din a doua imagine?</p> <p>– Ce fac elevii?</p> <p>– Ce face domnul?</p> <p>– Unde se duc copiii?</p> <p>– Unde se află bărbatul?</p> <p>– Când este cel mai potrivit timp pentru pescuit?</p> <p>– De ce sunt fericiți copiii?</p> <p>– Cum îl vor saluta copiii pe domn? etc.</p>	M ₁ M ₂	F ₁	E ₂

Realizarea sensului

<p>O₂</p>		<p>– Bravo! Acum, vă propun să realizăm împreună un dialog.</p> <p>– Înainte de toate, este necesar să ne amintim ce este un dialog și care sunt regulile de formulare corectă a unui dialog.</p> <p><i>Linia de dialog</i> (–) este semnul de punctuație care marchează începutul unui dialog. Ea se scrie cu alineat.</p> <p>– <i>Regulile de scriere a unui dialog:</i></p> <p>1. Replicile fiecărui vorbitor se scriu la începutul rândului, din alineat și cu linie de dialog.</p> <p>2. La sfârșitul replicilor vorbitorului, se pun următoarele semne de punctuație: „!; ?; .”</p> <p>3. Înainte de spusele vorbitorului, de obicei, se folosesc două puncte (:).</p>	<p>– <i>Dialogul</i> reprezintă convorbirea dintre două sau mai multe persoane.</p>	<p>M₁</p>	<p>F₁</p>	<p>E₂</p>																		
<p>O₃</p>	<p>20 min.</p>	<p>– A fi respectuos în comunicare este o obligație a fiecărui om. Pentru a iniția, a menține și a încheia un dialog, poți folosi anumite <i>formule</i>:</p> <table border="1" data-bbox="425 1018 1041 1401"> <thead> <tr> <th>Formule de inițiere a unui dialog</th> <th>Formule de menținere a unui dialog</th> <th>Formule de încheiere a unui dialog</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>– Salut!</td> <td>– Înțeleg!</td> <td>– Sunt încântat/</td> </tr> <tr> <td>– Sărut mâna!</td> <td>– De acord!</td> <td>– încântată.</td> </tr> <tr> <td>– Bună ziua!</td> <td>– Pot să precizez?</td> <td>– Îți mulțumesc</td> </tr> <tr> <td>– Bună!</td> <td>– Îmi place!</td> <td>– pentru</td> </tr> <tr> <td>– Ce mai faci?</td> <td>– Apreciez!</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Formule de inițiere a unui dialog	Formule de menținere a unui dialog	Formule de încheiere a unui dialog	– Salut!	– Înțeleg!	– Sunt încântat/	– Sărut mâna!	– De acord!	– încântată.	– Bună ziua!	– Pot să precizez?	– Îți mulțumesc	– Bună!	– Îmi place!	– pentru	– Ce mai faci?	– Apreciez!		<p>Elevii lecturează formulele din tabel.</p>	<p>M₂</p>	<p>F₁</p>	<p>E₁</p>
Formule de inițiere a unui dialog	Formule de menținere a unui dialog	Formule de încheiere a unui dialog																						
– Salut!	– Înțeleg!	– Sunt încântat/																						
– Sărut mâna!	– De acord!	– încântată.																						
– Bună ziua!	– Pot să precizez?	– Îți mulțumesc																						
– Bună!	– Îmi place!	– pentru																						
– Ce mai faci?	– Apreciez!																							

O ₃		<p>– Pot să te/ vă întreb? – Cum îți merge?</p>		<p>dialog. – Mi-a făcut plăcere. – Sunt onorat/onorată.</p>	<p>Elevii selectează următoarele formule de salut – <i>Bună vreme, Bună</i>; Formule de permisiune – <i>Îmi dați voie să iau dicționarul de pe catedră?</i> Formule de solicitare – <i>Îmi aduci, te rog, cartea din bibliotecă.</i></p> <p>Elevii ascultă atent.</p>					
		<p>Exercițiul 1. Selectați din fragmentele următoare formulele de salut, de permisiune, de solicitare.</p> <p>a) „– Bună vreme, cumătră. Da’ ce vânt te-a adus pe-aici? – Bună să-ți fie inima, cumetre, cum ți-i cătătura.” (<i>Capra cu trei iezi</i> de Ion Creangă)</p> <p>b) – Domnule învățător, îmi dați voie să iau dicționarul de pe catedră? – Desigur, dar nu uita să-l restitui!</p> <p>c) – Victor, îmi aduci, te rog, cartea din bibliotecă? – Cu drag! Ți-o aduc imediat.</p> <p>Exercițiul 2. Aranjați replicile dialogului.</p> <p>a. – Mulțumesc. – Cu plăcere. – O, da. Avem de realizat o Fișă. – Salut. Ana! – Bună! – Pot să te întreb tema de acasă la științe?</p> <p>b. – Mi-a făcut plăcere! – Salut, Mihai!</p>								

		<p>– Salut, Andreea.</p> <p>– Sunt încântat să te cunosc.</p> <p>– Aceasta este Maria, prietena mea.</p> <p>– Dragi elevi, la rubrica „Informează-te” citim și faptul că „Salutul reprezintă un prim semn al buneii-creșteri, este primul pas pentru a-ți face noi prieteni, dar și pentru a-i păstra pe cei vechi”.</p> <p>– Vă propun să realizăm Exercițiul 4 din manual (p. 94). Citim condiția exercițiului. Potrivii formule propuse:</p> <table border="1" data-bbox="423 746 1055 893"> <tr> <td>Buna dimi-neața!</td> <td>Bine ai venit</td> <td>Rămâi cu bine</td> <td>Buna seara</td> <td>Buna ziua</td> <td>Ne mai vedem</td> </tr> <tr> <td>Salut!</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	Buna dimi-neața!	Bine ai venit	Rămâi cu bine	Buna seara	Buna ziua	Ne mai vedem	Salut!						<p>Elevii citesc condiția exercițiului 4. Potrivește pentru fiecare formulă de salut de pe linia de sus câte un răspuns. Poți folosi următoarele formule: <i>bine v-am găsit, noroc, numai bine, la revedere, bună să-ți fie inima.</i></p> <table border="1" data-bbox="1088 703 1809 1007"> <tr> <td>Buna dimi-neața!</td> <td>Bine ai venit</td> <td>Rămâi cu bine</td> <td>Buna seara</td> <td>Buna ziua</td> <td>Ne mai vedem</td> </tr> <tr> <td>Salut!</td> <td>Bine v-am găsit</td> <td>Numai bine</td> <td>Bună să-ți fie inima</td> <td>Noroc</td> <td>Numai bine</td> </tr> </table>	Buna dimi-neața!	Bine ai venit	Rămâi cu bine	Buna seara	Buna ziua	Ne mai vedem	Salut!	Bine v-am găsit	Numai bine	Bună să-ți fie inima	Noroc	Numai bine	M ₃		
Buna dimi-neața!	Bine ai venit	Rămâi cu bine	Buna seara	Buna ziua	Ne mai vedem																									
Salut!																														
Buna dimi-neața!	Bine ai venit	Rămâi cu bine	Buna seara	Buna ziua	Ne mai vedem																									
Salut!	Bine v-am găsit	Numai bine	Bună să-ți fie inima	Noroc	Numai bine																									
Reflecția																														
O ₄	15 min.	<p>– În continuare, vă îndemn să vă aduceți aminte povestea „Motanul încălțat” de Charles Perrault. Alcătuiți un dialog între Motan și Rege, utilizând formule de salut, de adresare și de mulțumire. (Învățătorul demonstrează, pe tabla digitală, o secvență cu motanul încălțat și cu regele) Lucru în perechi: <i>Joc de rol.</i></p>	<p>Elevii improvizează un dialog între Motanul Încălțat și Rege.</p>	M ₃	F ₁	F ₂																								

O ₅		<p>Fiecare pereche va primi câte un dialog pe care va trebui să-l completați cu încă două replici și să-l dramatizați.</p> <p>a) „– Bună vreme, cumătră. Da’ ce vânt te-a adus pe-aici? – Bună să-ți fie inima, cumetre, cum ți-i cătătura.” (<i>Capra cu trei iezi</i> de Ion Creangă)</p> <p>b) – Domnule învățător, îmi dați voie să iau dicționarul de pe catedră? – Desigur, dar nu uita să-l restitui!</p> <p>c) – Victor, îmi aduci, te rog, cartea din bibliotecă? – Cu drag! Ți-o aduc imediat.</p> <p>– Sunteți cei mai bravi!</p>	Elevii completează și înscenează dialogurile.	M ₄	F ₃	
Extindere						
O ₅	5 min.	<p>Tema pentru acasă:</p> <p>– Pentru a exersa, vă propun să realizați acasă un dialog cu unul dintre personajele preferate, în care să utilizați formulele de salut, de adresare, de menținere a dialogului și de rămas bun corespunzătoare.</p> <p>Vă mulțumesc pentru participarea activă în timpul lecției. Fiecare dintre dvs. merită o stea zâmbitoare.</p> 	<p>Elevii notează sarcina pentru acasă.</p> <p>Elevii se autoapreciază.</p>	M ₃	F ₁ F ₂	E ₁ E ₂

Dramatizarea este o altă formă eficientă de inițiere a elevilor în actul comunicării, care le trezește acestora interesul pentru cooperare și-i motivează să se implice, fiind puși în situații de a exprima idei, a crea judecăți de valoare etc.

Pentru implementarea acestor forme de manifestare a competențelor comunicative, se pot organiza, periodic, lecții sub formă de *interviu*, care presupun utilizarea unor metode și tehnici interactive foarte eficiente: *microfonul magic* (presupune deplasarea prin clasă și oferirea de întrebări și răspunsuri), tehnica din *fotoliul autorului* (în urma lecturii unei opere literare, un elev răspunde la întrebările formulate de colegii săi), *metoda acvariului (fishbowl)* (presupune observarea, discutarea, analiza și soluționarea unei probleme propuse, urmărind ca elevii să fie puși în dublă ipostază: participanți activi la o dezbateră/observatori ai interacțiunilor care se produc), metoda *explozia stelară* (formularea de întrebări și realizarea de conexiuni între ideile descoperite de elevi prin interacțiune, pentru rezolvarea unei probleme) etc.

Cercetările pedagogice vizează ideea că un învățător bun trebuie să posede suficiente cunoștințe și abilități de proiectare, desfășurare și evaluare a procesului educațional la lecțiile de *Limba și literatura română* în vederea dezvoltării comunicării orale a elevilor și a valorificării potențialului lor creativ. Elevul trebuie să posede un limbaj corect din punct de vedere fonetic, lexical și gramatical, competență care se dezvoltă în cadrul orelor de *Limba și literatura română*¹⁷.

Reținem, în concluzie, că activitățile de dezvoltare a exprimării elevilor trebuie realizate la toate disciplinele, iar cultivarea exprimării elevilor trebuie să înceapă cu educarea limbajului personal al profesorului.

4.2. Comunicarea scrisă. Tipuri de texte redactate

Procesul formării competenței de comunicare – scrierea – se structurează pe mai multe etape cu care se familiarizează elevul de la primele ore de *Limba și literatura română*. În acest context, reținem că prin *scriere* înțelegem, pe de o parte, deprinderea de formare a scrisului de mână, precum și, pe de altă parte, producerea mesajului scris – compoziția/compunerea/scrierea. Competența specifică 4. *Producerea de mesaje simple în situații de comunicare, demonstrând tendințe de autocontrol și atitudine creativă* răspunde ambelor perspective:

Demersul scrierii, ca deprindere, conform cadrului curricular, prevede:

Clasa I-a	Clasa a II-a	Clasa a III-a	Clasa a IV-a
<ul style="list-style-type: none"> – Regulile scrisului: spațiul, înclinația uniformă. – Aspectul îngrijit al scrisului. – Aranjarea în pagină: data, titlul, alineatul. – Poziția corectă a corpului, a mâinii, a caietului. – Scrierea literelor mari și mici, izolat și 	<ul style="list-style-type: none"> – Scrisul – necesitate în viața omului. – Înclinația uniformă, acuratețea, așezarea estetică în pagină a scrisului. – Aranjarea textului în pagina caietului: plasarea titlului, a autorului, folosirea alinea- 	<ul style="list-style-type: none"> – Tehnica scrisului (intensificare și automatizare). – Lizibilitate, înclinație uniformă, acuratețe, poziția corpului și a caietului, igiena scrisului. – Organizarea estetică a scrisului pe caiete, în pagină. 	<ul style="list-style-type: none"> – Organizarea estetică a textului în pagină. – Redactarea conținutului textului.

¹⁷Profilul elevului de clasele primare care receptează și produce mesaje orale a se vedea în [Ghid de implementare..., p. 26].

combinate în silabe. – Scrierea cuvintelor. Despărțirea cuvintelor în silabe. – Scrierea propozițiilor enunțiative, interogative și exclamative.	telor, respectarea spațiului dintre cuvinte.		
---	--	--	--

și se dezvoltă prin următoarele tipuri de scrieri: *copieri, transcrieri, dictări*.

Copierile sunt primele exerciții de redactare a textului scris. Se disting *copieri simple*, prin care elevii se obișnuiesc cu scrierea de mână, cu așezarea textului în pagină, cu utilizarea ortogramelor, și *copieri selective*, care impun deprinderi deja formate, elevii fiind puși în situația de a copia doar anumite fragmente de text, anumite ortograme sau doar dialogul dintre două sau mai multe personaje.

Transcrierea este modalitatea de scriere în care elevul transformă textul scris de tipar în text scris de mână sau invers; este un exercițiu util, în special, în clasa I, când elevul capătă deprinderi de a recunoaște literele de tipar/de mână.

Dictarea valorifică priceperile și deprinderile de scriere a elevilor, demonstrează capacitatea de receptare a mesajului oral, deseori, este utilizată pentru evaluarea corectitudinii scrierii ortogramelor, a semnelor de punctuație etc.

În funcție de obiectivele urmărite, dictările pot fi clasificate în:

Dictări instructive/ formative	explicativă	Textul este analizat din diferite puncte de vedere, explicându-se ortogramele, după care este dictat și apoi verificat pentru a determina numărul și caracterul greșelilor.
	selectivă	Presupune redactarea, din textul dictat, numai a cuvintelor care includ ortograme dificile.
	de autocontrol	Elevii solicită explicații privind ortografierea unor cuvinte dificile pentru a face corectările necesare.
	„mută”	Învățătorul nu dictează, ci prezintă imagini, iar elevii scriu denumirea obiectelor reprezentate prin desen, apoi se verifică și se explică ortografia cuvintelor fixate.
	comentată	Învățătorul citește propoziția pe care elevii o memorează, apoi un elev o dictează, comentând scrierea corectă a cuvintelor dificile.
	creatoare	Învățătorul scrie pe tablă cuvinte, îmbinări de cuvinte cu ortograme dificile, pe care elevii trebuie să le includă în propoziții sau chiar texte proprii, coerente.
	dictare-fulger	Textul, cuvintele, îmbinările de cuvinte se dictează în tempou rapid, pentru a nu permite elevilor să consulte manualul, dicționarul sau alte surse de informare.
	dictare de cuvinte	Elevii scriu din memorie toate cuvintele care se încadrează într-o anumită temă: <i>fructe, legume, obiecte de uz casnic</i> etc.

Dictare de control	<p>Elevii o scriu în caietele pentru probe de evaluare sumativă. Textul trebuie să fie accesibil și să conțină o cantitate suficientă de ortograme (60 % din numărul total de cuvinte). În cazul în care în text apar cuvinte noi, acestea vor fi scrise din timp la tablă și, eventual, explicate. Propozițiile trebuie să fie simple după structură, diverse după scopul comunicării, fiind alcătuite aproximativ din 2-8 cuvinte.</p> <p>Cuvintele dictării de control trebuie rostite numai de cinci ori:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. citirea integrală a textului; 2. citirea propoziției; 3. dictarea propoziției (pe sintagme); 4. citirea propoziției pentru a fi verificată; 5. a doua lectură integrală a textului, în tempou lent, pentru a fi verificate cele scrise după dictare¹⁸.
--------------------	--

Autoarele lucrării „Culegere de dictări de la A la Z”, Mariana Marin (coord.), Ana Brescan și Ruslana Sîrbu, evidențiază un șir de dictări în baza formelor de lucru: dictare anticipată, dictare *în alb* sau *cu găuri*, dictare buclucașă, dictare-bumerang, dictarea campionilor, dictare inversată etc. (cf. [Marin *et alii* 2022]).

Producerea textelor scrise se prezintă prin îmbinarea elementelor inerente de dezvoltare a tehnicii scrisului cu cele de creare/producere a propozițiilor și textelor. În acest sens, se nuanțează necesitatea conștientizării și aplicării de către elevi a normelor ortografice și de punctuație, a structurii textului, precum și a corectitudinii (din punctul de vedere al logicii, coerenței etc.) exprimării conținutului realizat.

Expunerea este scrierea care urmează dictarea și anticipă compunerea. Deși termenul nu este stipulat direct în cadrul curricular, numeroase activități au la bază acest proces, care formează deprinderi de lucru cu textul, dezvoltă vocabularul și vorbirea coerentă. Ca exercițiu de învățare, expunerea este utilizată de profesori la diverse activități de lucru cu textul. În acest caz, de regulă, se aplică, următoarea metodologie:

- după prima lectură, se precizează sensul cuvintelor necunoscute și se discută situațiile mai puțin clare; se evidențiază cuvintele-cheie;
- după lectura a doua, profesorul răspunde la întrebări și dirijează alcătuirea unui plan comun sau lasă timp pentru schițarea unui plan propriu;
- după lectura a treia, se revine la plan, care este completat;
- elevii povestesc textul audiat, respectând planul;
- elevii scriu expunerea, urmând planul alcătuit independent (*apud* [Cartaleanu 2016, p. 12]).

Se recomandă utilizarea expunerilor¹⁹, ca scriere ce anticipă compozițiile, pentru a forma deprinderi de structurare logică a textelor, de selectare a mijloacelor plastice etc.²⁰

¹⁸Mărimea textului dictat diferă în funcție de nivelul elevilor din diferite clase. În practica școlară s-a dovedit că lungimea textelor poate fi aproximativ următoarea (la sfârșitul claselor):

- pentru clasa I: 18-20 cuvinte;
- pentru clasa a II-a: 40-45 cuvinte;
- pentru clasa a III-a: 60-75 cuvinte;
- pentru clasa a IV-a: 80-90 cuvinte (cf. [Berca II, p. 119]).

¹⁹A se observa tipologia expunerilor în [Cartaleanu 2016; Șeptelici, p. 149-154].

²⁰În traiecul instrucional, expunerile, altădată, erau parte integrantă a activităților de dezvoltare a exprimării orale și scrise, formau deprinderi de lucru cu textul, dezvoltau vorbirea coerentă, activau vocabularul pasiv etc. O formă a expunerilor pot fi considerate, în manualele școlare, benzile desenate/șirul de imagini realizate în baza unor povești cunoscute – vezi Mariana Marin, Daniela State, Tatiana Neculcea, *Limba și literatura română*, manual

În vederea dezvoltării competenței de comunicare scrisă, un rol aparte îl au compunerile. Elevii își pot exercita actul vorbirii și scrierii la toate disciplinele școlare, dar *Limba și literatura română* sau, mai bine zis, una din componentele acesteia, compunerea, constituie cadrul cel mai prielnic pentru cultivarea capacităților de exprimare corectă a elevilor.

Compunerile scrise realizează, pe de o parte, o sinteză a cunoștințelor asimilate de elevi la gramatică, citire, precum și la alte discipline de studiu și, pe de altă parte, ele constituie cel mai bun prilej de valorificare a experienței de viață a elevilor, de manifestare a imaginației și fanteziei lor creatoare, nuanțându-se, în acest fel, valențele formative ale compunerii [Șerdean, p. 187].

Compunerile contribuie substanțial la dezvoltarea exprimării coerente, corecte, precum și a capacităților intelectuale ale elevilor. Toți elevii sunt capabili să desfășoare o activitate de creație, să aducă o notă de originalitate în compunerile sale, dacă li se creează condițiile corespunzătoare.

Valoarea lecțiilor de compunere constă în faptul că oferă condiții optime pentru plasarea elevilor în situația de a exercita în mod sistematic actul exprimării.

Compunerile școlare/contextele de realizare/scrierile/compozițiile, practicate în ciclul primar, pot fi clasificate după mai multe criterii:

Criteriul de clasificare	Tipul compunerii	Subtipul
După modul de realizare	- orale - scrise	
	- individuale - colective	
După modul de expunere	- narative	- cu început dat; - cu sfârșit dat; - cu propoziții, expresii, cuvinte, de reper.
	- descriere	- a unui obiect; - a unei viețuitoare; - a interiorului; - a portretului; - a unui colț de natură.
După materialul de sprijin	- după un tablou; - după o ilustrație sau un șir de ilustrații; - după benzi desenate; - după un plan de întrebări sau de idei.	
	- în baza textului literar	
După nivelul abilităților elevilor	- cu material de sprijin; - semidirijate; - libere.	

pentru clasa a II-a, Chișinău, Editura Cartier, 2019, p. 96, 105. (cf. Expunerea după imagini care ilustrează textele literare studiate; Expunerea după o serie de ilustrații la un text literar studiat; Expunerea după desenul elevului (ca ilustrație la un text literar studiat) etc. [Cartaleanu 2016]).

Toate compunerile, indiferent de felul lor, trebuie să constituie rezultatul unui efort intelectual creativ al elevilor, iar nivelul originalității unei compuneri este determinat, în mare parte, de modul în care antrenează imaginația creatoare, dar și de tipul compunerilor care solicită, în mai mare măsură, activitatea independentă, creatoare a elevilor.

Demersul metodologic complex al compozițiilor școlare este subliniat de N. Eftenie, care notează: „compunerea școlară este o lucrare scrisă, rezultat al unui ansamblu de activități didactice care urmăresc însușirea tehnicilor de redactare, dezvoltarea capacității de culegere, stocare, selectare, ordonare și argumentare a unui anumit material faptic, precum și consolidarea, și perfecționarea abilităților de exprimare clară, corectă, precisă și nuanțată”.

Se propune respectarea următorului scenariu în organizarea lecțiilor de redactare a scrierilor:

Înainte de redactare	<ul style="list-style-type: none"> - Anunțarea temei. Identificarea specificului scrierii. - Documentarea pe marginea temei (consultarea unor materiale (scrieri-model, imagini sugestive, secvențe de text etc.), dialog, brainstorming (în cazul acesta ideile elevilor vor fi notate la tablă sau pe un poster). - Selectarea informației (alegerea ideilor considerate relevante pentru tipul de scriere; motivarea alegerilor și trecerea în revistă a diverselor posibilități pe care le au din acest punct de vedere.
Redactarea	<ul style="list-style-type: none"> - Elaborarea unui plan (formularea ideilor, ordonarea lor; în organizarea ideilor, elevii vor ține seama de tipul textului pe care-l vor redacta). - Redactarea textului. - Revizia textului (adăugarea de exemple și detalii; restructurarea unor propoziții; verificarea alegerii cuvintelor (adecvarea semantică). - Rescrierea textului. - Editarea (verificarea acurateței și a consistenței (adresarea, de pildă, este realizată constant la persoana a doua singular sau plural); îmbunătățirea așezării în pagină (alineate, ilustrații); eliminarea repetițiilor; verificarea ortografiei și a punctuației. - Scrierea variantei finale a textului.
După redactare	<ul style="list-style-type: none"> - Chiar dacă nu toate textele elevilor vor putea fi evaluate în clasă, imediat după momentul redactării, este important câteva lucrări să fie evaluate în această etapă. Pe lângă evaluarea realizată de profesor, autoevaluarea și evaluarea reciprocă sunt metode ce pot fi folosite în această etapă²¹.

[Sâmihăian, p. 191-192].

Formarea și dezvoltarea competenței de comunicare scrisă, la lecțiile de *Limba și literatura română* în treapta primară, se axează pe varii tipuri de texte atât literare, cât și nonliterare. În acest context, curriculumul actual prevede studierea textelor nonliterare, informative (orarul lecțiilor, programul de lucru (magazin, bibliotecă, punct medical), articol de ziar/din enciclopedii etc.) și funcționale (bilețelul de informare, de mulțumire, de solicitare etc., scrisoarea cu text scurt, mesaje electronice (SMS), felicitarea, anunțul etc.) de rând cu cele literare.

Competența specifică 5. *Aplicarea elementelor de construcție a comunicării în mesajele emise, manifestând conduită autonomă* va asigura socializarea elevului și îi va oferi un instrument de care va putea beneficia pe viitor. Cunoașterea și aplicarea regulilor de elaborare a textelor funcționale va permite elevilor oportunitatea de a interacționa lingvistic adecvat și

²¹Cf. [Pamfil 2009, p. 174-176].

creativ în diverse contexte sociale și culturale: în educație și formare, acasă și în timpul liber [Curriculum Național..., p.18].

Receptarea și producerea textelor nonliterare implică cunoașterea vocabularului specific situației și tipului de text, interpretarea unor simboluri, semne convenționale, precum și respectarea structurii și aranjării în pagină a acestora.

În concluzie, comunicarea scrisă, spre deosebire de cea orală, presupune mai multă rigoare, iar formarea competențelor de receptare și producere a mesajelor scrise prevede folosirea unei varietăți de metode și tehnici atât tradiționale/clasice, cât și activ-participative/moderne.

Competența de comunicare scrisă vizează un proces lung și anevoios, care orientează actul educațional al învățătorului spre formarea omului cult, activ pe parcursul întregii vieți.

4.2.1. Scenarii didactice

Clasa: III

Subiectul lecției: *Compunerea după un plan simplu de idei/de întrebări*

Tipul lecției: *lecție de formare a capacităților de dobândire a cunoștințelor;*

Unități de competență:

4.3. Producerea textelor literare/ funcționale, cu sau fără repere.

4.4. Exprimarea disponibilității pentru transmiterea în scris a unor idei.

Obiectivele lecției:

La sfârșitul lecției, elevul va fi capabil:

O1 – să alcătuiască enunțuri creative, cu tematică de toamna, în baza expresiilor propuse;

O2 – să îndeplinească corespondența dintre expresiile propuse pentru a forma propoziții dezvoltate;

O3 – să completeze tabelul propus, cu lexeme care denumesc obiecte, reprezintă acțiuni, arată însușiri;

O4 – să exprime, în scris, coerent și clar, idei, gânduri, expresii învățate;

O5 – să realizeze, independent, o compunere după un plan simplu de idei.

Strategii didactice:

Forme de organizare a activității: frontal, individual;

Metode și procedee: conversația, explicația, lucrul cu manualul, asaltul de idei, exercițiul;

Mijloace didactice: fișe cu lexeme, frunze decupate, fișă cu tabel, carioci, manualul, mijloace TIC.

Strategii de evaluare:

P27. Compunerea (scris)

1. Respect tematica/cerința propusă.
2. Potrivesc titlul compunerii.
3. Alcătuiesc propoziții dezvoltate, folosind expresii plastice sau, după caz, reperele date.
4. Respect părțile textului: introducere, cuprins, încheiere.
5. Expun coerent și clar fiecare gând.
6. Evit repetările de cuvinte.
7. Respect ordinea ideilor.
8. Respect numărul propus de enunțuri.
9. Respect regulile de scriere și de punctuație.
10. Urmăresc aranjarea în pagină a unui text scris (titlul, alineatele).

Bibliografie:

Curriculum Național. Învățământul primar, Chișinău, Editura Lyceum, 2018.

Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar, Chișinău, Editura Lyceum, 2018.

Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptori, clasele I-IV Chișinău, IȘE, 2019.

Maria Buruiană, Aurelia Ermicioi, Silvia Cotelea, *Limba și literatura română*, manual pentru clasa a III-a, Chișinău, Editura Știința, 2020.

SCENARIUL LECȚIEI

O	Elemente de conținut		t'	Strategii didactice			Strategii de evaluare
	Activitatea învățătorului	Activitatea elevului		Forme	Metode	Mijloace	
O6	<i>Organizarea clasei.</i> – Bună ziua, elevi! (pregătesc cele necesare pentru lecție)	– Bună ziua, doamna profesoară. (pregătesc cele necesare pentru lecție)					
Evocare							
O4	<p>Se vor propune ghicitori (se împart frunze decupate pe care se vor scrie răspunsurile) Fiți atenți, voi citi câteva ghicitori. Răspunsurile le scrieți pe frunzele primite.</p> <p>Ghicitorile:</p> <p><i>Primăvara înverzește, Toată-i verde și foșnește. Toamna se îngălbenește, Cade jos, se vestejește.</i></p> <p><i>Miezul e doar de mâncat, Coaja e de aruncat. Și în sac de pot păstra, Sparte doar se pot mânca.</i></p> <p><i>Un fruct de toamnă este, Acru, învelit în puf. Și are culoarea gălbuie. Sigur știți, e o _____.</i></p> <p>– Copii, cu ce anotimp se asociază</p>	<p>Frunza.</p> <p>Nucile</p> <p>Gutuie</p>	3-5'	Frontal	Conversația	Frunze decupate	EFI

	<i>frunzele uscate, nucile</i> căzute de pe copaci și <i>gutuile galbene?</i> – Foarte bine! Așa este!	– Frunzele uscate, nucile, gutuile galbene sunt semne ale toamnei.																
Realizarea sensului																		
O1	– Elevi, ce alte semne ale toamnei cunoașteți? Minunat!	– Cerul este plumburiu, cenușiu. – Frunzele cad. – Copacii devin goi. – Păsările călătoare pleacă în țările calde. – Animalele se pregătesc pentru iernat (unele cad în hibernare). – Oamenii strâng roadele.	20	Frontal	Conversație	Tabele Hărți mentale	Răspuns la întrebări											
O2	Priviți la ecran. Stabiliți corespondențe dintre expresii, pentru a forma propoziții despre toamnă: <table border="1" data-bbox="302 837 795 1220"> <tr> <td><i>frunzele dansează lin</i></td> <td></td> <td><i>cu sosirea toamnei</i></td> </tr> <tr> <td><i>timpul se răcește</i></td> <td></td> <td><i>este îmbătător</i></td> </tr> <tr> <td><i>roadele bogate</i></td> <td></td> <td><i>sunt culese cu hărnicie</i></td> </tr> <tr> <td><i>parfumul fructelor</i></td> <td></td> <td><i>deasupra pământului</i></td> </tr> </table> – Elevi, astăzi la lecție vom învăța să redactăm o <i>compunere după un plan simplu de idei</i> . – Despre ce ar fi frumos să scriem	<i>frunzele dansează lin</i>		<i>cu sosirea toamnei</i>	<i>timpul se răcește</i>		<i>este îmbătător</i>	<i>roadele bogate</i>		<i>sunt culese cu hărnicie</i>	<i>parfumul fructelor</i>		<i>deasupra pământului</i>	Elevii vor realiza următoarele corespondențe: – <i>Frunzele dansează lin deasupra pământului;</i> – <i>Timpul se răcește cu sosirea toamnei;</i> – <i>Roadele bogate sunt culese cu hărnicie;</i> – <i>Parfumul fructelor este îmbătător.</i>				
<i>frunzele dansează lin</i>		<i>cu sosirea toamnei</i>																
<i>timpul se răcește</i>		<i>este îmbătător</i>																
<i>roadele bogate</i>		<i>sunt culese cu hărnicie</i>																
<i>parfumul fructelor</i>		<i>deasupra pământului</i>																
		– Aș vrea să scriem o compoziție despre toamnă.																

<p>expresie.</p> <p>– Minunat!</p> <p>(se citesc următoarele expresii, se explică cuvintele necunoscute și se alcătuiesc enunțuri)</p> <p>– Cum înțelegeți următoarea expresie: <i>soare palid și somnoros</i>?</p> <p>– Alcătuiți un enunț cu această expresie.</p> <p>– Foarte bine!</p> <p>– Următoarea expresie este: <i>covor arămiu și foșnitor</i>. <i>Arămiu</i> înseamnă de culoare roșcată, adică asemănător cu metalul numit aramă.</p> <p>– Alcătuiți o propoziție cu această expresie.</p> <p>– Alcătuiți, în continuare, un enunț cu expresia: <i>ramuri împodobite de lumină</i>.</p> <p>– Următoarea expresie este: <i>struguri chihlimbarii</i>. Cine cunoaște ce înseamnă struguri „chihlimbarii”?</p> <p>– Așa este! Alcătuiți un enunț cu expresia dată.</p> <p>– Foarte frumos! Alcătuiți, în continuare, o propoziție cu expresia: <i>miresme de toamnă</i>.</p> <p>– Interesant! Dar cum înțelegeți expresia: <i>munca este în toi</i>?</p> <p>– Alcătuiți un enunț cu această</p>	<p><i>plumburii</i>.</p> <p>– Aceasta înseamnă că soarele lucește mai slab; este lipsit de putere.</p> <p>– Soarele palid și somnoros se ascunde după nori.</p> <p>– Frunzele tomnatice alcătuiesc un covor arămiu și foșnitor.</p> <p>– În luna octombrie, ramurile copacilor sunt împodobite de lumină.</p> <p>– Struguri chihlimbarii înseamnă de culoare gălbuie, roșii.</p> <p>– Bunicul a cules un coș cu struguri chihlimbarii.</p> <p>– Miresmele de toamnă sunt îmbătătoare.</p> <p>– Aceasta înseamnă că munca este din plin. Toți muncesc energic.</p> <p>– La țară, toamna, munca este în toi.</p>					
---	--	--	--	--	--	--

O3	<p>expresie.</p> <p>– Excelent! Alcătuiți, acum, o propoziție cu expresia: <i>parfumul fructelor</i>.</p> <p>– Extraordinar!</p> <p>Vă propun, în continuare, să completăm următorul tabel, de pe tablă.</p>	<p>Parfumul fructelor de toamnă este unul fermecător.</p>																																		
	<table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="304 624 474 874">Cuvinte ce denumesc ființe, obiecte, fenomene ale naturii</th> <th data-bbox="474 624 640 874">Cuvinte care exprimă acțiuni, existență, stare</th> <th data-bbox="640 624 799 874">Cuvinte care arată însușiri</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	Cuvinte ce denumesc ființe, obiecte, fenomene ale naturii	Cuvinte care exprimă acțiuni, existență, stare	Cuvinte care arată însușiri							<table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="826 624 987 954">Cuvinte ce denumesc ființe, obiecte, fenomene ale naturii</th> <th data-bbox="987 624 1171 954">Cuvinte care exprimă acțiuni, existență, stare</th> <th data-bbox="1171 624 1355 954">Cuvinte care arată însușiri</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="826 965 987 1002">Frunzele</td> <td data-bbox="987 965 1171 1002">cad</td> <td data-bbox="1171 965 1355 1002">multicolore</td> </tr> <tr> <td data-bbox="826 1002 987 1038">Animale</td> <td data-bbox="987 1002 1171 1038">hibernează</td> <td data-bbox="1171 1002 1355 1038">sălbatice</td> </tr> <tr> <td data-bbox="826 1038 987 1075">Struguri</td> <td data-bbox="987 1038 1171 1075">strâng</td> <td data-bbox="1171 1038 1355 1075">chihlimbarii</td> </tr> <tr> <td data-bbox="826 1075 987 1112">Câmpia</td> <td data-bbox="987 1075 1171 1112">îngălbenește</td> <td data-bbox="1171 1075 1355 1112">întinsă</td> </tr> <tr> <td data-bbox="826 1112 987 1149">Roade</td> <td data-bbox="987 1112 1171 1149">bucură</td> <td data-bbox="1171 1112 1355 1149">bogate</td> </tr> </tbody> </table>	Cuvinte ce denumesc ființe, obiecte, fenomene ale naturii	Cuvinte care exprimă acțiuni, existență, stare	Cuvinte care arată însușiri	Frunzele	cad	multicolore	Animale	hibernează	sălbatice	Struguri	strâng	chihlimbarii	Câmpia	îngălbenește	întinsă	Roade	bucură	bogate							
Cuvinte ce denumesc ființe, obiecte, fenomene ale naturii	Cuvinte care exprimă acțiuni, existență, stare	Cuvinte care arată însușiri																																		
Cuvinte ce denumesc ființe, obiecte, fenomene ale naturii	Cuvinte care exprimă acțiuni, existență, stare	Cuvinte care arată însușiri																																		
Frunzele	cad	multicolore																																		
Animale	hibernează	sălbatice																																		
Struguri	strâng	chihlimbarii																																		
Câmpia	îngălbenește	întinsă																																		
Roade	bucură	bogate																																		
<p>În prima coloană vom scrie cuvinte care denumesc ființe, obiecte, fenomene ale naturii, în a doua – cuvinte care exprimă acțiuni, iar în a treia – cuvinte care arată însușiri. Desigur, vom propune cuvinte care sunt caracteristice toamnei și care vă vor ajuta în scrierea compunerii. (Elevii propun cuvinte și le scriu la tablă, în tabel)</p>																																				

O6	<p>Aș vrea să vă citesc o poezie: <i>Ce este compunerea?</i> de Marcela Peneș</p> <p>Compunerea-i precum o casă, Este a ta și e frumoasă; Tu ai făcut-o, cu gândire, Și-n ea e trudă și simțire. I-ai pus, cum și-alții au făcut, O temelie de-nceput, Din care a țâșnit, în salt, Zidirea mândră spre înalt. Din cărămizi, pe lung și lat, Cuprinsul casei s-a-nălțat. Și-n încheiere, tu, pieptiș, I-ai meșterit acoperiș. Dar, când mă-ntreb așa, în mine, Cum de ieșiră toate bine, Tu planul îmi arăți îndată, O schiță mică, da-nsemnată, Un gând trimis spre mai departe Ce-a fost-naintea celorlalte. Și-a fost în gând,și loc de ușă, Și de fereastră jucăușă, Și de-ncăperi cât e nevoie Să poți să locuiești în voie. Ai dat pereții cu culoare, Să-ți placă și s-adune soare; Și-ai pus și mobila. Visata, Dorita casă iat-o gata!</p>				Explicația		
----	--	--	--	--	------------	--	--

O5	<p>E trainică, frumoasă este, Te muți în ea ca-ntr-o poveste. Să ne aducem aminte: care sunt părțile unei compuneri?</p> <p>Să răspundem oral la întrebările structurate într-un plan de idei, propus la ecran, inspirându-vă din imagini, dar și din imaginația voastră.</p> <p>INTRODUCERE: 1. În ce anotimp ne aflăm?</p> <p>CUPRINS: 2. Cum este cerul? 3. Unde se ascunde soarele palid? 4. Ce se întâmplă cu iarba, frunzele? 5. Ce lucrări agricole se fac în câmp? 6. Ce fac viețuitoarele pădurii?</p> <p>ÎNCHEIERE: 7. De ce toamna e numită zâna belșugului și regina culorilor? (învățătoarea citește întrebările, iar elevii răspund) – Prima întrebare este: În ce anotimp ne aflăm? Răspundem dezvoltat la întrebări.</p>	<p>Părțile compunerii sunt: introducerea, cuprinsul și încheierea.</p> <p>La ecran apare enunțul: <i>1. Afară este toamnă.</i> Se continuă cu răspunsuri la întrebări. După fiecare întrebare și răspuns oral, pe ecran apare enunțul-răspuns. <i>2. Cerul este înnorat și cenușiu.</i> <i>3. Soarele palid se ascunde după nori.</i> <i>4. Iarba și frunzele se îngălbenesc.</i> <i>5. În câmp se strânge porumbul și strugurii.</i> <i>6. Viețuitoarele pădurii se pregătesc pentru hibernare.</i> <i>7. Toamna este numită o zână a belșugului și a culorilor, deoarece.....</i></p>								
----	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--

	– Scrieți părerea voastră, continuând enunțul.					
Reflecție						
O5	<p>– Cred că aveți destule idei pentru a scrie o compunere din 7 enunțuri. Titlul compunerii este: <i>Toamna – zâna belșugului și regina culorilor.</i> (este scrisă la tablă) Îmbinați răspunsurile de la întrebările planului de idei cu enunțurile alcătuite în baza expresiilor de la exercițiul 3.</p> <p>– Pentru elaborarea compunerii, veți ține cont de următoarele criterii: (se plasează la tablă)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Respect tematica/cerința propusă.</i> 2. <i>Potrivesc titlul compunerii.</i> 3. <i>Alcătuiesc propoziții dezvoltate, folosind diverse expresii și cuvinte.</i> 4. <i>Respect părțile textului: introducere, cuprins, încheiere.</i> 5. <i>Expun coerent și clar fiecare gând.</i> 6. <i>Evit repetările de cuvinte.</i> 7. <i>Respect ordinea ideilor.</i> 8. <i>Respect numărul propus de enunțuri.</i> 9. <i>Respect regulile de scriere și de punctuație.</i> 10. <i>Urmăresc aranjarea în pagină a unui text scris (titlul, alineatele).</i> 	Elevi ascultă criteriile de evaluare a compoziției scrise.	15	Individual	Expunerea	Caietele de control

	<p>– Repet sarcina. Scrieți o compunere din 7 enunțuri cu tematica: <i>Toamna – zâna belșugului și regina culorilor</i>, respectând planul de idei și criteriile de elaborare a unei compuneri.</p> <p>– Să auzim de la cel mai isteț elev oral compunerea?</p> <p>– Spor la muncă și multă creativitate!</p>	<p>(Dacă nu sunt doritori, propun un exemplu de compunere):</p> <p><i>Toamna – zâna belșugului și regina culorilor</i></p> <p><i>A sosit anotimpul toamna.</i></p> <p><i>Cerul trist este căptușit cu nori plumburii. Soarele palid se ascunde după nori. Frunzele cad încet și formează un covor arămiu. Oamenii harnici culeg strugurii. În pădure, vietățile caută adăpost pentru hibernare.</i></p> <p><i>Toamna este o zână a belșugului și a culorilor, deoarece sunt multe roade de cules, strâns, adunat, iar frunzele și iarba au nuanțe diferite de galben, roșu și portocaliu.</i></p>					
Extindere							
O6	<p>– Elevi, astăzi, am învățat să realizăm compuneri după un plan simplu de idei.</p> <p>Să ascultăm câteva compuneri. Să determinăm <i>compunerea cea mai creativă...</i></p> <p>Se fac aprecieri generale.</p> <p>Se oferă posibilitatea elevilor de apreciere reciprocă</p>	Elevii prezintă compozițiile realizate	5-7'	Frontal	Conversația Expunerea		Aprecieri verbale, reciproce

Activități de învățare

– teoretice

1. Numiți tipurile de comunicare.
2. Identificați competențele specifice de dezvoltare a comunicării orale.
3. Descrieți 2-3 metode/ tehnici de dezvoltare a comunicării orale în perioada preabecedară.
4. Determinați cerințele de organizare a unei dictări.
5. Prezentați demersul metodologic în organizarea procesului de însușire a redactării compunerilor.

– experiențiale

1. Selectați tipurile de scrieri propuse de *Curriculum Național. Învățământul primar*, completând tabelul:

Clasa I	Clasa a II-a	Clasa a III-a	Clasa a IV-a

2. Realizați o planșă pentru structurarea compunerilor, ținând cont de tipul lor.
3. Redactați o secvență din cadrul unei ore de scriere imaginativă.
4. Elaborați, în grup, proiectul didactic al unui atelier de scriere.
5. Determinați asemănările și deosebirile între criteriile de evaluare a compunerilor orale și celor scrise.

Studiul individual

1. Realizați într-un organizator grafic tipurile de scrieri din clasele primare, evidențiind și caracteristicile acestora.

Tema V. Evaluarea. Evaluarea criterială prin descriptori

Conținuturi

- 5.1. Evaluarea: aspecte generale
- 5.2. Specificul procesului de evaluare criterială prin descriptori în clasele I-IV
- 5.3. Tipuri de evaluare din perspectiva ECD
- 5.4. Evaluarea sumativă și acordarea calificativelor la disciplina *Limba și literatura română*
- 5.5. Metode tradiționale și alternative de evaluare a rezultatelor școlare la disciplina *Limba și literatura română*

Obiective:

- să definească conceptul de *evaluare*;
- să distingă metodele tradiționale de evaluare de cele alternative;
- să descrie metodologia desfășurării evaluărilor în clasele primare;
- să aplice metodele de evaluare la disciplina *Limba și literatura română* în clasele primare;
- să prezinte sugestii metodologice privind realizarea evaluărilor curente și finale cu elevii din clasele primare.

Cuvinte-cheie: *evaluare, evaluare inițială, evaluare formativă, evaluare sumativă, evaluare criterială prin descriptori, metode de evaluare.*

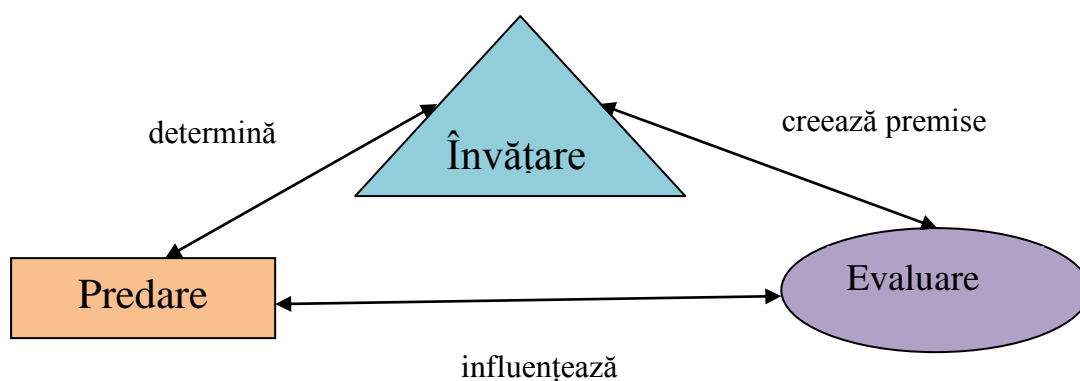
5.1. Evaluarea: aspecte generale

Succesul elevului este determinat de eficacitatea procesului de instruire, care depinde de interacțiunea dintre predare-învățare-evaluare.

Predarea creează oportunități pentru învățare ca proces constructiv, care cuprinde operații, acțiuni, stări interioare care conduc la transformări /reconsiderări în structurile de cunoștințe, abilități și atitudini, drept rezultat precizat/constatat/diagnosticat de evaluare.

Astfel, evaluarea se înscrie printre factorii definatorii care influențează învățarea, respectiv, ea trebuie adaptată ca să se asigure maximul de beneficii.

Relația predare-învățare-evaluare

[Pânișoară *et alii*, vol. I, p. 358]

Schema de mai sus permite să distingem legătura dintre evaluare și celelalte două procese, care este de tip cauză și efect: în funcție de evaluarea procesului de predare și a activităților învățării se produc reglări pentru demersul viitor.

Prin urmare, evaluarea trebuie privită ca parte integrantă a proceselor de predare și învățare; ea reprezintă o modalitate de ameliorare a predării și învățării.

Didactica curriculară apreciază evaluarea procesului de învățământ drept o activitate de colectare, o interpretare a datelor privind efectele directe ale relației învățător-elev, cu scopul de a eficientiza funcționarea sistemului educațional.

Rolul fundamental al evaluării constă în asigurarea unui feedback permanent, necesar atât actorilor procesului educațional, cât și factorilor de decizie.

Evaluarea reprezintă o componentă indispensabilă a demersului instructiv-educativ, care se constituie într-o formă de cuantificare și apreciere a rezultatelor obținute în urma realizării unei anumite activități și, oricare ar fi obiectivele ei, trebuie să stimuleze activitatea de predare-învățare.

I. Șerdean susține că „asociind termenul de evaluare cu acela de randament, se poate aprecia raportul între efortul depus și rezultatele obținute” [Șerdean, p. 287].

Numeroase definiții ale conceptului de evaluare²², sintetizează mai multe caracteristici:

- este un mijloc ce determină progresul elevului;
- este parte integrantă a procesului instructiv-educativ;
- apreciază drumul parcurs de elev;
- stimulează activitatea elevului;
- transmite informații utile;
- se adresează unei ființe în devenire, în formare [Pânișoară *et alii*, vol. I, p. 529].

Multiplele coordonate ale evaluării sunt reflectate cu precădere în funcțiile evaluării²³:

Funcții	Caracteristici ²⁴	
de constatare/ de cunoaștere	are menirea de a pune în evidență „ce este și cum este fenomenul evaluat”	– <i>Ce știe elevul la începutul clasei a IV-a despre verb</i>
de diagnosticare/ de explicare	pune în evidență ce se află la originea situației existente, care sunt factorii și condițiile care au generat-o „cum se explică și din ce cauză”	– <i>Care sunt cauzele confuziei diferitelor forme ale pronumelor personal</i>
de prognosticare/ de predicție/ de orientare	se concretizează în deciziile de ameliorare, precum și în predicția evoluției activității și a rezultatelor evaluate	– <i>Ce texte – suport ar facilita identificarea /fixarea, de către elevi, a particularităților unei specii literare (legendă, poveste, fabulă etc.)</i>
de decizie	analizează rezultatele obținute; permite determinarea nivelului de pregătire a elevului în vederea reglării și autoreglării procesului didactic	– <i>Unde se plasează un anumit elev în ierarhia clasei/școlii (prin raportare la un anumit criteriu)</i>
pedagogică	are menirea să conștientizeze, să	– <i>Optimizarea demersului instructiv-</i>

²²Definiții ale conceptului de *evaluare* în literatura de specialitate a se vedea în [Șova *et alii*, p. 14-15].

²³Cf. [Pânișoară *et alii*, vol. I, p. 534].

²⁴Instrumentele de evaluare a se vedea în [Stoica, p. 10].

	motiveze, să stimuleze interesul pentru studiu pentru perfecționarea și obținerea unor performanțe mai înalte	<i>educativ, a activităților informative și formative, în general, atât din perspectiva elevului, cât și din cea a învățătorului</i>
--	---	--

În momentul în care cel care proiectează o evaluare educațională ia decizia să realizeze unul dintre tipurile de evaluare care actualizează una sau mai multe funcții, se află în situația de a răspunde unor întrebări „clasice”, de al căror răspuns depinde structura demersului de evaluare și eficiența actului de evaluare în sine:

Elemente structurale	Întrebări orientative	Variabilele evaluării
Obiectul evaluării	Ce evaluăm?	sistemul ca întreg sau doar una dintre componentele sale, randamentul sau eficiența educațională, procesul de formare/educațional, rezultatele școlare, niveluri de performanță, competențe în acțiune, aptitudini, abilități, capacități, elemente de competență, reprezentări mentale, atitudini etc.
Funcțiile evaluării	Cu ce scop evaluăm?	formativ / sumativ, de orientare/consiliere etc.
Actanții procesului	Pe cine evaluăm?	educabilii (elevii, formabilii, un anumit grup de vârstă sau abilități/ competențe) etc.
Strategiile	Cum evaluăm?	prin stabilirea clară și transparentă a parcursului: scopuri – obiective – instrumente de evaluare – rezultate – interpretare – comunicare.
Timpul	Când evaluăm?	la începutul unui proces (ciclu educațional, an școlar, semestru, oră de curs), pe parcursul acestuia, la finalul său, după un anumit timp de la finalizarea sa.
Metode, tehnici, procedee	Cu ce evaluăm?	– cu instrumente de evaluare orală/ scrisă/ practică; – prin observație directă, (semi)structurată, pe parcursul procesului; – prin exerciții, probleme, eseuri, teme pentru acasă; – prin proiecte, referate, teme pentru investigațiile individuale sau de grup; – prin portofolii individuale sau instituționale; – prin proceduri de autoevaluare, evaluare în perechi și de grup, cu scopul creșterii reflecției metacognitive și al socializării instituționale.
Valoarea	Cine beneficiază de rezultatele evaluării?	elevii, absolvenții, profesorii-evaluatori, părinții, autorii de curriculum, autoritățile abilitate în proiectarea examenelor, factorii de decizie etc.

Odată stabilite răspunsurile specifice la aceste întrebări, se poate proiecta și construi situația de evaluare sau examinare, care capătă conturul unui proiect educațional real.

Procesul modern de evaluare a performanțelor școlare, axat pe principiile evaluării, este chemat:

- să scoată în evidență succesul fiecărui elev, dar nu eșecul acestuia;
- să informeze agenții educaționali, indicând ce să predea și cum să predea;
- să includă o relație de cooperare între învățător și elev;
- să evidențieze importanța studiului, să promoveze succesul și studiul optim pentru toți elevii.

5.2. Specificul procesului de evaluare criterială prin descriptori în clasele I-IV

Schimbările majore produse în ultimele decenii în domeniul evaluării în învățământul primar din Republica Moldova au avut drept scop ameliorarea și optimizarea predării și învățării pentru a pregăti tinerii de mâine pentru viață.

Cea mai importantă modificare vizează înlocuirea notelor cu calificative.

Evaluarea criterială prin descriptori reprezintă un sistem de eficientizare permanentă și diferențiată a predării, învățării și evaluării, stabilite de *Metodologia privind de evaluarea criterială prin descriptori*, care „aplicată sistematic pe parcursul activităților de învățare, transversal și longitudinal, va asigura acel element de marketing pe care îl așteaptă societatea de la școala modernă” [Marin 2015, p. 282].

Criteriile de evaluare constituie sisteme de calități importante care se regăsesc în produsele învățării. Sintagma „criterii de evaluare” se utilizează doar de cadrele didactice, la scrierea rapoartelor, lucrărilor metodice. Criteriile de evaluare se anunță anticipat elevilor în formă de criterii de succes, formulate în limbaj accesibil, pe scurt, folosind verbe, de obicei, la persoana I singular (citesc cursiv, fluid textul) [*Curriculum Național...*, p. 203].

Descriptorii reprezintă criterii calitative de evaluare care descriu modul de manifestare a competențelor elevului și permit determinarea gradului de realizare a acestora (minim, mediu, maxim); constituie indicatori operaționali direct observabili în comportamentul performanțial al elevilor și la nivelul rezultatelor și produselor activității concrete a acestora [*Metodologia...*, p. 6, 7].

Astfel, descriptorii generali pentru învățământul primar descriu modul de manifestare a competențelor elevului în procesul realizării finalităților curriculare pe două dimensiuni intercondiționate:

- dimensiunea cumulativă vizează performanțele elevilor la disciplinele școlare și permite atribuirea calificativelor²⁵: foarte bine, bine, suficient;
- dimensiunea formativă vizează comportamentul performanțial al elevului și permite stabilirea nivelului de performanță: independent, ghidat de învățător, cu mai mult sprijin.

Descriptorii, în plan concret, particular, într-o situație evaluativă concretă, se raportează la produsele în care se materializează competența evaluată.

Produsul școlar reprezintă un rezultat școlar proiectat pentru a fi realizat de către elev și măsurat, apreciat de către cadrul didactic, elevul însuși, colegii și, eventual, părinții.

Listele produselor școlare evaluabile pentru fiecare *competență specifică, unitate de învățare*, sunt trecute în *Curriculum Național* la aria curriculară *Limbă și comunicare*, iar criteriile de evaluare a acestora – în *Metodologia privind de evaluarea criterială prin descriptori*.

²⁵Calificativ – formă convențională ce exprimă nivelul de congruență dintre performanța școlară a copilului și competențele curriculare, iar modalitatea de codare nu este cifrică, ci una bazată pe formulări lingvistice.

Descriptorii oferă reperele de evaluare cantitativă și calitativă a produsului realizat de elev în corelație directă cu o competență; descriptorii sunt referențialul operațional, normativ la care se raportează performanțele elevului ([Pânișoară *et alii*, vol I, p. 531]).

Astfel, o competență poate fi evaluată prin mai multe produse:

Competența specifică 1. Receptarea mesajului oral în situații de comunicare, manifestând atitudine pozitivă, atenție și concentrare	Răspunsul la întrebări
	Ascultare activă
	Lectura imaginii
Competența specifică 2. Producerea mesajului oral, demonstrând abordare eficientă în diferite contexte de comunicare	Prezentarea orală
	Dialogul oral
	Opinia mea
Competența specifică 3. Receptarea textelor literare și nonliterare prin tehnici de lectură adecvate, dând dovadă de citire corectă, conștientă, cursivă și expresivă	Textul citit la prima vedere
	Poezia recitată
	Planul de idei
Competența specifică 4. Producerea de mesaje scrise în situații de comunicare, demonstrând tendințe de autocontrol și atitudine creativă	Scrisul
	Mesajul electronic scris
	Compunerea (scris)
Competența specifică 5. Aplicarea elementelor de construcție a comunicării în mesajele emise, manifestând tendințe de conduită autonomă	Sensul cuvântului
	Partea de vorbire
	Partea de propoziție
Competența specifică 6. Gestionarea experiențelor lectorale în contexte educaționale, sociale, culturale, dând dovadă de interes și preferințe pentru lectură	Prezentarea unei cărți citite
	Agenda de lectură
	Prezentarea unui text cunoscut

5.3. Tipuri de evaluare din perspectiva ECD

În funcție de momentul unui act evaluativ, într-un parcurs de învățare²⁶, se disting, trei tipuri de evaluare:

- evaluarea inițială/predictivă;
- evaluarea formativă/continuă;
- evaluarea sumativă/finală (cf. [Șova *et alii*, p. 41-43]).

Evaluarea *inițială* (EI) are loc la începutul unui program de instruire (începutul unui ciclu curricular, al unui ciclu școlar, al unui an școlar sau semestru, al unei unități de învățare). Are funcție diagnostică, scopul fiind cunoașterea stadiului inițial de la care se pleacă în abordarea secvențelor de instruire, dar și o funcție prognostică, prin proiectarea eficientă, realistă, a conținuturilor noii materii. Acest tip de evaluare are următorul specific:

- se proiectează la nivel de lungă și de scurtă durată: la debutul anului școlar și la începutul unităților de învățare (modulelor); eventual – la început de semestru; este precedată de activități evocative;
- se raportează la finalitățile curriculare însușite anterior, determinate ca preacizii necesare pentru succesul elevilor în noul parcurs de învățare;
- este de tip formator – mare caracter reflexiv și creează elevilor condiții de autoevaluare și autoreglare a învățării;
- este ghidată de învățător, care își asumă responsabilitatea remedierii rapide, corectării parcursului de învățare al elevului prin combaterea și prevenirea dificultăților;

²⁶O tipologie exhaustivă a evaluării a se vedea în [Șova *et alii*, p. 25-28].

– poate fi non-instrumentală, dar și instrumentală – pe baza unor instrumente de evaluare alese în funcție de contextul specific: probă orală, scrisă, test, interogare evaluativă.

Evaluarea *formativă* (EF) este descrisă drept un proces ce are loc ca urmare a unei secvențe de predare-învățare. Scopul ei este de a aprecia, prin utilizarea „instrumentelor de colectare a informațiilor”, gradul de realizare a obiectivelor de învățare la momente predeterminate în secvența didactică. Învățătorul va judeca dacă elevii au atins sau nu nivelul dorit în acest stadiu al instruirii. Este vorba despre informații cantitative, care încearcă să-i arate învățătorului dacă elevii au nevoie de „instrucțiuni corective”.

În cadrul strategiei de evaluare formativă, se diferențiază trei tipuri de evaluare formativă:

Evaluarea formativă		
instrumentală		non-instrumentală
în etape (EFE)	punctuală (EFP)	interactivă (EFI)
<ul style="list-style-type: none"> – se proiectează la nivel de lungă și de scurtă durată; – se raportează la câteva dintre unitățile de competență; – presupune valorificarea produselor selectate în corespundere cu unitățile de competențe vizate, – are caracter reflexiv și creează elevilor condiții de autoevaluare și autoreglare a învățării; – este ghidată de învățător pe baza criteriilor, cu utilizarea cuvintelor încurajatoare; – rezultatele elevilor se înregistrează în catalog; – asigură „pregătirea” evaluării sumative la finele parcursului de învățare. 	<ul style="list-style-type: none"> – se proiectează la nivel de scurtă durată; – se raportează la o unitate de competență; – se realizează pe bază de instrumente și presupune valorificarea unuia sau a câtorva produse selectate pentru unitatea de competență vizată; – este de tip reflexiv și creează elevilor condiții de autoevaluare și autoreglare a învățării; – este ghidată de învățător pe baza criteriilor de succes pentru produsul respectiv. 	<ul style="list-style-type: none"> – se proiectează la nivel de scurtă durată; – se raportează la obiectivele lecției; – este o activitate de tip feedback; – este ghidată de către învățător pe baza criteriilor de succes pentru produsul respectiv, cu utilizarea cuvintelor încurajatoare.

Evaluarea sumativă (ES) la sfârșitul unității de învățare:

- se proiectează la nivel de lungă și de scurtă durată;
- se raportează la unitățile de competență stipulate pentru unitatea respectivă;
- este instrumentală, elevii fiind conștienți de demersurile evaluative întreprinse;
- se realizează pe bază de instrumente: test, probă (orală, scrisă sau practică);
- este ghidată de învățător, care își asumă responsabilitatea „pregătirii” elevului prin evaluări formative,
- prevede apreciere în baza grilei procentuale.

Evaluările elevilor sunt înregistrate prin utilizarea criteriilor de evaluare, a descriptorilor și a calificativelor:

Disciplina școlară	Evaluarea inițială	Evaluarea formative	Evaluarea sumativă
	fără calificative		calificativele se trec în catalog
Limba și literatura română	Criterii și descriptori	Criterii și descriptori	Criterii și descriptori

Calificativele se acordă la evaluările sumative, la sfârșit de modul și la final de an școlar. Pentru stabilirea calificativului la proba de evaluare sumativă în clasele a II-IV-a, se aplică următoarea grilă:

100% – 90%	FOARTE BINE
89% – 65%	BINE
64% – 34%	SUFICIENT
33% – 1%	RECUPERARE

Această procedură este valabilă pentru probele de evaluare sumativă orală și scrisă.

Rezultatele școlare semestriale și anuale ale elevilor se stabilesc ca medii semestriale, respectiv anuale, și se exprimă, în funcție de disciplină și clasă, prin calificativele semestriale/anuale sau descriptorii semestriali/anuali.

5.4. Metode tradiționale și alternative de evaluare a rezultatelor școlare la disciplina *Limba și literatura română*

Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptori orientează cadrele didactice spre utilizarea metodelor tradiționale de evaluare (teste docimologice, probe orale, scrise, practice), fără a neglija metodele alternative (portofoliul, proiectul, autoevaluarea)²⁷.

Metodele utilizate în evaluarea performanțelor școlare sunt: orale, scrise și practice²⁸.

Verificările orale constau în realizarea unei conversații prin care învățătorul urmărește identificarea cantității și calității instrucției.

Probe orale:

- Conversația de verificare (prin întrebări și răspunsuri);
- Interviu, proba cu suport vizual;
- Povestirea (repovestirea);
- Descrierea;
- Completarea unor dialoguri incomplete;
- Chestionarea.

Conversația este metoda tradițională care constă în „valorificarea didactică a întrebărilor și răspunsurilor; ea se mai numește și „metoda interogativă” și are un rol preponderent în practica didactică a studierii limbii și literaturii române”. Ea poate fi individuală, frontală sau combinată.

²⁷Practici și referențiale posibile pentru evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar a se vedea [Marin 2015, p. 281].

²⁸Pentru a urmări *Taxonomia metodelor de evaluare* a se vedea [Șova et alii, p. 73].

Avantaje	Dezavantaje
<ul style="list-style-type: none"> – comunicarea eficientă între învățător și elev; – feedbackul este mult mai rapid. 	<ul style="list-style-type: none"> – starea psihică a educaților periclitează obiectivitatea ascultării; – nu toți elevii pot fi evaluați, ascultarea fiind realizată prin sondaj.

Chestionarea orală este un instrument tradițional de evaluare, ce constă într-o conversație individuală, frontală sau combinată, ce are ca scop evidențierea volumului și a calității cunoștințelor, priceperilor și a deprinderilor dobândite de elevi într-o perioadă de timp.

Avantaje	Dezavantaje
<ul style="list-style-type: none"> – permite o verificare directă a cunoștințelor de specialitate, pe fondul unei comunicări totale, semantică și ecosemantică; – stimulează dezvoltarea exprimării orale fluente a elevilor; – permite corectarea din mers a potențialelor erori în alcătuirea răspunsurilor; – încurajează elevii să depășească eventualele blocaje ce pot apărea, prin formularea de întrebări suplimentare; – permite o cuantificare și o notare imediată a răspunsurilor, eventual motivată elevilor. 	<ul style="list-style-type: none"> – poate fi evaluat un număr relativ mic de elevi; – riscă să asiste pasivi unii elevi; – emoționează elevii mai sensibili să răspundă în fața profesorului și întregii clase; – nu pot fi controlate reacțiile profesorilor la unele răspunsuri nedorite, simpatia sau antipatia față de unii elevi etc.

Probele scrise reprezintă un alt instrument tradițional de evaluare, utilizat și acum pe scară largă.

Avantaje	Dezavantaje
<ul style="list-style-type: none"> – permite evaluarea mai multor elevi și a unui volum mai mare de cunoștințe, deprinderi și priceperi; – este obiectivă, presupune existența unor bareme de notare, corectare, ceea ce diminuează subiectivitatea corectorului; – permite elevilor să-și dozeze, după necesități, timpul de lucru, să revină asupra răspunsurilor; – permite o distribuție mai echitabilă a sarcinilor de lucru pentru fiecare elev. 	<ul style="list-style-type: none"> – nu permit feedbackul imediat; – elevul nu poate fi ajutat să depășească blocajul în timp util; – aceste probe, de multe ori, sunt orientate spre reproducerea unor cunoștințe memorate mecanic.

[Ilie, p. 189].

Printre metodele scrise, utilizate la evaluarea competențelor specifice formării competențelor ortografie ale elevilor, se numără: copierile, transcrierile și dictările.

Testul este o metodă de verificare a cunoștințelor; este o probă complexă, care acoperă o arie mare de conținuturi; asigură o măsurare mai exactă a performanțelor de care sunt capabili elevii; permite stabilirea unor criterii de notare standard; prezintă un grad sporit de obiectivitate.

Testele îndeplinesc mai multe funcții:

- identifică nivelul de pregătire a elevilor;
- evaluează eficiența predării și a demersului educațional în general;
- diagnostichează dificultățile și insuccesele în predare;
- selectează accesarea pe trepte superioare ale instruirii și certificării.

În calitatea lor de măsurare a rezultatelor școlare, în literatura de specialitate, se precizează mai multe tipuri de teste. Elaborarea testelor este o activitate complexă, ce presupune prezentarea conținutului ce trebuie verificat, analiza conținutului materiei ce trebuie verificată etc.²⁹

Remarcăm faptul că „un bun test pedagogic nu urmărește numai verificarea informației acumulate de elevi, ci și capacitatea acestora de a folosi cunoștințele asimilate deja în situații variate” [Ilie, p. 467].

²⁹Precizări cu privire la conceptul de test, clasificarea testelor, construirea și administrarea, matricea de specificații a se vedea în [Șova *et alii*, p. 87-116].

Numele și prenumele: _____ clasa I „ _____ ”

Data: _____

Dictare

Handwriting practice lines consisting of two sets of three horizontal lines (top solid, middle dashed, bottom solid) with slanted vertical lines for letter height guidance.

L 0
1 2
3 4
5 6
7 8
9 10
11 12
13 14
15

2. Scrie câte un nume pentru fiecare copil prezentat în imaginile de mai jos.

Handwriting practice lines and illustrations of children:

- Illustration of a boy thinking, with a pencil and an open book.
- Illustration of a girl sliding down a snowy slope.
- Illustration of a boy writing in a notebook.
- Illustration of a girl sitting on the floor reading a book.

L 0
1 2
3 4

3. Colorează bulina corespunzătoare imaginilor denumite prin cuvinte care au două silabe.

Illustrations of objects and children, each with a circle below it for coloring:

- A wooden house.
- A butterfly.
- A boy reading a book.
- A red balloon.
- A cup of coffee.

L 0
1 2
3 4

4. Desparte în silabe și reprezintă grafic.

Illustrations of objects with lines below them for syllable division and graphic representation:

- A drum.
- A baseball cap.
- A table.
- A head of lettuce.

L 0
1 2
3 4

5. Colorează bulina corespunzătoare locului sunetului [s].

		
_____	_____	_____
○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○

L 0
1 2
3

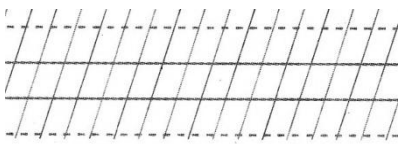
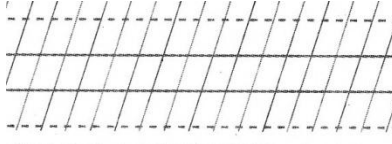
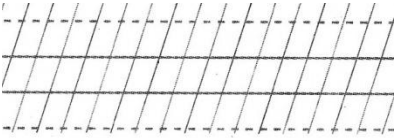
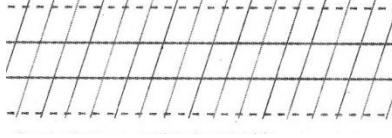
6. Unește cuvintele cu același înțeles:

locuință	clar
stea	motan
cotoi	casă
citeț	astru

→

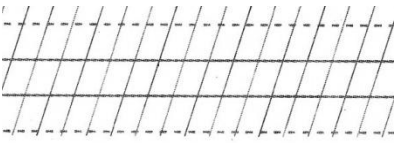
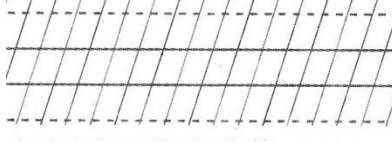
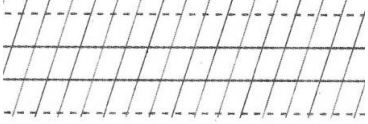
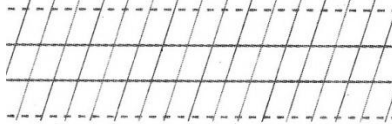
L 0
1 2
3 4

7. Eu scriu una, tu scrii multe:

mamă		ramură	
caiet		lacrimă	

L 0
1 2
3 4

8. Compune cuvinte folosind silabele date:

na, ca		A, ri, u, ca	
ca, e, ri		men, Car	

L 0
1 2
3 4

9. Ordonează cuvintele și apoi transcrie propoziția obținută :

ac, Mama, un, are, mare.

L 0
1 2
3 4

10. Transcrie propoziția corect, separând cuvintele:

Sorinaareosanienuă.

L 0
1 2
3 4
5 6

A acumulat _____ din 52 puncte

Matricea de specificații

Conținut de învățare / Domenii cognitive	Itemii	Total
Cunoaștere și înțelegere	I3: Colorarea bulinei corespunzătoare imaginilor ce denumesc cuvinte cu două silabe. I4: Despărțirea în silabe și reprezentarea grafică a cuvântului. I5: Colorarea bulinei corespunzătoare locului sunetului [s].	10 puncte (19 %)
Aplicare	I1: Scrierea propozițiilor după dictare cu literele studiate: a-s. I2: Scrierea a câte un nume pentru fiecare copil prezentat în imagini. I6: Trasarea corespondenței între cuvintele cu același sens. I7: Transformarea cuvintelor de la singular la plural.	26 puncte (50 %)
Integrare	I8: Compunerea cuvintelor folosind silabele date. I9: Ordonarea cuvintelor și transcrierea propoziției obținute. I10: Transcrierea propoziției corect, separând cuvintele.	16 puncte (31 %)
Total	10 itemi (100%)	52 puncte (100 %)

Indicații pentru acordarea punctajului

Câte 1 punct:

I1 – pentru fiecare cuvânt scris corect; pentru scrierea literei majuscule la început de propoziție; pentru semnul de punctuație la sfârșit de propoziție;

I2 – pentru fiecare nume de copil scris corect;

I3, I5 – pentru fiecare colorare corespunzătoare cerințelor indicate;

I4 – pentru fiecare reprezentare grafică corectă a cuvintelor;

I6 – pentru fiecare alegere corectă a cuvintelor cu același sens;

I7 – pentru fiecare cuvânt scris corect;

I8 – pentru fiecare cuvânt compus corect;

I9 – pentru aranjarea logică a cuvintelor într-o propoziție și scrierea corectă a cuvintelor, respectarea semnelor de punctuație;

I10 – pentru separarea și scrierea corectă a cuvintelor din propoziție, respectarea semnelor de punctuație.

Dictare:

A nins. O sanie urca alene colnicul. Ce minunată e iarna!

Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptori orientează cadrele didactice spre utilizarea și a metodelor alternative (portofoliu, proiectul etc.):

Proiectul presupune o activitate complexă, în urma căreia se obține un produs ce poate fi evaluat. Activitatea are la bază o temă și o bibliografie și se poate desfășura individual sau pe echipe, într-un interval de timp mai mare.

Ioan Cerghit consideră că proiectul se distinge ca o metodă globală, cu un caracter interdisciplinar; „este o metodă excelentă de testare a capacităților intelectuale și a aptitudinilor creatoare ale acestora” [Cerghit, p. 256].

Este, în mod special, o metodă pentru elevii din ciclul gimnazial, dar care se poate aplica și în ciclul primar, printr-o serie de elemente pregătitoare:

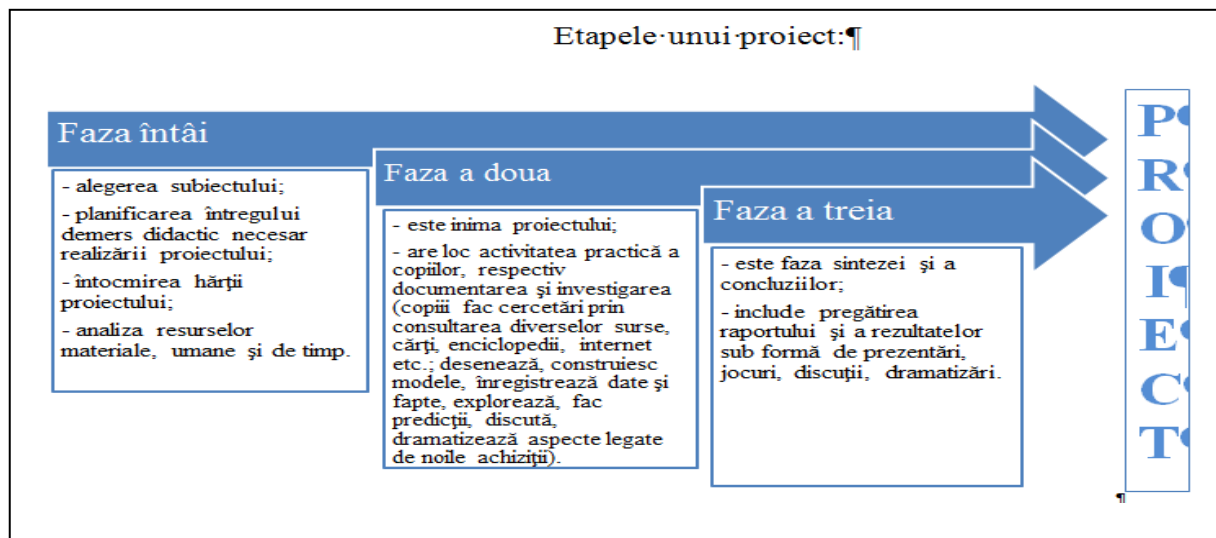
Astfel, elevii pot fi învățați:

- să-și împartă sarcinile în cadrul unei echipe;
- să utilizeze datele obținute din diferite surse;
- să distingă elementele proiectului (tema, subiectul, motivarea alegerii, ideile principale ale proiectului, interesul pe care îl suscită, materialele folosite, bibliografia etc.) prin care se pregătește învățarea prezentării produsului respectiv.

Există mai multe tipuri de proiecte:

de tip constructiv	apreciativ	de tip problemă	de învățare
este îndreptat spre:			
<ul style="list-style-type: none"> – valorificarea cunoștințelor; – manifestarea creativității; – sinteza și conceptualizarea produsului; – producerea/ construirea/ realizarea a ceva; – demonstrarea unui produs finit, de regulă funcțional și estetic. 	<ul style="list-style-type: none"> – examinarea multiaspectuală a unui produs sau a unei serii de produse; – dezvoltarea competenței de evaluare obiectivă a produselor (materiale, instrumente, produse publicitare etc.); – exprimarea unui punct de vedere argumentat, susținut de rezultatele aprecierii. 	<ul style="list-style-type: none"> – observarea problemelor reale în domeniul de aplicare; – dezvoltarea gândirii critice, divergente, a flexibilității cognitive în soluționarea problemelor; – identificarea alternativelor în soluționarea problemelor; – formularea concluziilor și a recomandărilor. 	<ul style="list-style-type: none"> – exersare, dacă este vorba de o operație mecanică/ manuală; – aplicarea unei tehnici de memorare sau asimilare a informației; – reflecție asupra procesului; – demonstrarea rezultatului; – comentarii orale despre proces.

(apud [Cartaleanu *et alii*, 2021, p. 37-38]).

Portofoliul este un instrument complex de evaluare prin intermediul căruia se adună toate rezultatele unui elev obținute printr-o varietate de metode și tehnici de evaluare. Răspunde obiectivelor transcurriculare, deoarece în conținutul său se pot oglindi mai multe laturi ale personalității elevului.

La clasele I-IV, conținutul unui portofoliu ar putea consta în rezultatele elevului în urma aplicării metodelor tradiționale de evaluare (probe orale, lucrări scrise, teme etc.).

În literatura de specialitate, se identifică următoarele tipuri de portofolii:

- de prezentare sau introductiv (ce conține o selecție a celor mai valoroase lucrări ale elevului respectiv);
- de progres sau de lucru (ce conține toate elementele desfășurate de-a lungul unei activități);
- de evaluare (ce conține obiectivele, strategiile și instrumentele evaluării, tabelele de rezultate etc.) (cf. [Ilie, p. 198]).

Avantaje	Dezavantaje
<ul style="list-style-type: none"> – permite aprecierea și evaluarea unor lucrări care în mod normal sunt trecute cu vederea/ subapreciate; – dezvoltă capacitatea de autoevaluare a elevului; – încurajează creativitatea elevului, diversificarea deprinderilor și a abilităților exersate, ca și implicarea lui în propria evaluare; – evită stresul obișnuit în cazul unor forme tradiționale; – poate fi de real folos în evaluarea elevilor cu inteligența vizuală, muzicală, naturistă, kinestezică. 	<ul style="list-style-type: none"> – este cel mai greu de evalua; – necesită timp îndelungat în elaborare; – solicită un barem strict, dificil de alcătuit.

[*ibidem*, p. 200].

Portofoliile au o însemnătate aparte în cadrul metodelor de evaluare, prin aceea că oferă atât cadrului didactic, cât și celorlalți factori interesați (părinți, elevi), o imagine completă și elocventă despre ceea ce știe să facă elevul, despre ceea ce este și ce poate el deveni. Astfel, elevul poate discuta cu învățătorul despre calitățile, defectele și posibilitățile de îmbunătățire a rezultatelor sale, pornind de la o bază concretă; părinții pot cunoaște progresul făcut de elev, ca și atitudinea sa față de anumite activități; elevii înșiși își pot urmări propriul progres, învățând, astfel, să se autoevalueze corect.

Printre alte procedee și instrumente de evaluare remarcăm *jurnalul reflexiv*, *tehnica 3/2/1*, *RAI* (răspunde, aruncă, interoghează), *hărți conceptuale*, *posterul*, *colajul*, *turul galeriei* etc.³⁰

Evaluarea reciprocă implică activ elevul în procesul de evaluare a performanțelor școlare, a colegilor, contribuind la formarea competențelor respective.

Autoevaluarea reprezintă un complex de strategii care au ca scop educarea capacității elevilor de a se autocontrola și autoaprecia, atât în raport cu sine, cât și cu membrii grupului din care fac parte.

Autoevaluarea oferă elevilor încredere în sine și îi motivează pentru îmbunătățirea performanțelor școlare.

Învățătorul claselor primare trebuie să ajute elevii să-și dezvolte capacitățile autoevaluative, astfel încât aceștia să fie capabili să-și compare nivelul la care au ajuns cu

³⁰Cf. [Cerghit; Nastas *et alii*; Oprea; Popa *et alii*].

obiectivele, competențele și standardele educaționale și să-și impună un program propriu de învățare.

Activități de învățare:

– **teoretice**

1. Definiți conceptul de *evaluare*.
2. Descrieți tipurile de evaluări.
3. Analizați un test de evaluare propus pentru *Evaluarea națională* în clasa a IV-a.
4. Distingeți etapele de realizare a unui proiect.
5. Selectați 4-5 cuvinte încurajatoare, alcătuind situațiile de predare-învățare

– **experiențiale**

1. Propuneți 2-3 metode de evaluare utilizate la orele de *Limba și literatura română*.
2. Numiți câte 2 produse curriculare pentru evaluarea competențelor specifice
3. Prezentați într-un tabel sinoptic evoluția criteriilor produselor curriculare de la o clasă la alta.

Model:

Lectura imaginii			
Clasa I-a	Clasa a II-a	Clasa a III-a	Clasa a IV-a
1. Numesc ghidat obiecte, acțiuni din imagine. 2. Formulez propoziții. 3. Respect ordinea ideilor.	1. Numesc obiecte și acțiuni din imagine. 2. Alcătuiesc propoziții simple. 3. Expun clar fiecare gând. 4. Intitulez ghidat imaginea.	1. Numesc obiecte și acțiuni din imagine. 2. Alcătuiesc propoziții dezvoltate. 3. Expun coerent și clar fiecare gând. 4. Intitulez potrivit imaginea.	1. Descriu obiecte, acțiuni, impresii și senzații din imagine. 2. Explic situarea în timp și în spațiu. 3. Alcătuiesc enunțuri creative. 4. Expun coerent și clar fiecare gând. 5. Intitulez creativ imaginea.

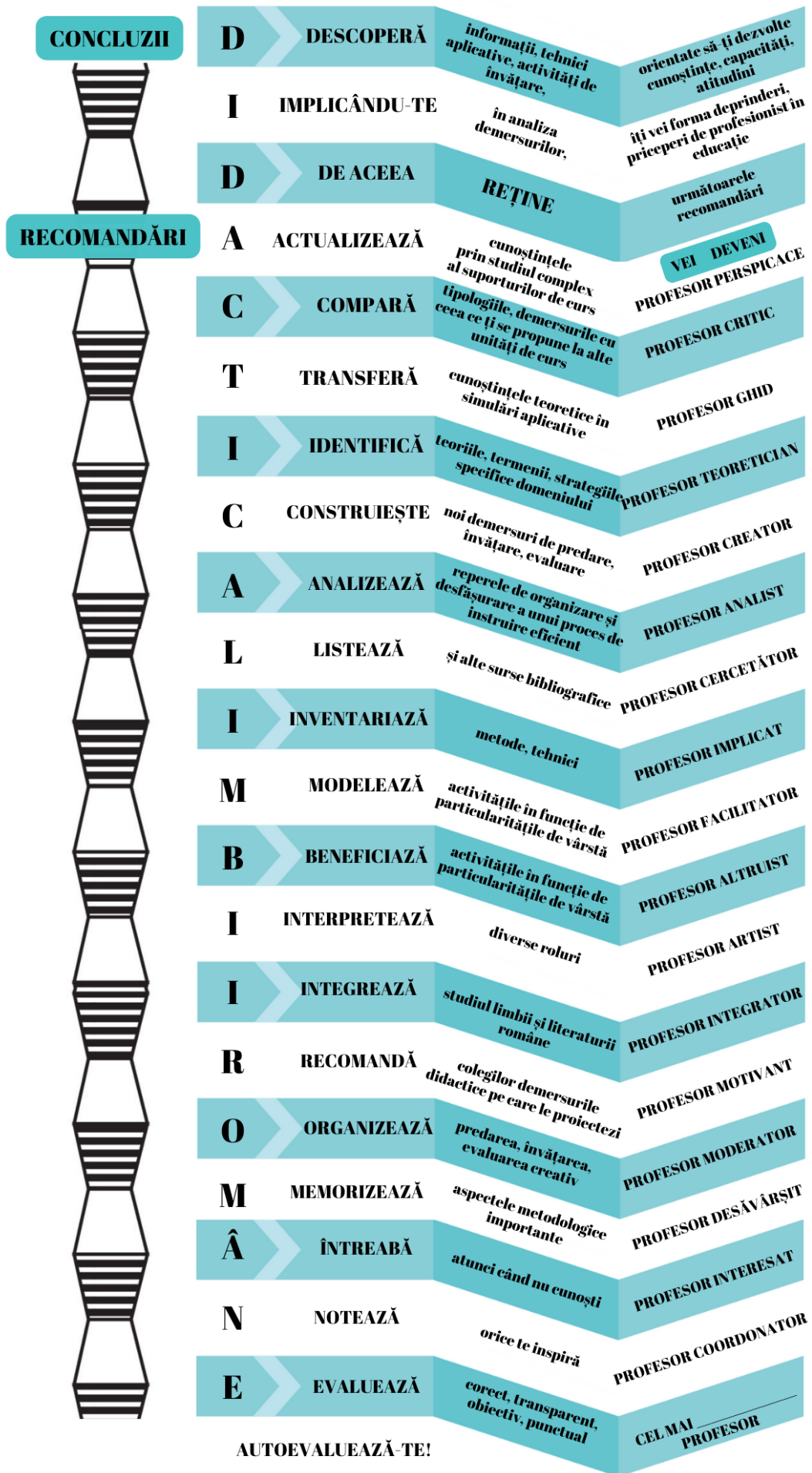
4. Formulați 2-3 itemi la nivelul de cunoaștere și înțelegere pentru un text pe care l-ați propune pentru o probă de evaluare.

5. Redactați un test de evaluare sumativă pentru o unitate de învățare din clasa a III-a, propunând un barem de corectare și de convertire a punctajului în calificativ.

Studiul individual

1. Organizați portofoliul pentru unitatea de curs *Didactica limbii române II*, sintetizând note de curs, proiecte didactice, alte tipuri de activități de învățare.

2. Sistematizați, într-un organizator grafic, competențele specifice profesionale formate/dezvoltate la unitatea de curs, corelându-le cu unitățile de competențe, unitățile de conținut, activitățile de învățare, produsele curriculare.

Bibliografie

- ANTON, I., *Metodica limbii române în învățământul primar*, Arad, Multimedia, 1998.
- BĂRBULESCU, G.; BEȘLIU, D., *Metodica predării limbii și literaturii române în învățământul primar*, București, Editura Corint, 2009.
- BERCA, I., *Metodica predării limbii române (citit-scris, citire)*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1964.
- BIDU-VRÂNCEANU, A.; CĂLĂRAȘU, C.; IONESCU-RUXĂNDOIU, L.; MANCAȘ, M.; PANĂ DINDELEGAN, G., *Dicționar de științe ale limbii*, București, Editura Nemira, 2001.
- BÎRCA, D., *Activități transdisciplinare în clasele primare. Ghid metodic pentru cadrele didactice*, Bălți: S.n., 2020.
- BOCOȘ, M.-D., *Instruirea interactivă*, Iași, Editura Polirom, 2013.
- BURUIANĂ, M.; ERMICIOI, A.; COTELEA, S., *Limba și literatura română*, manual pentru clasa a III-a, Chișinău, Editura Știința, 2020.
- BURUIANĂ, M.; ERMICIOI, A.; SLAVU, P.-V.; DRAGOMIR, C., *Abecedar*, manual de limba și literatura română pentru clasa I, partea I, Chișinău, Editura Știința, 2023.
- Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi*// <https://www.isjcta.ro/wp-content/uploads/2013/06/Cadrul-European-Comun-de-Referinta-pentru-limbi.pdf> [CERL]
- CARTALEANU, T.; COSOVAN, O.; ZGARDAN-CRUDU, A.; BOLOGAN, V.; SUFF, E.; BOZ, O.; *Demersul didactic la limba și literatura română în gimnaziu: proiectarea explicită. Auxiliar didactic pentru studenți, masteranzi, profesori*, Chișinău, Editura Arc, 2017.
- CARTALEANU, T., *Dictarea în școală: formarea și evaluarea competențelor*, Chișinău, Editura Arc, 2014.
- CARTALEANU, T., *Expunerea: exersare și evaluare*, Chișinău, Editura Arc, 2016.
- CARTALEANU, T.; COSOVAN, O. ș.a., *Formarea de competențe prin strategii didactice interactive*, Chișinău, C. E. Pro Didactica, 2008 // <http://prodidactica.md/wp-content/uploads/2020/03/Gandirea-Critica.pdf>
- CARTALEANU, T.; COSOVAN, O., *Proiectul și portofoliul în formarea competenței de gândire critică*, Chișinău, Pro Didactica, 2021.
- CERGHIT, I., *Metode de învățământ*, Iași, Editura Polirom, 2006. ISBN: 973-46-0175-X
- CIOLAN, L., *Învățarea integrată. Fundamente pentru un curriculum transdisciplinar*, Iași, Editura Polirom, 2008.
- Codul Educației*// <https://mecc.gov.md/ro/content/codul-educatiei-0>
- CORNEA, P., *Introducere în teoria lecturii*, Iași, Editura Polirom, 1998.
- CORNIȚĂ, G., *Metodica predării și învățării limbii și literaturii române*, Baia-Mare, Editura Umbria, 1993.
- COSTEA, O., *Didactica lecturii. O abordare funcțională*, Iași, Editura Institutul European, 2006.
- CRISTEA, S., *Dicționar de pedagogie*, Chișinău, Editura Litera Educațional, 2002.
- CRĂCIUN, C., *Metodica predării limbii române la clasele I-IV* Chișinău: Ed. EMIA, Deva, 2010.
- CUCOȘ, C., *Pedagogie*, ed. a III-a, Iași, Editura Polirom, 2014.
- Curriculum Național. Învățământul primar*. Chișinău, Editura Lyceum, 2018.
- DĂNILĂ, I.; ȚARĂLUNGĂ, E., *Lecția – activitate-lecție, în evenimente: ghid de proiectare*, Bacău, Egal, 2020.
- DOTTRENS, R., *A educa și a instrui*, București, EDP, 1970.

EFTENIE, N., *Introducere în metodică studierii limbii și literaturii române*, Pitești, Editura Paralela 45, 2008.

Evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar, clasa a II-a, Chișinău, 2017// https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_ecd_cl_ii_16-01-2018.pdf

FAGUET, E., *Arta de a citi*, București, Editura Albatros, 1993.

Ghid de implementare a Curriculumului Național. Învățământ primar, Chișinău, Editura Lyceum, 2018.

GOIA, V., DRĂGĂTOIU, I. *Metodica predării limbii și literaturii române*. București, Editura Didactică și Pedagogică, 1995.

GONDIU, E., *Didactica în prezentare grafică (scheme reper)*, Chișinău, Editura ARC, 1997.

D'HAINAUT, L., *Programe de învățământ și educație permanentă*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1981.

HYBELS, S.; WEAVER, R. L., *Communicating effectively*, 4 th. ed., New York, McGraw-Hill Co., 1995.

ILIE, Em., *Didactica limbii și literaturii române*, Iași, Editura Polirom, 2014.

IONESCU, M., BOCOȘ, M., *Tratat de didactică modernă*, Pitești, Editura Paralela 45, 2017.

IONESCU, M.; RADU, I. (coord.); BOCOȘ, M.; CHIȘ, V., FERENCZI, I; PREDĂ, V., *Didactica modernă*, ed. a 2-a, rev., Cluj-Napoca, Dacia, 2001.

LAZĂR, Ad., *Limba și literatura română pentru învățământul primar: studii de metodică*, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2018.

MARIN, M. *Evaluarea criterială prin descriptori – un element de marketing pentru școala modernă*, in *Școala modernă: provocări și oportunități*. Materialele Conferinței Științifice Internaționale, 5-7 noiembrie 2015, Chișinău, IȘE, 2015.

MARIN, M.; STATE, D.; NICULCEA, T., *Limba și literatura română*, manual pentru clasa a II-a, Chișinău, Editura Cartier Educațional, 2019// <https://ctice.gov.md/manuale-scolare/>

MARIN, M.; NICULCEA, T., *Limba și literatura română*, manual pentru clasa a IV-a, ed. a IV-a, actualizată, Chișinău, Editura Cartier Educațional, 2020.

Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptori, 2019 // https://mecc.gov.md/sites/default/files/mecd_1-4_15.11.2019_site.pdf.

MOLAN, V., *Didactica disciplinelor „Comunicare în limba română” și „Limba și literatura română” din învățământul primar*, ed. rev., București, Editura Miniped, 2014.

NASTAS, S.; PISĂU, A.; HÎNCU, I.; SÎRBU, M., *Ghid metodologic: instrumente de implementare a tehnologiilor în învățământul general*, Chișinău, 2018 // https://ise.md/uploads/files/1548841870_nastas.pdf

NEACȘU, I., *Metode și tehnici de învățare eficientă. Fundamente și practici de succes*, Iași, Editura Polirom, 2015.

NICULCEA, T., MARIN, M., *Limba română: Cartea de lectură*, clasa a 3-a, Chișinău, Editura Cartier, 2007.

NOREL, M., *Didactica limbii și literaturii române pentru învățământul primar*. București, Editura Art, 2010.

OPREA, C., *Strategii didactice interactive*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 2006.

PAMFIL, A., *Limba și literatura română în gimnaziu. Structuri didactice deschise*, ed. a II-a, Pitești, Editura Paralela 45, 2008.

PAMFIL, A., *Limba și literatura română în școala primară. Perspective complementare*, ed. a II-a, Pitești, Editura Paralela 45, 2009.

PARFENE, C., *Metodica studierii limbii și literaturii române în școală*, Iași, Editura Polirom, 1999.

PAVELESCU, M., *Metodica predării limbii și literaturii române*, București, Editura Corint, 2010

PÂNIȘOARĂ, I-O., MANOLESCU, M., *Pedagogia învățământului primar și preșcolar*, vol. I-II, Iași, Editura Polirom, 2019.

PÂSLARU, V., *Introducere în teoria educației literar-artistice*, Chișinău: Museum, 2001.

POPA, V.; CODREANU, A.; STANȚIERU, S.; LACUSTA, E., *Limba și literatura română. Scenarii didactice*, Chișinău, Editura Lyceum, 2020.

SÂMIHĂIAN, FL., *O didactică a limbii și literaturii române. Provocări actuale pentru profesor și elev*, București, Editura Art, 2014.

SECRIERU, M., *Didactica limbii române*, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2003.

STOICA, A (coord.), *Evaluarea curentă și examenele. Ghid pentru profesori*, București, PRO GNOSIS, 2001//https://www.researchgate.net/publication/367545501_Evaluarea_curenta_si_examenele_Ghid_pentru_profesori

ȘEPTELICI, A., *Limba și literatura română în clasele I-IV. Ghid metodologic*. Chișinău, Editura Tipografia Reclama S A, 2009. ISBN 978-9975-105-32-3

ȘERDEAN, I., *Didactica limbii și literaturii române în învățământul primar*. București, Editura Corint, 2007.

ȘOVA, T.; PUTINĂ, D., *Evaluarea în învățământ: suport de curs*, Bălți, S.n., 2017//http://dspace.usarb.md:8080/jspui/bitstream/123456789/5071/1/Evaluarea_Suport_Sova.pdf

VÎLCU, M., *Educația literar-artistică și lingvistică a elevilor prin valorificarea lecțiilor netradiționale*// <http://dir.upsc.md:8080/xmlui/handle/123456789/2698?show=full>

MODEL PROIECT DE LUNGĂ DURATĂ

„APROBAT” _____
Director, _____ (nume, prenume)
____ ianuarie, 20__

„COORDONAT” _____
Director adjunct, _____ (nume, prenume)
____ ianuarie, 20__

PROIECT DIDACTIC DE LUNGĂ DURATĂ

la **S.04.0.024, DIDACTICA LIMBII ROMÂNE II**

Specialitatea: *Învățământ primar*, calificarea: *Învățător*, grupa ____
Anul de studii 20__ - 20__

Profesor: _____, grad didactic

Discutat și recomandat pentru aprobare la ședința Comisiei metodice

Proces-verbal nr. ____ din ____ ianuarie 20__

Șefa Comisiei metodice: _____ (nume, prenume)

I. Date generale

Domeniul general de studii 11310 *Învățământ primar*

Denumirea specialității/calificării *Învățător*

Statutul disciplinei *obligatoriu/de specialitate*

Integrarea unități de curs în programul de studii

Proiectul didactic de lungă durată la *Didactica limbii române II* a fost elaborat, avându-se în vedere atât specificul filierei vocaționale, specialitatea 11310 *Învățământ primar*, calificarea *Învățător*, cât și reorientarea studiului limbii și literaturii române în învățământul primar.

Cursul *Didactica limbii române II* oferă viitorilor învățători o sursă utilă de formare și informare, în vederea pregătirii optime a propriului demers didactic la disciplina *Limba și literatura română* în clasele primare, care presupune ancorarea puternică a elevilor în realitățile timpului pe care îl trăiesc, formarea și dezvoltarea competențelor de comunicare ale acestora, familiarizarea lor cu diverse situații de comunicare (orală/scrisă, texte literare/nonliterare), adecvate vârstei școlare, crearea unor situații reale de comunicare.

II. Date specifice disciplinei

A. Competențe specifice profesionale

CPS1. Integrarea contextelor didactice noi în sistemul de predare-învățare-evaluare a limbii și literaturii române în ciclul primar, manifestând atitudine pozitivă și curiozitate;

CPS2. Realizarea activităților de predare-învățare-evaluare specifice elementelor de construcție a comunicării, demonstrând capacități de analiză și interpretare a noțiunilor lingvistice;

CPS3. Exersarea capacității de receptare și producere a mesajului oral în clasele primare, dând dovadă de corectitudine în diferite situații de comunicare;

CPS4. Interpretarea și producerea mesajelor scrise de diferit tip și pe variate suporturi, manifestând comportament lingvistic autonom și originalitate;

CPS5. Promovarea experiențelor instructiv-educative, demonstrând responsabilitate și deschidere pentru implicare activă în diverse contexte școlare, sociale de succes.

B. Unități de competență prevăzute conform *Curriculumului modular*

Competențe specifice profesionale	Unități de competențe
CPS1. Integrarea contextelor didactice noi în sistemul de predare-învățare-evaluare a limbii și literaturii române în ciclul primar, manifestând atitudine pozitivă și curiozitate	1.1. Analiza curriculumului național pentru învățământ primar; 1.2. Gestionarea unităților de conținut în diferite contexte de învățare.
CPS2. Realizarea activităților de predare-învățare-evaluare specifice elementelor de construcție a comunicării, demonstrând capacități de analiză și interpretare a noțiunilor lingvistice	2.1. Implementarea metodelor specifice de predare-învățare-evaluare a elementelor de construcție a comunicării; 2.2. Aplicarea diferitor modele de proiectare didactică.
CPS3. Exersarea capacității de receptare și producere a mesajului oral în clasele primare, dând dovadă de corectitudine în diferite situații de comunicare	3.1. Sintetizarea exigențelor/regulilor de comunicare orală în ciclul primar; 3.2. Implicarea în situații de comunicare în vederea dezvoltării abilităților de exprimare corectă.
CPS4. Interpretarea și producerea mesajelor scrise de diferit tip și pe variate suporturi, manifestând comportament lingvistic autonom și originalitate	4.1. Aplicarea metodelor și tehnicilor de învățare a diferitor tipuri de mesaje scrise; 4.2. Identificarea structurii lecțiilor de tip atelier: atelier de scriere.
CPS5. Promovarea experiențelor instructiv-educative, demonstrând responsabilitate și deschidere pentru implicare activă în diverse contexte școlare, sociale de succes	5.1. Sintetizarea demersurilor inter-/transdisciplinare în activitatea instructiv-educativă; 5.2. Administrarea demersurilor inter-/transdisciplinare în activitatea instructiv-educativă.

III. Administrarea disciplinei

Cod	Denumirea unității de curs	Total ore	Ore de contact direct			Ore de studiu individual	Forma de evaluare	Nr. de credite
			Total	T	P			
S.04.O.024	Didactica limbii române II	60	30	10	20	30	Ex.	2

IV. Proiectarea semestrială

A. Tematica și repartizarea orientativă a orelor teoretice

Nr. d/r	Competențe specifice	Unități de competență	Unitatea de conținut	Eșalonarea în timp		Strategii didactice / activități de învățare	Evaluarea	Note
				Nr. de ore	Data			
Unitatea de învățare I. Conceptul <i>Didacticii limbii române II</i>								
1.	CSP1 CSP5	UC1.1. UC1.2. UC5.1.	Specificul <i>Didacticii limbii române II</i> . Structura și componentele unității de curs. Competențele specifice profesionale. Structura curriculumului școlar. Aria curriculară <i>Limbă și comunicare</i> . Competențele specifice ale educației lingvistice în clasele primare.	2		Analiza structurii Curriculumului Național. Învățământ primar.	<i>Evaluare inițială (orală)</i>	
Unitatea de învățare II. Didactica gramaticii, ortografiei și punctuației								
2.	CSP2 CSP3	UC2.1. UC2.2. UC3.2.	Studiul elementelor de construcție a comunicării – baza teoretică a dezvoltării capacității de exprimare scrisă – Formarea noțiunilor de limbă în cadrul orelor de limbă/comunicare; – Parcurseri cognitive de formare a noțiunilor gramaticale: demersul inductiv, deductiv.	2		Expunerea Demonstrația Tabel sinoptic	Harta conceptuală a noțiunilor lingvistice învățate în clasele primare	
Unitatea de învățare III. Didactica comunicării orale și scrise								
3.	CSP4	UC4.1. UC4.2. UC4.1. UC4.2.	Formarea și dezvoltarea capacității de comunicare în scris (compunerile). Ateliere de scriere. Tehnici de lucru în cadrul atelierelor. – Compozițiile școlare	4		Organizator grafic	Produs curricular Atelier de creație (proiect didactic)	

			<ul style="list-style-type: none"> – Tipuri de compoziții școlare. – Algoritmul de alcătuire. – Predare-învățarea elaborării compozițiilor școlare. <p>*Ora de analiză a lucrărilor scrise</p>					
4.	CSP2 CSP5	UC2.2. UC5.1. UC5.2.	<p>Evaluarea cunoștințelor la orele de limba și literatura română în ciclul primar.</p> <p>Evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar</p> <p><i>Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptori</i></p>	2		Prelegere Explicația Demonstrația	Tabel sinoptic Tipuri de evaluare (orală și scrisă)	

B. Tematica și repartizarea orientativă a orelor practice

Nr. d/r	Competențe specifice	Unități de competență	Unitatea de conținut	Eșalonarea în timp		Strategii didactice	Produse curriculare	Referințe bibliografice
				Nr. de ore	Data			
Unitatea de învățare I. Conceptul <i>Didacticii limbii române II</i>								
1.	CSP1 CSP5	UC1.1. UC1.2. UC5.1.	<p>Concepția didactică a disciplinei <i>Limba și literatura română</i></p> <p>1. Analiza curriculumului la <i>limba și literatura română</i> sub aspectul structurii;</p> <ul style="list-style-type: none"> – definirea competenței școlare; – corelația competențe-cheie transversale – competențe transdisciplinare pentru treapta primară de învățământ; – competențele specifice ale disciplinei; <p>2. Analiza setului didactic la <i>Limba și literatura română</i> în clasele</p>	1		Demonstrația Prezentare de carte didactică	Lista bibliografică a constituenților setului didactic (manuale, ghiduri, teste de evaluare, soluții didactice etc.)	<i>Curriculum Național. Învățământul primar</i> //https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_site.pdf <i>Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul</i>

			primare: – analiza manualelor; – analiza altor constituenți ai setului didactic (lecturi literare, ghiduri, caietul elevului, teste de evaluare, culegeri e proiecte, fișe de lucru).					primar //https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_curriculum_primare_rom_5.pdf Vezi <i>Bibliografia</i>
Unitatea de învățare II. Didactica gramaticii, ortografiei și punctuației								
2.	CSP2 CSP3	UC2.1. UC2.2. UC3.2.	Însușirea elementelor de construcție a comunicării 1. Rolul elementelor de construcție a comunicării în formarea și dezvoltarea capacității de exprimare orală și în scris; 2. Unitățile de competență și conținuturile recomandate vizând însușirea elementelor de construcție a comunicării în clasele primare; 3. Particularitățile formării noțiunilor gramaticale la elevii claselor primare: Caracterul noțiunilor gramaticale. Corelația dintre cuvânt și obiecte. Particularitățile esențiale ale noțiunilor gramaticale.	2		Expunerea Demonstrația	Elaborati secvențele instructiionale ale însușirii și fixării în baza diferitor demersuri a noțiunilor gramaticale (lucru pe variante: Cuvinte ce denumesc acțiuni, stări/ Verbul/*Predicatul Elaborati scheme de analiză morfologică a părților de vorbire studiate în clasele primare.	
3.	CSP2	UC2.1.	Abordarea nivelului lexical/semantic	2		Conversația	Analiza	

	CSP3	UC2.2. UC3.1. UC3.2.	Cuvântul și sensurile lui. Familia lexicală. Câmpul lexical.				conținuturilor propuse în manuale (lucru pe variante: clasa a II-a, a III-a, a IV-a)	
4.	CSP2 CSP3	UC2.1. UC2.2. UC3.1. UC3.2.	Metode specifice abordării elementelor de construcție a comunicării 1. Metoda exercițiilor în predarea-învățarea limbii române. Condițiile eficienței exercițiilor în cadrul lecției de limba română. Sistemul exercițiilor. Felurile exercițiilor: de recunoaștere; cu caracter creator, ortografice și de punctuație. Caracterul ludic al exercițiilor; 2. Metoda analizei gramaticale: rolul analizei gramaticale, felurile, exigențele de ordin metodic în aplicarea analizei gramaticale.	2		Demonstrația Problematizarea	Planșe didactice – ortogramele (analizează, reține, exersează; distrează-te); Tipologia exercițiilor – fișă de lucru	
Unitatea de învățare III. Didactica comunicării orale și scrise								
5.	CSP4	UC4.1. UC4.2.	Metodica însușirii elaborării diverselor tipuri de compuneri prevăzute de Curriculum școlar 1. Strategii didactice de formare și consolidare a abilităților de a compune; 2. Clasificarea compunerilor; 3. Tipurile de compoziții recomandate de Curriculum disciplinar pentru clasele primare.	4		Demonstrația	Proiecte didactice Ateliere de creație	
6.	CSP2 CSP5	UC2.2. UC5.1.	Evaluarea cunoștințelor și abilităților la <i>Limba și literatura română</i>	4			Tabel sinoptic (criterii de	

		UC5.2.	1. Evaluarea capacităților de lectură 2. Evaluarea elementelor de construcție a comunicării 3. Eficiența instructiv-formativă a examinării prin teste docimologice. Testele docimologice și felurile lor. Tehnica elaborării testelor; condiții de elaborare și aplicare. 4. Metode alternative de evaluare 5. <i>Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptori</i> . Tabelele de performanță.				evaluare a produselor curriculare selectate pentru fiecare competență specifică) Redactarea testelor docimologice formative/sumative/evaluări orale	
7.	CS5	UC5.1. UC5.2.	Forme de învățare extracurriculare - studierea conexă a ariei curriculare 1. Specificul activităților cross-curriculare: formularea obiectivelor, elaborarea proiectelor, excursia de studiu, vizita la muzeu, cenaclul literar, editarea de reviste etc.; 2. Ore netradiționale/ activități transdisciplinare	4		Demonstrația Jocul de rol Dezbaterea	Proiecte didactice	

V. Tematica orientativă a studiului individual dirijat de profesor

Teme pentru studiul individual	Produse de elaborat	Criterii de evaluare	Nr. de ore	Termeni de realizare
Unitatea de învățare I. Conceptul <i>Didacticii limbii române II</i>				
Structura <i>Curriculumului Național. Învățământ primar</i> . Aria curriculară: <i>Limbă și comunicare</i> .	Tabele sinoptice – corespondența dintre competențele specifice și unitățile de competență;	– respectarea tematicii propuse; – alegerea rubricilor în vederea facilitării utilizării tabelului; – completarea rubricilor în corespundere cu actele	2	Săptămâna a 3-a; pe parcursul semestrului

	– corelarea competenței specifice cu produsul școlar evaluat.	normative, literatura de specialitate; – aranjarea reușită în pagină.		
Unitatea de învățare II. Didactica gramaticii, ortografiei și punctuației				
Exercițiul – metodă specifică de însușire a noțiunilor lingvistice	Fișă de lucru – Tipologia exercițiilor	– selectarea sarcinilor conform Taxonomiei lui Bloom; – formularea corectă a exercițiului; – identificarea exercițiilor conform complexității; – propunerea faptelor de limbă; – găsirea soluțiilor pentru exercițiile propuse/selectate	6	Săptămâna a 4-5
Însușirea elementelor de ortografie și de punctuație în ciclul primar 1. Rolul însușirii ortografiei și punctuației în clasele primare 2. Obiectivele și conținutul elementelor de ortografie ce se însușesc în clasele primare (pe clase); 3. Exerciții de ortografie. Numărul de cuvinte pentru dictări. Normele de apreciere a dictărilor.	Fișă de învățare	– structurarea coerentă a fișei; – propunerea unei imagini adecvate situației; – selectarea unor sarcini după complexitate; – organizarea corectă și îngrijită a fișei.	4	Săptămâna a 6-a
Unitatea de învățare III. Didactica comunicării orale și scrise				
Tipologia scrierilor în clasele primare	Tabel sinoptic	– organizarea pe clase; – stabilirea criteriilor de clasificare; – structurarea planului de idei al scrierilor; – exemplificarea conform manualului.	4	Săptămâna a 7-8
Ora de analiză a lucrărilor scrise 1. Structura generală a orei de analiză a lucrărilor scrise;	Analiza SWOT	– stabilirea punctelor tari, slabe; – formularea oportunităților, amenințărilor; – expunerea concluziei.	2	Săptămâna a 9

2. Norme de apreciere a lucrărilor scrise; 3. Evaluarea compunerilor elevilor.				
Redactarea proiectelor didactice/activităților transdisciplinare	Proiect didactic	<ul style="list-style-type: none"> – corelarea competențelor specifice – unităților de competențe – obiectivelor operaționale; – indicarea corectă a strategiilor didactice; – structurarea coerentă a activităților de învățare pe etape ale lecției; – prezența elementelor de creativitate. 	4	Săptămâna a10-11
Stimularea creativității elevilor ciclului primar la orele de limba și literatura română.	Harta mentală/conceptuală	<ul style="list-style-type: none"> – selectarea cuvântului-temă; – stabilirea relațiilor pe care le stabilește conceptul; – structurarea exemplurilor etc. 	2	Săptămâna a 12
	Tabel sinoptic	<ul style="list-style-type: none"> – organizarea pe clase; – stabilirea criteriilor de clasificare; – structurarea planului de idei al scrierilor; – exemplificarea conform manualului. 	2	Săptămâna a 13
Organizarea portofoliului	Portofoliul	<ul style="list-style-type: none"> – respectarea rigorilor de întocmire a portofoliului (foaie de titlu, cuprins, argument); – redactarea îngrijită; – elaborarea materialelor didactice reprezentative; – argumentarea necesității produselor etc. 	4	Săptămâna a 14-15

VI. Evaluarea

Forma de organizare – Examen

Evaluarea finală a cursului se va realiza oral prin :

- prezentarea/ argumentarea necesității portofoliului (print/online) sau redactarea unei cărți digitale cu titlul sugestiv în contextul unității de curs (de exemplu „Cartea ce mă învață să predau Limba și literatura română în clasele primare”; „Predarea-învățarea-evaluarea interactivă la Limba și literatura română” etc.)

– demonstrarea capacității de a utiliza materialele din portofoliu/ carte digitală.

În redactarea *portofoliului* se recomandă să se țină cont de:

- respectarea rigorilor de întocmire a portofoliului (foaie de titlu, cuprins, argument);
- redactarea îngrijită;
- elaborarea materialelor didactice reprezentative;
- argumentarea necesității produselor etc.

În redactarea *cărții digitale* se recomandă să se țină cont de:

- corectitudinea scrierii, atractivitatea materialului, interactivitatea cărții;
- argumentarea necesității cărții printr-un *Cuvânt-înainte/ Preliminarii/Argument* etc.

Materiale didactice recomandate (structurate pe teme și/sau compartimente/capitole)

1. Concepția didactică a disciplinei Limba și literatura română în clasele primare. Competențele specifice.
2. Taxonomia lui Bloom
3. Tipuri de lecții. Structuri de lecții ca succesiune a evenimentelor de instruire (instrucționale). Modele de proiectare didactică zilnică.
4. Algoritmul metodei fonetice analitico-sintetică. Particularitățile ei esențiale. Etapele predării unui sunet nou și a literei corespunzătoare;
5. Particularitățile însușirii scrisului (descrierea literelor)
6. Algoritmul de însușire a textelor lirice.
7. Particularități ale abordării textului epic.
8. Metode și procedee tradiționale, specifice, interactive.
9. Studiul elementelor de construcție a comunicării – bază teoretică a dezvoltării capacității de exprimare corectă (tabele sinoptice)
10. Particularități ale formării noțiunilor gramaticale la elevii ciclului primar. Particularități didactice de însușire a elementelor de construcție a comunicării în ciclul primar: inductive, deductive, analogice, dialectice.
11. Tipuri de analiză lingvistică.
12. Metoda exercițiilor. Tipologia exercițiilor.
13. Demersuri de însușire a noțiunilor lingvistice.
14. Tipologia compozițiilor în clasele primare (tabel sinoptic).
15. Atelier de scriere.
16. Evaluarea. Tipuri de evaluări.
17. Evaluarea criterială prin descriptorii. Produse curriculare specifice (tabel sinoptic).

18. Lista de *Referințe bibliografice* pentru unitatea de curs *Didactica limbii române în clasele primare*
Etc.

Notă:

Pentru susținerea/argumentarea portofoliului, din cadrul examenului, elevul va construi un discurs de 2-2,5 minute, prezentând opinia cu privire la necesitatea materialelor didactice incluse în portofoliu, aducând 2 argumente și 2 exemple concrete în activitatea de cadru didactic în care le-ar putea utiliza.

Itemi recomandați pentru demonstrarea capacității de a utiliza materialele didactice:

1. Numiți etapele /evenimentele instrucționale ale lecției.
2. Numiți tipurile de lecții după formarea de competențe
3. Prezentați modele de proiectare didactică zilnică.
4. Numiți tipurile de texte studiate în clasele primare.
5. Numiți părțile de vorbire care se studiază în clasele primare.
6. Numiți demersurile de predare a noțiunilor gramaticale.
7. Numiți tipurile de compoziții realizate de elevi în clasele primare.
8. Care sunt elementele principale în studierea redactării compozițiilor.
9. Numiți metodele specifice de studiere a elementelor de construcție a comunicării.
10. Numiți tipurile de evaluări ce se aplică în clasele primare.
11. Numiți actul normativ care stabilește sistemul de apreciere a elevilor din clasele primare.
12. Numiți 2 metode interactive de predare a textului liric.
13. Numiți 2 metode tradiționale în predarea textului epic.
14. Numiți textele nonliterare cu care se familiarizează elevii în clasele primare.
15. Studiu de caz: exemplificați scrierea ortogramelor, studiate în clasele primare
16. Numiți 2 produse curriculare propuse pentru competența specifică 3. Receptarea mesajului scris al textelor literare și nonliterare ...
17. Numiți 2 produse curriculare propuse pentru competența specifică 2. Producerea mesajelor orale în diferite situații de comunicare ...
18. Recitați o poezie propusă în clasele primare
19. Descrieți algoritmul lecturii imaginii pentru clasele I-II
20. Descrieți algoritmul lecturii imaginii pentru clasele III-IV etc.

VII. Bibliografie

- Barbu M., *Metodica predării limbii și literaturii române în clasele primare*, București, 2002.
- Bărbulescu G., Beșliu D., *Metodica predării limbii și literaturii române în învățământul primar*, București, Editura Corint, 2009.
- Bocoș Mușata-Dacia, *Instruirea interactivă*, Iași, Editura Polirom, 2013.
- Bogdan M., *Gramatica practică pentru ciclul primar*, București, 2006.
- Costea O., *Didactica lecturii: o abordare funcțională*, Iași, institutul European, 2008.
- Crăciun C., *Metodica predării limbii române în învățământul primar*, ediția a IV-a, București, Editura Emia, 2007.
- Cristea S., *Dicționar de termeni pedagogici*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1998.
- Curriculum școlar. Limba și literatura română, clasele I-IV*, Chișinău, Știința, 2010.
- Gavrilă C., *Limba română prin exerciții, compuneri și teste: repere teoretice și aplicații pentru cl. a IV și a V-a*, Iași, 2006.
- Goia V., *Literatura pentru copii și tineret - pentru institutori, învățători și educatoare -*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2003.
- Hobjilă A., *Elemente de didactică a limbii și literaturii române pentru ciclul primar*, Iași, Editura Junimea, 2006.
- Iordăchescu I., Balan M., *Româna – distractiv: auxiliar didactic pentru învățători și profesori (cl. 1-7)*, Chișinău, Editura Arc, 2013.
- Iordăchescu I., *Captarea atenției și actualizarea cunoștințelor. Tehnici de lucru: auxiliar didactic pentru profesorii de limba și literatura română*, Chișinău, Editura Arc, 2009.
- Iordăchescu I., *Captarea atenției și actualizarea cunoștințelor. Tehnici de lucru: auxiliar didactic pentru profesorii de limba și literatura română*, partea a II-a, Chișinău, Editura Arc, 2010.
- Iordăchescu I., *Captarea atenției și actualizarea cunoștințelor. Tehnici de lucru: auxiliar didactic pentru profesorii de limba și literatura română*, partea a III-a, Chișinău, Editura Arc, 2010.
- Marin M., *Didactica lecturii. Interacțiunea elev-operă literară din perspectiva atitudinilor și valorilor literar-artistice*, Chișinău, Editura Cartier, 2013.
- Didactici interactive în învățământul primar*, Suport de curs (selecție materiale: Marin M.), Chișinău, 2013
- Pamfil A., *Limba și literatura română în școala primară. Perspective complementare*, București, Editura Paralela 45, 2009.
- Sîrbu S., *Ilustrarea textului literar – o condiție sine qua non în procesul de educație artistică a elevilor din clasele primare // Univers pedagogic*, 2005, nr. 4.
- Rotaru C., *Dezvoltarea competențelor de comunicare la elevii claselor primare // Metaliteratura*, 2006, anul IV, nr. 2.
- Șerdean I., *Metodica predării limbii române în clasele I-IV. Manual pentru licee pedagogice, clasele XI-XII*, București, Editura Didactică și pedagogică, 2004.
- Șeptelici A., *Limba și literatura română în clasele I-IV. Ghid metodologic*, Chișinău, SA Tipografia „Reclama”, 2009.

